શાન્તિ અને સુખ અર્પે છે શુભ-વૃત્તિઓ. સાચું સુખ મેળવવા પહેલામાં પહેલી-વહેલામાં વહેલી તકે-જરૂર છે અશુભ વૃત્તિઓના સડાને કાપીને બહાર કાઢી નાંખવાની. અગણિત છે અશુભ-લાગણીઓ પરન્તુ તેમાં કેટલીક તો પ્રચંડ તાકાત ધરાવે છે, અને એના બળમાં જ બાકીની અશુભ લાગણીઓનું જીવન છે. જો એ બળવાન લાગણીનો વિનાશ થાય તો બાકીની બધી જ અશુભ લાગણીઓનું તત્કાલ મરણ થાય.

વિરાટ-શક્તિ ધરાવતી અશુભ લાગણીઓ છે અહં અને મમની

અહં જન્મ આપે છે ક્રોધને.

મમ ઉત્પન્ન કરે છે કામને.

કામ અને ક્રોધ જે આંતર સંસારમાં હોય ત્યાં ભયાનક ઉથલપાથલો મચવા લાગી જાય છે.

શુભ લાગણીઓ એક પછી એક જમીનદોસ્ત થતી જાય છે. એના વિનાશમાં જીવનના થોડા ઘણા પણ સુખ અને શાન્તિ પણ ટચકાં લે છે.

શ્વાસોશ્વાસમાં ઘુંટાતો અહંનો નાદ મોળો ન પડે, નષ્ટ ન થાય, ત્યાં સુધી બાહ્ય સંસારનું સઘળુંય તત્વ ગુંચવાઈ જાય. 'મમ'ની ઉપાસના અટકે નહિ, ત્યાં સુધી બાહ્ય સંસારની ગુંચો વધી વધતી જાય. એ ગુંચો એટલી

બધી વધી જાય કે પછી એને ઉકેલવાનું કામ પડતું મૂકવું પડે.

થાકેલો, હારેલો, અને હતાશ બનેલો માનવ એ ગૂંચવાડાભર્યા સંસારમાં જ સુખની કલ્પના કરીને મન-વાળી લે, સમાધાન મેળવી લે.

તો શું એ ગૂંચો સદૈવ અણઉકલી જ રહે!

ગૂંચવાડા ઉભા કરનાર અહં અને મમની લાગણીનો વિનાશ કોઈ રીતે શક્ય નથી?

એકાદ ન્યુટ્રાન બોમ્બ એ આંતર સંસારમાં ફેંકવામાં આવે તો એ બેય લાગણીઓનાં હાડકાંની કણી પણ જોવા મળે ખરી!

વૈજ્ઞાનિક મગજમાં તો ન્યુટ્રાન અને કોબાલ્ટ વરસ્યા જ કરે, રોકેટો ઉડ્યા કરે કે ચન્દ્રલોકના સોહામણા સ્વપ્નાં આવ્યા કરે!

એને ક્યાં ખબર છે કે આંતર સંસારની સામાન્ય શક્તિ પણ બાહ્ય સિદ્ધિઓને થૂ કરે તેવી છે, કેમકે બાહ્ય સિદ્ધિઓના મંડાણ તો એ આંતરસંસારમાં જ થયા છે ને?

ભલે કોઈ વૈજ્ઞાનિક પોતાની ભાષામાં આવી વાતો કરતો રહે. વૈજ્ઞાનિક હોવા છતાં આંતરસંસારથી પૂરો અજ્ઞાત છે. એથી તો અત્યન્ત દયાપાત્ર છે. આપણે એને નહિ પિછાનીએ.

પણ હવે એ તો વિચારવું જ પડશે કે આંતર સંસારની

અશુભ લાગણીઓને ધૂળ ચાટતી કરી દે, ધારાશાયી બનાવી દે તેવું કોઈ વિજ્ઞાન છે કે નહિ? તેવા વૈજ્ઞાનિકો ક્યાંક પણ વસે છે કે નહિ ? આ પ્રશ્નનું સમાધાન ન થાય ત્યાં સુધી બીજી બધી જ વિચારણાઓને હવે સ્થગિત કર્યે જ છૂટકો છે.

અહં અને મમની લાગણીઓને કોઈ કબરમાં દફનાવ્યા વિના તો બાહ્ય સંસારમાં ક્યાંયથી પણ વાસ્તવિક સુખ ટપકી શકે તેમ નથી.

માનવ જગતની આ સમસ્યાને એક મહા માનવે ઉકેલી નાંખી છે એનો ઉકેલ બતાવી દઈને એણે આ વિશ્વમાંથી વિદાય લીધી છે અને એ મહાદેવ બન્યા છે. વિશ્વોદ્ધારક બન્યા છે.

ક્યાં છે એ ઉકેલ? અહં-મમની લાગણીઓ શી રીતે નાશ પામે? કયી જાતના બોમ્બથી? કયા રોકેટથી કે કયી આણુવિક શક્તિથી?

એ મહા માનવે ઉદ્‌ઘોષણાપૂર્વક કહ્યું, 'આંતર સંસારના એ બે મોટા દૈત્યોને હત-પ્રહત કરી દેવા માટે સ્વીકારી લો, સર્વજ્ઞ વીતરાગ ભગવંતોની શરણાગતિ.

શરણાગતિનો ભાવ અહંની લાગણીને મીણની જેમ ઓગાળી નાંખશે, મમની લાગણીને વાળી ઝૂડીને સાફ કરી નાંખશે."

શરણ્યની શરણાગતિનો ભાવ એ જ હાઈડ્રોજન બોમ્બ.

એ જ પ્રચંડ આણુવિક બળ. કે બીજું જે કાંઈ કહો તે એ જ છે. આંતર સંસારમાંથી અહં-મમને દૂર કરવા માટે તારક-દેવાધિદેવોનું અનન્ય શરણ અનિવાર્ય છે. અસીમ-ઉપકારીઓના ચરણનું એ શરણ સઘળી માનસીક અશાન્તિઓને, હાયવોયને અને જંજાળોને હારી દેવાં ધરાર કાબેલ છે.

શરણ્યને શરણે ગયેલો પોતાના જીવનમાં એવો કોઈક અગમ-અગોચર આનંદ અનુભવે છે કે જે એના રૂંવાડે રૂંવાડામાંથી પસાર થાય છે, લોહીના કણે કણમાં એ આનંદ ઊછાળા મારતો રહે છે.

વિશ્વનું દારિદ્ર એને ત્યાં ઉભરાય, એની કાયાના રોમેરોમમાં રોગો ખદબદી ઉઠે, અને કૌટુંબિક કલેશ કંકાસની આગમાં એ ઝડપાઈ જાય તો પણ શરણ્ય કદી દુઃખની લાગણી અનુભવતો નથી. દારિદ્ર એની નજરે ય ચડતું નથી, દીનતા એને દેખાતી નથી, રોગ એને કંઈ કરી શકતા નથી, કલેશ-કંકાસના હુતાશનમાં ય એ હિમગિરિઓની ઠંડક અનુભવતો જીવનભર સુખી પલાંઠી મારીને બેસી શકે છે.

શરણ્યના ગાનમાં, શરણ્યના તાનમાં, શરણ્યની ધૂનમાં એને બીજું કશું ય સંભળાતું નથી, દેખાતું નથી કે સ્પર્શાતું નથી.

શું હજી સર્વજ્ઞ શ્રી વીતરાગ ભગવંતોની શરણાગતિના ભાવમાં?

એવું તે કયું ચમત્કારિક બળ એમાં છુપાયું હશે જે માનવ સંસારને દુર્લભ પ્રાયઃ શાન્તિ આપી શકે! અને તે ય ભીષણ દુઃખમાં, કારમી યાતનાઓમાં અને કલેશ-કંકાસની હૈયાં હોળીના ભડકાઓમાં.

માનવ-મસ્તિષ્ક આ પ્રશ્નનું સમાધાન આપી શકે તેમ નથી કેમકે માનવ મસ્તિષ્કનો એ વિષય જ નથી. કદાચ સાહસ કરીને પણ આ પ્રશ્નનું સમાધાન કોઈ આઈન્સ્ટાઈન ભેજું કરવા જાય તો તે ય સમાધાન કરતાં કરતાં તેની જીભ જ થોથરાઈ જાય કેમકે માનવ ભેજાની મર્યાદાતીત આ વાત છે. આ તો છે હૃદયની વાત. માનવ-હૃદયના ઊંડાણ-માંથી ભભકી ઊઠતી વાસના-દાહક આગની વાત.

હૃદય જ એને કહી શકે.

હૃદય જ એ સમજાવી શકે.

ઘણું બળ કરીને કદાચ બુદ્ધિ કહેવા લાગે તો એટલું જ કહી શકે કે, "એ ભાવમાં 'કાંઈક' એવું છે જે વિશ્વના સમગ્ર સુખને ચરણોમાં આળોટતું કરી મૂકે છે, એવું કાંઈક છે જે દુઃખોની આગભરી વેદનામાં પણ અનિર્વાચ્ય આનંદ બક્ષે છે."

એ ભાવનો રસ જ્યારે આત્માના પ્રદેશે પ્રદેશમાં રેલાઈ જાય છે ત્યારે શરણાગત ગાંડો બને છે. એને એવો કોઈક નશો ચડે છે કે એના ચેનમાં ચક્રીના પણ સુખને એ ઠુકરાવે છે. દેવેન્દ્રોની ઋદ્ધિને ય હસી નાંખે છે અરે! [illegible]ન્દ્રોના સુખને પણ તુચ્છકારી નાંખે છે. નથી સમ-

જાતું આટલું સત્વ શાથી આવે છે? નથી કળાતું આ નશાનું ઉત્પાદક તત્વ. એટલું જ સમજાય છે કે એ ભાવમાં અગમ-અગોચર આનંદ આપવાની પ્રચણ્ડ શક્તિ પરેલી છે.

માનવી ઉર્વશીઓના સ્નેહપાશમાં વીંટળાએલો, માનવલોકનો કુબેરપતિ, ભૂલોકના નંદનવનમાં પડ્યો પાથર્યો રહે છતાં 'અહું' અને 'મમ' ની વરૃ વૃત્તિઓ તેને સુખ-શાન્તિ અનુભવતા દેતી નથી એ તદ્દન સત્ય હકિકત છે. શરણાગતિનો ભાવ આ વરૃવૃત્તિને તદ્દન શાંત કરી દેછે. ધીરે ધીરે એ વૃત્તિના પગદંડાને ઉખેડી ફેંકી દે છે. આવું 'કાંઈક' બની જાય છે, જે બુદ્ધિથી સમજાતું નથી, મોઢેથી સ્પષ્ટ કહી શકાતું નથી.

ગમે તેમ હોય, પણ શરણાગતિનો ભાવ, માનવ સંસારની. અજબ-ગજબની બાબત છે. અનોખી વસ્તુ છે.

દુઃખને નોતરૃં દેતી અહું-મમની લાગણીઓને હત-પ્રહત કરી દેતી, ધર્મ માતાની શરણાગતિની ઉપાસનામાં તો જવાંમર્દીની જરૂર પડે છે. કાયરનું તો અહીં કામ જ નથી. મોહ-માયાની અશુભ લાગણીઓને વશ પડતો પરવશ બનેલો કોઈપણ માનવ કાયર છે.

અહીં તો જરૂર છે મરજીવાની કે જે આ ભાવ-રત્ન હાથ ન લાગે ત્યાં સુધી જીવ-સટોસટના ખેલ ખેલતો રહે છે.

અહીં જરૂર છે લોખંડી છાતીની કે જેની એક રજકણ

પણ આ ભાવ સમ્રાટની સાધનામાં આડે આવતાં પ્રલોભનો સામે ખરે નહિ; અહીં આવશ્યક છે મદભરી ઘેલછા કે જેમાં સંસારનાં રંગે રંગાએલું કોઈ સોણલું પ્રવેશ પામી ન શકે.

શરણાગતિનો ભાવ એટલે સઘળા ય રસોનો રાજા. આ રસની જેમ જેમ જમાવટ થતી જાય તેમ તેમ માનવ પોતાનું ભાન ભૂલે, ખાન-પાન વીસરે, મમતાની આરાધના પણ ફગાવે. કાયાનું અસ્તિત્વ પણ એના ચિત્તમાંથી ખોઈ નાંખે.

એ વખતે રસેશ્વરના પાન કરતા ભક્તની સૃષ્ટિમાં બેજ વસ્તુ વિદ્યમાન હોય.

ભક્ત અને ભગવાન.

સમગ્ર સંસાર ઉપર કાળો અંધાર-પટ (બ્લેક આઉટ) છવાઈ ગયો હોય, ક્યાંય કશુંય ન દેખાય.

સમગ્ર આંતર સંસારમાં પ્રકાશ પ્રકાશ રેલાતો હોય, આત્માના પ્રદેશે પ્રદેશ ઉપર એ પ્રકાશ ફરી વળ્યો હોય.

શરણાગતના જીવનની આ જ ધન્યતમ પળો બને છે. અહીં શરણાગત સાચા અર્થમાં યોગી બને છે.

યોગી જગતને માન્ય કુણ્ડલિનીનું ઉત્થાનજન્ય કે શાસ્ત્રકાર પરમર્ષિઓ કહેલા ગ્રન્થિભેદથી ઉત્પન્ન થતો—અવાચ્ય આનંદ, આ રસેશ્વરની જમાવટમાંજ શું નહિ માણાતો હોય?

એકવાર આ રસ-ઝરણું અંતરમાં વહેતું થઈ જાય છે પછી તો વિશ્વના નવરસ પણ ફીક્કા-ફિક્કા બની રહે છે. સાંસારિક કાર્યોમાં પણ જે કાંઈ સુખનું સંવેદન થાય છે તેમાં ય આ રસ-ઝરણું તો ભળે જ છે. એટલે શરણાગતનો આત્મા સંસારમાં રહીને પણ જે સુખાનુભવ કરે છે તેમાં પણ એના મનમાં તો સંસાર-સુખથી પર એવા શરણાગતના સુખાનુભવની લાગણી જ બહુધા થનગનાટ કરતી હોય છે.

શરણાગત કદી પણ સંસાર-સુખને સારું માનતો નથી.

'સારા' જેવું એને કશું લાગતું નથી. કેમકે એ સુંદર પણ એને મન અત્યન્ત ભયજનક બની રહ્યું હોય છે.

જેની પાછળ આખોય સંસાર ગાંડો બન્યો છે, જેના માટે સમગ્ર જીવનની કુરબાની કરવામાં આવે છે, રસ્તે ચાલતો કોઈપણ સંસારી જેમાં સુખના સંવેદનની જ વાત કરે છે, એ રમા કે રામા એ સ્વજનો કે એ સાત-માળાની હવેલીઓ, બધા ય માં આ ઓલિયો શાંતીને ભરેલા દુઃખની જ વાત કરે છે. હા, એ ય એ જ સંસારમાં રહે છે અને એમાં રહીને જ આ રસેશ્વરની મસ્તી માણે છે પણ છતાં એ સંસારને ભયંકર માને છે. સતત એનાથી બીતો રહે છે, સાવધાન રહે છે. માંદલા મેનાની હંમેશ ફફડતો-ડરતો રહે છે.

પોતાના ભાવિ જીવનોના સકળ સંતાપોના વિધ્વંસક આ રસ-રાજને એ પળભર વીસરી શકતો નથી. અનંતા-

નંત પાપ-વાસનાઓના વિષને ઉતારી નાંખનાર, પિયુષતા છંટકાવ કરનાર એ શરણ્યના ગાનને ગાયા વિના એને ચાલતું નથી.

હાલતાં ને ચાલતાં, બેસતાં ને ઊઠતાં એક જ વાત કહ્યા કરે છે, "શું રાચવું'તું આ ઈંટ-મટોડામાં, રાખની ઢગલીઓમાં. રાચી-માચીને બદ્ધ-મૂલ કરવાની કુવાસનાઓને ફેરવવાના કાળા-કરમના કૂચડા, ઘાયલ આત્માને અને... ઠુકરાવવાની એકાંતહિત વત્સલ દેવાધિદેવની આજ્ઞાને. ઓહ એના જેવું તે બીજું ઘોરતમ પાપ કયું હોઈ શકે! પોસાય, નહિ પાલવે, નહિ પરવડે, આ સંસારના રંગ રાગ! એ!....સહુ પાછા આવો. ગાંડા ન બનો. તુચ્છ સુખમ મોહી ન પડો. ઝટ પાછા આવો. આ શરણ્યની શરણાગતિ સ્વીકારો. એના રસ-પાન કરો, ઘૂંટડે ઘૂંટડે ગટગટાવો. એ રસ તમારા જીવનના દેદાર બદલાઈ જશે. રસ-રાજને આસ્વાદ્યા પછી તો પેલા મોહ-મૂઢતાના રસ તો લુખ્ખ લાગી જશે."

કોઈ રખે આને ગાંડાનો બકવાટ માનવાની ભૂલ કરી બેસે! આ તો છે સમગ્ર શાસ્ત્રોનો નીચોડ. અનુભવીઓનું તારણ, આર્ષની વેદ-વાણી.

ભક્તને તો ભગવાન જ એનું સર્વ સર્વસ્વ બની રહે છે. ભગવાનની ભક્તિ જ એનું જીવન બને છે. ભક્તિને છોડીને કશું એને ખપતું નથી ભક્તિ મેળવીને કશું એને

જેવું નથી. હા, મુક્તિ પણ એને મન જરૂરની વસ્તુ રહેતી નથી.

જ્યાં સુધી આવા પ્રકારની મસ્તાનીયતભરી દશા પ્રાપ્ત થાય નહિ ત્યાં સુધી આ સંસારમાંથી સુખ મેળવી શકાય નહિ. અહીં પ્રશ્ન થાય કે ઈશ્વર સાથેનો આ પ્રણય સંબંધ બીજે જોડવાથી, બીજાને શરણાગત બનવાથી એની પાછળ ઘેલાં બનવાથી શું આવું સુખ અનુભવી ન શકાય?

આ પ્રશ્નનો ઉત્તર સાફ નકારમાં આપી શકાય. એનું કારણ એ છે કે 'ઈશ્વર' સિવાય જ્યાં ક્યાંય પણ જોડાણ થવાનું તે નશ્વરનું જ જોડાણ હશે. નશ્વરનો પ્રણય-સંબંધ થયા પછી જ્યારે એમાં તડો પડશે, ચીરાડો પડશે અને તૂટી જશે, વેરવિખેર થઈ જશે ત્યારે એ જ પ્રણય રોકકળ મચાવશે, કાળાંકાળા કરી મૂકશે.

નશ્વર સઘળું યે નાશવંત.

ઈશ્વર તો છે અવિનાશી.

સંબંધ તો અવિનાશી સાથે બાંધ્યો કામનો કે જે બંધાણની પ્રીતમાં પરિણમી જાય. અતૂટ પ્રીત તો આનું જ નામ.

એક ભવની પ્રીત અનેક ભવો સુધી રોવડાવે, રખડાવે અને રસાવે. એ પ્રણય શા કામનો?

તો શું આનંદ [illegible]
[illegible]

સિદ્ધિ એને વરી શકે ખરી? શરણ્યના ભાનમાં બધું ભૂલી જાય તેમ પણ બને ખરૂં?

હા, જરૂર બને. પણ તે માટે માનવે સમગ્ર-સંસારને પર્યાયાર્થિક નયની આંખોથી નીહાળવો પડશે. સઘળું ય નાશવંત છે એ વાત આત્મસાત કરી દેવી પડશે. “સંસાર ગમે તેટલો સારો મજાનો દેખાય છતાં મણિધર-સર્પની જેમ અત્યન્ત ભયંકર છે, રામા અને રમા એકાએક છોડીને અહીંથી ચાલી જવાનું છે અને તેથી જ આ સાધનો ચિરંજીવ સુખ આપી શકે તેમ નથી જ. આમાં કાંઈક ખૂટે છે, ક્યાંક કશુંક ખોટવાય છે, ક્યાંક ભૂલ થતી હોય તેમ લાગે છે.” આવી બધી કેટલીએ સૂત્રાત્મક બાબતો જો હૈયે કોતરાઈ જાય તો હારેલા-થાકેલા અને મુંઝાએલા એ મનમાં એકદમ એક પ્રશ્ન ઉભો થઈ જાય કે, તો પછી સુખ ક્યાં?

સંસાર ભયંકર લાગ્યા પછી, ત્યાંથી નાસી છૂટવા માટે તલપતો એ માનવ ઝાલ્યો હાથમાં ન રહે, વાર્યો વરે નહિ. નવા ઊભા થઇ ગએલા પ્રશ્નની ખોજમાં એના જીવનની ખેતી કરી નાંખે. અને એમાં જ એને હાથ લાગી જાય તારક-તીર્થાધિપતિનું તત્ત્વજ્ઞાન. જન્મથી જ મળી ગયું હોય તો હવે ત્યાંથી સમજાઇ જાય એ તત્ત્વજ્ઞાનમાં ખીચોખીચ ભરેલું સત્ય.

અને...... એકદમ ઝૂકી પડે મસ્તક એ ત્રિભુવનપતિને. “પ્રભો! આપે જ મારી સઘળી મૂંઝવણ ફેંકી નાંખી, મારાં

રસ્તે પથરાએલું ઘેરું ધુમ્મસ આજે આપે વિદારી નાંખ્યું, મારી દિશા સાફ થઇ ગઇ, મારું ચિત્ત સ્વચ્છ થઇ ગયું." મને અતીવ આશ્ચર્ય થાય છે એ બાબતનું કે આપે શી રીતે આ તત્ત્વજ્ઞાન પ્રાપ્ત કર્યું? કોણે આપને બતાવ્યું? તદ્દન અગમ્ય પ્રદેશોનું સફળ ખેડાણ આપે કેવી રીતે કરી નાંખ્યું? મારા અનુભવની એકે એક વાત જ આપના ઉક્ત-વચનો સાથે મળી જાય છે.

અહીં જ ભોગી ભક્ત બને છે અને યોગીશ્વર એના ભગવાન બને છે. પછી તો સંસાર ભૂલી જવાય. ક્યારેક યાદ આવે તો ય ખટકે; ભોગવાય તો ય અકારો લાગે, એમાં ભરમાય તો ય પાછો સવેળા જાગી જાય, ક્યાંક ભૂલાય તો ત્યાંથી ભાગી છૂટાય.

અને આ બધું ય કદાચ જાણતાં કે અજાણતાં એનાથી બની ગયું તો ય તે માત્ર કાયાથી. ચિત્ત તો શરણ્યના ચરણોમાં જ બહુધા આળોટતું રહ્યું.

શરણાગતિના–ભાવનો સ્વામી શું કરતો હોય? કેમ સેવતો હોય? વિરાટ વિચારણાને સ્થૂલ આકાર આપીને નિરખવાની હવે એ વાત હવે બહોળાર રહી જાય છે કે દૈવાધિદેવ શરણાગતના જેવો સુખી આ સંસારમાં કોઇ ન જ હોઇ શકે. શરણાગતિના ભાવ વિના તાત્ત્વિક ભૂમિકાની આગળ ચાલવાની પેઠ પણ ક્યાંય કેળવાય ન જ શકે.

[illegible]

અહં-મમની લાગણીઓનો નાશ કરવો પડશે. દુઃખના ઉગમસ્થાન સમી એ લાગણીઓનો વિનાશ કરવા તારક-તીર્થાધિપતિના શરણે જવું જ પડશે. મનોમંદિરમાં શરણાગતિના ભાવ-સમ્રાટના પધરામણા કરાવ્યા સિવાય તો અહં અને મમની લાગણીઓ પોતાની ઉગ્રતા મૂકશે નહિ. એની સાથેના કોઇપણ ક્રિયાકાંડ, કોઇપણ જ્ઞાન, કોઈ પણ ધ્યાન સુખ-શાન્તિને લેશ પણ નહિ આપી શકે. અરે! એવા જ્ઞાન-ધ્યાન કે ક્રિયાકાંડ તો વિષયો-ભોગની જેમ કિંપાક-ફળની ઉપમા પ્રાપ્ત કરે છે.

એટલે જીવન-વિકાસનું, વાસ્તવ-સુખની પ્રાપ્તિનું, સમાધિ-રસની જમાવટનું આદ્ય સોપાન છે. તારક શ્રી તીર્થાધિપતિની શરણાગતિ.

આ સોપાન ઉપર પગ મૂકવા જોગું બળ ઉત્પન્ન કરી આપવામાં સહાયક બને છે આ લઘુ-પુસ્તિકા.

ભાવ-સમ્રાટને આ પુસ્તિકામાં પધરાવવામાં આવ્યા છે. હવે સહુ કોઈ એ ભાવ-સમ્રાટને પોતાના હૃદયમાં પધરાવે, એની પૂજા કરે, ઉપાસના કરે, અનેકના હૃદયમાં એના પધરામણા કરતા રહે એ જ આ લેખનનો ઉદ્દેશ છે.

સમગ્ર સંસારને પજવતાં પ્રશ્નનો ઉકેલ છે આ પુસ્તિકા. માટે તે એકાદ માનવનું કે નાનકડા માનવગણનું આ જવાહર નથી પણ યાતનાભર્યા સકળ સંસારનું જવાહર છે. સહુ તેને જુએ, તેને પરખાય, જીવનમાં પથરાયેલાં

અંધારપટોને ઉલેચીને સત્યનું દર્શન કરે. સત્યને વધાવે. સંત બને. પોતાનું સત અજવાળે. ચમકારા મારતું સંતનું એ સત સારી સૃષ્ટિનું કલ્યાણ કરવાની અખંડ પરંપરાનું સર્જન કરે.

અનંતશઃ અભિવાદન હો શરણ્યને! શરણાગતને! યોગીઓના શરણાગતિના એ ભાવ સમ્રાટને સર્વેશ્વરને! પ્રાણેશ્વરને!

卐

મંગલ-વચન

અનાદિ અનંત સંસારમાં કર્મને પરવશ આત્મા જન્મ મરણની પરંપરામાં અટવાતો જ રહ્યો છે. તે જન્મ્યો અનાથપણે, જીવ્યો દીનતાવડે; અને અશરણપણે મર્યો. ન એને કોઈ આ ચારગતિરૂપ સંસારમાં આધાર મળ્યો, ન કોઈ એને શરણ પ્રાપ્ત થયું, ન કોઈ એના વડિલ નજીકની ચિંતા કરનાર યથાર્થ નાથ એને ભેટ્યો, કેવલ કર્મને આધીન થઈ, પરવશપણે જન્મી, પરાધીનપણે જીવી, છેવટે અનિચ્છાએ અશરણ બનીને મરી તેણે સંસારમાં પરિભ્રમણ કર્યું છે.

સંસારમાં પ્રત્યેક આત્માનો આ કમનસીબ ભૂતકાલ છે. આમાં કોઈ આત્મા બાદ નથી. કર્મ, કષાય તથા કલેશની પરંપરાના કારણે જન્મ-જરા ને મૃત્યુની પરંપરામાં અટવાઈ સર્વ કોઈ આત્મા ચારેય પ્રકારની ગતિઓમાં ભૂતકાલમાં પરિભ્રમણ કરીને આવ્યો છે.

આત્માની અશરણ દશાનો આ કરુણ ઇતિહાસ છે. [illegible]

કે માનવભવમાં શાતા-સુખ કે પૌદ્ગલિક વિષયજન્ય આનંદનો એણે અનુભવ કર્યો; પણ એને ક્યાં યે શાન્તિ લાધી નહિ. શાન્તિના મંગલ દર્શન તેને થયા નહિ. સમતા અને સમાધિનો ક્યાં યે સાક્ષાત્કાર થયો નહિ.

સુખના સાધનો પ્રાપ્ત થયા, ભોગોપભોગની સામગ્રી મળી, પણ તૃષ્ણા, મૂર્ચ્છા, તથા વિકારોની વિષ-વેલડીઓથી ઘેરાઈને પરિણામે ભૂતકાલમાં આ આત્માએ કેવલ કષાયોની કારમી વિટંબનાઓ સહી, ને દુઃખ, દુઃખ ને દુઃખના પરંપરા તેના માથે પટકાઈ.

આ બધું શાથી ? આત્માને તેનો કોઈ નાથ ન મલ્યો, શરણ સ્થાન તેને પ્રાપ્ત ન થયું. કેવલ ઝાંઝવાના નીર જેવા વિષય અને કષાયનાં સુખો પાછળ પાગલ બનીને ભટકતા આ જીવને યથાર્થ દર્શન લાધ્યું. વસ્તુ સ્વરૂપનું યથાર્થ ભાન ન થયું. માટે જ એ મોહ મૂઢ બનીને દુઃખના કારણને સુખ માનીને બેઠો.

દુઃખની પરંપરાના મૂલને સુખની પરંપરા માની અથડાયો અશરણપણે, કુટાયો અનાથપણે અને રીબાયે કેવળ દીનભાવે.

પણ જ્યારે કાંઈક કર્મની લઘુતા આત્મામાં આવે છે, ને પાત્રતા તેનામાં પ્રગટે છે એટલે અનંત પુણ્યાઈથી પ્રાપ્ત માનવ જીવનમાં કાંઈક જાગ્રત બની શાસ્ત્ર શ્રવણ પ્રત્યે સદ્ભાવ યુક્ત બની, પોતાના ભૂતકાલની અનંત વ્યથાઓથી અકળાઈ,

પોતાના અનંત ઉપકારી દેવાધિદેવનાં શરણે, તે પોતાની જાતનું સમર્પણ કરવા ઉજમાળ બને છે. વિષયોની વાસનાના કારણે ને કષાયોની પરાધીનતાના યોગે પોતાની અનંત જન્મોમાં થયેલી મહાભયંકર દુર્દશાનો એકરાર કરવાપૂર્વક અનન્યભાવે શ્રદ્ધા, સદ્‌ભાવ, નિષ્ઠાપૂર્વક તે પરમોપકારી અરિહંતદેવની શરણાગતિ સ્વીકારે છે.

કર્મના કારણે રોગ, શોક અને સંતાપ, આધિ, વ્યાધિ અને ઉપાધિ તથા જન્મ-જરા-મૃત્યુના વિવિધ તાપોની જ્વાળાઓથી ઘેરાઈ રહેલા આત્માને સંસારમાં શ્રી અરિહંત પરમાત્મા સિવાય અન્ય કોણ શરણ છે? અન્ય કોણ આધાર છે? અન્ય કોણ નાથ છે?

નાથના નાથ શ્રી અરિહંત પરમાત્મા જેવા પરમ-નાથનું શરણું આ આત્મા ભૂતકાળમાં ન પ્રાપ્ત કરી શક્યો. માટે જ હજી તે પગલે પગલે દુઃખની, સંતાપની તથા અશાંતિની અનંત યાતનાઓ તેનું દીનપણું અનાથપણું તથા પરવશ-[illegible] વ્યાપ્ત રહ્યું છે.

આજે મેં શ્રી વીતરાગ ભગવંતનું શરણ [illegible]

બને છે, ઉત્સુક બને છે. કેમકે એના સિવાય સંસારમાં એને કોઇ તારક, ઉદ્ધારક, તથા ઉપકારક જણાતું નથી. એટલે અનન્ય શ્રદ્ધાભાવે મન-વચન તથા કાયાના ઐક્ય ભાવે સહૃદયતાથી કૃપાસાગર દેવાધિદેવના શરણે તે પોતાની જાતને સમર્પિત કરી દે છે.

આવા શરણાગત આત્માની હૃદય સંવેદના આ પ્રકાશનમાં શબ્દસ્થ બને છે. અનંત ઉપકારી અરિહંત પરમાત્માનાં ચરણે પોતાના દોષો, પોતાની ક્ષતિઓ, તથા પોતાની વાસનાનો એકરાર કરવાપૂર્વક તેનાં ચરણોને પામીને કૃતકૃત્ય બનીને અપૂર્વ આનંદરૂપ સમાધિ ભાવમાં રમતા આત્માની ઉર્મિઓ અહિં આલેખાય છે.

ભાષાની સૌમ્યતા, શૈલીની સુંદરતા, ભાવની મધુરતા તથા વ્યાવહારિક અનુભવ અને શાસ્ત્રાધ્યયન સાથે મનન, ચિંતનનો પ્રૌઢ પરિપાક અહિં પાને-પાને, પેરે-પેરે તથા વાકયે-વાકયે જણાઈ રહ્યો છે. શ્રી વજ્રપાણિએ આ પ્રકાશનમાં ખરેખર અનંત કરૂણાસાગર દેવાધિદેવ શ્રી અરિહંત પરમાત્માના પરમ ઉદ્ધારક ચરણોનું શરણ ગ્રહી, ગૌરવપૂર્વક પોતાની જાતની ધન્યતાનો અને ડગલે ને પગલે અનંત શક્તિના સ્વામી આત્માએ અનુભવેલી, પરવશપણે સહેલી પારાવાર યાતનાઓનો ઈતિહાસ સહૃદયભાવે-બાલક જેમ પોતાના માતા પિતા સમક્ષ કહે તેમ-આલેખ્યા છે.

શ્રદ્ધા, સદ્‌ભાવ, તથા સમર્પણપૂર્વક હૃદયના ભાવોને

દેવાધિદેવનાં ચરણે અહિં ભક્તિભાવે ઠાલવ્યા છે. શ્રી. અરિહંત પરમાત્મા જેવા અનંત ઉપકારીના શરણે જઈ, તેમના માર્ગની આરાધના કરી પરિપૂર્ણ થયેલ સિદ્ધ ભગવંતોના આશ્રયે રહી, શ્રી અરિહંત પરમાત્માના માર્ગમાં સહાયક શ્રી સાધુ ભગવંતોનાં ચરણે માથું મૂકી ભક્તજન, ભાવિક આત્મા, પોતાના ભૂતકાળની અનંત ક્ષતિઓના, અપરાધોનો તથા આત્માના અનંત દોષોનો, દુષ્કૃત્યોનો, એકરાર કરી નિંદાગર્હા કરવાપૂર્વક એ દેવાધિદેવનાં ચરણો ને ખામી જીવનના ગૌરવને, જીવનની ધન્યતાને વધાવતા પોતાના સહૃત માટે, જીવનની આરાધના રૂપ કમાણી માટે, જે કોઈ વિચારે છે, સમજે છે, ને કહે છે, એ પ્રસ્તુત પ્રકાશનમાં શ્રી વલ્લભપાણિએ પોતાની શાંત સુમધુર ભાષામાં, ગુણોની સંપાદના, શૈલીની સરળતા તથા વાણીના ઓજસપૂર્વક અહિં સંકલિત કરીને મૂકેલ છે.

આખરે આ પ્રકાશન, સંસારમાં સર્વ કોઈ ભગવત્ ભવ્ય આત્માઓ વર્ગને ગુણ-ગુણ ઉપકારક બનશે એ નિઃશંક છે.

શાંત સૌમ્ય ને મધુર ભાષાના [illegible] અરિહંત પરમાત્માના [illegible] [illegible]

કરો. હૈયાના ઉંડાણમાં બેસી વિચાર્યા જ કરો. ભક્ત અને ભગવાન વચ્ચે હૃદયના નિખાલસભાવે થતો આ વાર્તાલાપ નિત્ય નૂતન લાગે છે. વાંચતા કે વિચારતા નવું ને નવું જાણવા-સમજવા મળે છે. ક્યાંય કૃત્રિમતા નથી, ક્યાંય શબ્દોનો આડંબર નથી, કે ક્યાંય શૈલીની શિથીલતા કે ભાષાનો બાહ્ય ભપકો નથી. આત્માના ઉંડાણમાં પરમાત્માના શરણભાવને પામી જે કાંઇ શુભ વિચારણાઓ સ્ફુરી, પોતાની ભૂતકાલીન કારમી યાતનાઓની જે કાંઇ વ્યથા હૈયે ચઢી, ને પરમાત્મા શ્રી અરિહંતદેવનાં શરણ ભાવને પામી આત્મા જે કાંઈ ધન્યતાને પામ્યો, તે સહજ ભાવે સરળ શૈલીએ સિદ્ધહસ્ત લેખક શ્રી વજ્રપાણિ અહિં આલેખે છે.

એઓ સાચું જ કહે છે કે, 'શરણાગતિ અહં ને ઓગાળી નાંખે, અને નમ્ર બનાવે.' ખરેખર અહંનો ભાર જ્યાં સુધી આત્મા માથા પર લઇને ફરતો હોય ત્યાં સુધી અનંત ઉપકારી દેવાધિદેવના ચરણોની સેવા પામવાનું, શરણોને સ્વીકારવાનું સૌભાગ્ય તેને કદી મળતું નથી. અનાદિ અનંત સંસારમાં આ જ કારણે આ આત્મા, અનાથ, અશરણ તથા દીન બનીને આથડ્યો, ભટક્યો ને અનંત યાતનાઓના મહાસાગરમાં ડૂબ્યો.

અહં ઓગળે એટલે આત્મા નમ્ર બને છે. તો જ તે પોતાની લઘુતાનો, પામરતાનો તથા દોષોનો સહૃદયભાવે એકરાર કરે છે, તો જ તેને અનંત ઉપકારી, પતિતપાવન, પરમ ઉદ્ધારક દેવાધિદેવના પોતાની જાત ઉપરના અનંતાનંત

ઉપકારોની સહજ સ્મૃતિ જાગે છે. ને એ ભાવિક ભક્ત તેમને પામીને, તેમનાં પ્રભુભાવને સ્વીકારીને, ધન્ય બને છે. ધન્યતાનો અનુભવ કરે છે.

આ હકીકતને આલેખતાં, શ્રી પરમેષ્ઠિ ભગવંતોનાં શરણુની, મહત્તા આંકતાં શ્રી વજ્રપાણિ કહે છે કે, 'મંગળમય પરમેષ્ઠિ ભગવંતોની પ્રાપ્તિપૂર્વકના માનવજીવનના મૂલ તો કેટલા આંકી શકાય? એ જીવનનું પ્રત્યેક વર્ષ, પ્રત્યેક માસ કેટલા કિંમતી હોય! એ માસનો પ્રત્યેક દિન, પ્રત્યેક પળ કેટલી અમૂલ બની રહે?'

ખરેખર શ્રી પરમેષ્ઠિ ભગવંતોના શરણે ગયેલા ભાવુક શ્રદ્ધાશીલ ભક્તજનની પળ-પળની કાળ સફળ છે. તેના તન, ધન, મન, ને તેના જન્મ-જીવન, ને મૃત્યુ ધન્ય બને છે. અનંત ઉપકારી શ્રી અરિહંત પરમાત્મા પ્રત્યે, તેના પરમ-તારક શાસન પ્રત્યે, ને તેના મંગળમય માર્ગની આરાધના [illegible]

છે, કૃતકૃત્ય છે, તારક તથા ઉદ્ધારક છે, કે જે આત્મામાં શ્રી પરમેષ્ઠિ ભગવંતો પ્રત્યે બહુમાનભાવ, અનન્ય શ્રદ્ધા અને સદ્ભાવરૂપ શરણાગતિ પ્રગટી છે. નહિતર શરણાગતિના ભાવ વિના ઉપરોક્ત બધી યે આરાધના-અનુષ્ઠાનો નિષ્ફલ છે.

માટે જ લેખક શ્રી વજ્રપાણિ અહિં યથાર્થપણે શરણાગતિનું મૂલ્યાંકન કરતાં કેટકેટલું સુંદર પ્રતિપાદન કરે છે. એ જણાવે છે કે, 'શરણાગતિનો ભાવ પળ-પળમાં રૌદ્ર કર્મોના ઢેરના-ઢેર સળગાવી મૂકે છે, કાળા કુસંસ્કારોને બાળીને ખાખ કરી નાંખે છે, અજ્ઞાનનાં અંધાર ઉલેચી નાંખે છે. લાખ લાખ રૂની ગંઠી ખડકાયેલી હોય પણ એક ચીનગારી પાસે એ શી રીતે ઉભી રહે!' (પેજ-૩)

આગળ વધતાં તેઓ કેટ-કેટલી સુંદરને મનનીય વિચાર-ધારાનો પ્રકાશ શરણાગતિ વિષે રેલાવતાં જણાવે છે કે, 'અધર્મના અને કુકર્મના વિરાટ અસ્તિત્વ પણ શરણાગતિના એક જ સાચા ભાવની ગેરહાજરીમાં જ ખુમારી અનુભવી શકે...એ ભાવ સમ્રાટનો જન્મ માત્ર અધર્મ અને કુકર્મોનો સર્વનાશ નોતરી લાવે!' (પેજ-૩)

એ સાચી હકિકત છે કે, શરણાગતિનો ભાવ એ જ સાચો ભાવ છે. સર્વ અનુષ્ઠાનોનું મૂલ ભક્તિ છે; અને સર્વ ભાવોનું મૂળ શરણાગતિ ભાવ છે. જ્ઞાનયોગ આવે છે ભક્તિ-યોગથી ઇત્યાદિ તપ, તથા ક્રિયાયોગ પણ ભક્તિયોગનો જ મહિમા ગાય છે. ને એ ભક્તિયોગ શરણાગતિ ભાવ આત્મા.

વિના આત્માની અશરણતાનો એકરાર કર્યા વિના, તે અસીમ ઉપકારી પરમ કરૂણાસાગર દેવાધિદેવના ચરણ-શરણની એક માત્ર ઉદ્ધારકતા તથા તારકતા સમજ્યા વિના આવે નહિ એ તદ્દન સમજી શકાય તેવી વાત છે.

શ્રી વજ્રપાણિ એક કલાકારની જેમ આરસના પાષાણ ઉપર પોતાના શિલ્પ સર્જન દ્વારા સુંદર કલાકૃતિને સજીવ બનાવે તેમ આ પ્રકાશનમાં પાને પાને-પાને, શબ્દે-શબ્દે, વાક્યે-વાક્યે, પંચ-પરમેષ્ઠિ ભગવંતો પ્રત્યેનો પોતાના હૈયામાં ભરેલો નિર્વ્યાજ શ્રદ્ધા, ભક્તિ, અને બહુમાનભાવ ઠાંસ્યો હોય તેમ જણાઈ આવે છે. લેખકની શૈલી એટલી સરળ અને વાત્સલ્યથી ભરેલી જણાય છે, કે જેના યોગે પ્રસ્તુત પ્રકાશનને વાંચનાર, વિચારનાર તથા સમજનાર પ્રત્યેક વાંચકના સહૃદયી હૃદયમાં પરમતારક શ્રી અરિહંત પરમાત્મા પ્રત્યે આદરભાવ તથા ભક્તિભાવ અને આત્મીય નિકટભાવ પ્રગટ્યા વિના નહિ રહે!

પ્રસ્તુત પ્રકાશનના ૧ થી ૬૬ પેજ સુધી અનંત ઉપકારી પરમ કરૂણાસાગર શ્રી અરિહંત પરમાત્માનાં [illegible]

ભાવુકના આત્મામાં સમતા તથા સમાધિનો મહા-સાગર પડયો હોય તે ફીકર ન કરે, અસ્વસ્થતા ન અનુભવે; પણ વિજળી ઝબુકે ને મોતી પરોવવા જેવી સાવધાનીપૂર્વક જાગૃત ભાવે પોતાના ભવ-ભવાંતરનું-સદ્ગતિનું ભાથું બાંધવા તે સજ્જ બને તેને અનુલક્ષીને છેલ્લા પ્રકરણમાં અંતિમ કાલની આરાધના આલેખાઈ છે.

એકંદરે અહિં આલેખાયેલ પાંચે પ્રકરણો, પ્રત્યેક આરાધક આત્માને આરાધનાનું, જીવન-મરણની સાધનાનું ને ભવ-ભવાંતરની સદ્ગતિનું પુણ્ય ભાથું બાંધવા માટે ખૂબ જ ઉપકારક અને આલંબનરૂપ છે. સિદ્ધહસ્ત લેખક શ્રી વજ્ર-પાણિએ પોતાની શકિત, સામગ્રી તથા મન, વચન અને કાયાના શુભયોગોનો સુંદર સદુપયોગ કરી આવું શ્રેષ્ઠ પ્રકાશન સર્જ્યું છે. તે તેમની શકિત તથા ક્ષયોપશમની સાર્થ સફલતા છે.

સાહિત્ય જગતમાં રત્ન સમા આ પ્રકાશનની પાછળ તેમણે જે ચિંતન, મનન અને નિદિધ્યાસનનો પરિપાક ઠાલવ્યો છે, શૈલી-ભાષા તથા શબ્દોની સુંદર સંકલના દ્વારા તાત્વિક અને સાત્વિક નિર્મળ સુવિચાર ધારા જે રીતે શબ્દસ્થ કરી છે, તે માટે તેમનો આ પરિશ્રમ પ્રશંસનીય છે. શબ્દે-શબ્દે, વાકયે-વાકયે, ને અક્ષરે-અક્ષરમાં જે જગદુદ્ધારક વિશ્વબંધુ અનંત કૃપાસાગર શ્રી અરિહંત પરમાત્મા પ્રત્યે હૃદયનો નિષ્ઠાભાવ ઝળહળી રહ્યો છે. તે

મારે પ્રસ્તુત પ્રકાશનના લેખક શ્રી વજ્રપાણિ આપણા લૌકિક અભિનંદનના અધિકારી બને છે!

તેમની શક્તિઓ જૈન-સંઘને આશિર્વાદ રૂપ બની છે, વાંચનાર-વિચારનાર પ્રત્યેક સહૃદયનાં હૈયાના સુષુપ્ત શુભ ભાવોને જાગૃત કરનાર આ પ્રકાશનના લેખકની શક્તિ આ જ કારણે ધન્ય બની છે. હૃદયના સદ્ભાવપૂર્વક લેખકની શક્તિઓને શ્રદ્ધાંજલી અર્પવાપૂર્વક હું ઇચ્છીશ કે આવા સુંદર ગ્રંથ-રત્નના લેખક શ્રી વજ્રપાણિ પોતાની શક્તિમાં વધુને વધુ પ્રગતિ કરી પરમતારક શ્રી જૈન શાસનની તથા તેના કલ્યાણકર સિદ્ધાંતોની સંસાર સમસ્તને સદા [illegible] કરાવે! ને ઉપરોક્ત મંગલ માર્ગમાં વિકાસ સાધવા દ્વારા સ્વ-પર-શ્રેય કરવાનું સામર્થ્ય પામે! વાંચક વર્ગ પ્રકાશનના પ્રત્યેક વિષયને આદરથી વાંચી, વિચારી અનંત-ઉપકારી દેવાધિદેવ શ્રી અરિહંત પરમાત્માના ચરણે સમર્પિત બની મંગલની માળાને વરો!

[illegible]
[illegible]
પં. [illegible]

વીર. સં. ૨૪૯૯
[illegible] વિ. સં. ૨૦૨૯
[illegible]

विलोकिते महाभागे त्वयि संसारपारगे
आसितुं क्षणमप्येकं संसारे नास्ति मे रतिः।

હે યશસ્વિન્! સંસાર પારગામી! મેં આપને જ્યારથી નીહાળ્યા છે ત્યારથી આ સંસાર મારા માટે ખારો-ખાટો થઈ ગયો છે. હવે આ સંસારમાં એક સમય પણ રહેવા હું લાચાર બની ગયો છું.

શરણાગતિ

મંગળમય પરમેષ્ઠિ ભગવંતોની પ્રાપ્તિપૂર્વકના મા
જીવનના મૂલ તો કેટલા આંકી શકાય? એ જીવન
પ્રત્યેક વર્ષ, પ્રત્યેક માસ કેટલા કિંમતી કહેવા? એ માસ
પ્રત્યેક દિન અરે! પ્રત્યેક પળ પળ કેટલી અમૂલ બની શ

જે પળમાં પરમેષ્ઠિ-ભગવંતોનું સ્મરણ નથી
માનવ-જીવનની પળ નથી. એવી અમંગળ પળો એ
અમંગળ દિવસો કે રાત્રિઓ આ ઉજ્વળ જીવનના કાળ
ગણી શકાય નહિ. એવા જીવતરની શાબાશી લઈ શકાય નં

કયા જીવનમાં આ પરમેષ્ઠિ-ભગવંતોની સા
શરણાગતિ પ્રાપ્ત થવાની? દેવલોકમાં? ના. ના. ફાટ ફ
વૈભવોની મસ્તીમાં દેવાધિદેવની યાદ તો ક્યાંથી આવે
પરાધીનતાની અતુટ બેડીમાં જકડાએલાં મૂંગા બિચા
તિર્યંચોને તો આ પરમતત્ત્વની ગંધ પણ ક્યાંથી અ
નારકનો જીવ તો માર ખાઈ ખાઈને જ અધમુઓ થઈ જ
હોય ત્યાં દેવાધિદેવને તો શે' ભજી શકે!

રહ્યું માત્ર માનવ-જીવન! અહીં જ એ શરણાગ
પ્રાપ્ત થઈ શકે. જો માનવ સિવાય સાચી શરણાગતિ કે

મેળવી શકતો ન હોય તો એ માનવ-જીવનનું મૂલ કેટલું વધી જાય! હવે સમજાય છે પળ-પળના મૂલ!

શરણાગતિનો ભાવ પળ-પળમાં રૌદ્ર કર્મોના ઢેરનાં ઢેર સળગાવી મૂકે. કાળા કુસંસ્કારોને બાળીને ખાખ કરી નાંખે. અજ્ઞાનનાં અંધાર ઉલેચી નાંખે. લાખ લાખ ટન રુની ગંજી ખડકાયેલી હોય પણ એક ચીનગારી પાસે એ શી રીતે ઊભી રહે!

વિરાટ અંધકાર, નાનકડી પણ દીવડી પ્રગટી નથી ત્યાં સુધી જ ઊભો રહી શકે! દીવડીના પહેલા જ ઝબકારે એને પલાયન થયે જ છૂટકો.

અધર્મના અને કુકર્મના વિરાટ-અસ્તિત્વ પણ શરણાગતિના એક જ સાચા ભાવની ગેરહાજરીમાં જ ખુમારી અનુભવી શકે.

એ ભાવ સમ્રાટનો જન્મ માત્ર, અધર્મ અને કુકર્મનો સર્વનાશ નોતરી લાવે.

આટલું પ્રચણ્ડ બળ છે પરમેષ્ઠિ ભગવંતોની શરણાગતિમાં. એ ભાવને જરા પણ વેગળો મૂક્યો કેમ પાલવે!

છતા કમનશીબીની વાત છે કે જીવનનો ઘણોખરો સમય તો આ ભાવ-વિહોણો જ પસાર થઈ ચૂક્યો છે. દુર્ભાવો અને દુષ્ટ કર્મોએ જ અમૂલ જીવનનું ઘણું ક્ષેત્ર રોકી લઈને આત્માની ભારે ખાનાખરાબી સર્જી નાંખી છે.

ઇન્દ્રિયોની વધુ પડતી પરાધીનતા જ આ હોનારતનું મુખ્ય કારણ બનેલ છે. પાંચ ઇન્દ્રિયોના વિષયોના ભોગમાં થતા ગલગલીઆએ જીવને મૂંઝવી નાંખ્યો છે. રૂપ મજાનું જોયું, અને આંખો નાચી ઊઠી; શબ્દ સુંદર સાંભળ્યો અને દિલ ડોલી ઊઠયું, સ્પર્શ મનગમતો અનુભવ્યો, અને શરીરમાંથી ધ્રુજારી પસાર થઇ ગઈ; જીભે મીઠું ભાવતું ચાખ્યું, કે કલેજું તર થઈ ગયું; નાકે સોડમ ખેંચી કે માથું તબિયત થઈ ગયું !

ચાંપ દાબીએ કે તરત જ બત્તી થાય તેવી રીતે તરત જ સુખનું સંવેદન કરાવી દેતાં આ વિષયોના ભોગોએ જીવની સાન ગુમાવડાવી દીધી.

વિષયાસક્તને આતમના સુખની વાતો શે' ભાવે ?

ઈન્દ્રિયોના સુખથી ટેવાયેલાને ત્યાગ-તપની મીઠાશ ક્યાંથી સમજાય ?

પેલો ભીલ ! ભૂલો પડ્યો. ઝવેરીની દુકાને બેઠો. બીજો એક ઝવેરી આવ્યો. એણે હીરો બતાવ્યો. દુકાનદાર ઝવેરી અંધારામાં એને જોઈને કહે છે કે, "ઓહો ! સૂરજ કરતાં ય વધુ ઝળકે છે ! મોતી આપ્યું. એને તપાસતાં કહ્યુ, શું વાત કરું ? આમાં તો આખા સમુદ્રનું પાણી ઠલવાયું છે ભાઈ !"

ભીલ ભાઈએ સાંભળ્યું કે હસી પડ્યો ! હીરો તે વળી સૂરજ કરતાંય વધુ ઝગારા મારે ? મોતીમાં તો સમુદ્રના

પાણી ઠલવાય ! શહેરી બધાય ગપ્પીદાસ ! હીરા-મોતીના પારખની ભાષામાં ભીલે નરાતાળ જુઠાણું-હડહડતું ગપ્પું જ જોયું ! જંગલના એક જંગલીની આંખો હીરા મોતીને શું જોવાની ?

ઇન્દ્રિયોના સુખમાં લપટાએલું કોઇ પણ સચેતન પ્રાણી આત્માના સુખમાં શું સમજવાનું ! જેને જીવ-જીવનની કશી સમજણ નથી, સમજવાની તૈયારી પણ નથી. જડ-જીવન માટે જ જે પોતાનું જીવન જાનેફના કરવા તૈયાર છે એના જીવનમાં બીજું જોવા ય શું મળે ! જીવડો જતો હોય તો ભલે જાય. વિષયોના રંગ સલામત રહેવા જોઇએ !

જ્ઞાનીઓની દ્રષ્ટિએ આવા જીવો અત્યન્ત કરૂણાનું પાત્ર બને છે. અમૂલ જીવન મળ્યું, શરણાગતિનો ભાવ-વિકસાવવાની તક મળી, અને છતાં ખુટ્ટો રહ્યો. નદીએ આવ્યો અને તરસ્યો જ ગયો !

ઇન્દ્રિયોની ગુલામી, શરીરની એશારામી જ્યાં સુધી દફનાવાય નહિ અથવા તો એને ધિક્કારવામાં પણ આવે નહિ ત્યાં સુધી પરમેષ્ઠિ ભગવંતોની શરણાગતિનો ભાવ-મનમાં આકાર પામી શકે નહિ.

આધ્યાત્મિક જગતનું સર્વોચ્ચ તત્વ શરણાગતિ છે. છતાં ય વિષયાસક્ત જીવને એની કિંમત સમજાતી નથી.

સંસાર ભોગના અફીણોના નશામાં ટેવાએલાને આ સાત્વિક દૂધનો કટોરો જોવો ય ન ગમે એમાં કશું આશ્ચર્ય પામવા જેવું નથી. ખેર, છતાં જો હવે શરણાગતિ સ્વીકારવાનો ભાવ જાગ્યો હોય, જો એ તત્વને જીવનમાં અપનાવવાની મનોદશા સાકાર બની રહી હોય તો જરા પણ વિલંબ કર્યા વિના પરમેષ્ટિ ભગવંતોની શરણાગતિનો ભાવ મનોમંદિરમાં સ્થિર કરી દેવાના યત્નો આરંભી દેવા જોઈએ.

અલબત, જાપ જપવા માત્રથી કે સ્તવનાઓ કરવા માત્રથી શરણાગતિના ભાવ જાગી જતા નથી. એના માટે સૌ પ્રથમ તો બેફામ રીતે ગમે ત્યાં ઉછળતા ચિત્ત–વાનરને શાન્ત પાડી દેવું જરૂરી છે. આંખોને પણ નમ્ર બનાવવાનું અનિવાર્ય છે નિર્લજ્જ ચાલ અને નિયન્ત્રણા વિનાનું તોફાન, ખાસ કરીને આ આંખ અને મન એ બેને વરેલા છે, એટલે શરણાગતિના ભાવને આત્મામાં સ્થિર કરવા પૂર્વે આ બેયને શાન્ત કરી દેવા જોઈએ. મન એટલે આપણા મનુભાઈ, અને આંખ (નયન) એટલે નયનાબેન.

આ બેયની સાથે મુક્ત રીતે વાત કરીને એમને સમજાવી દઈને શાન્ત પાડી દેવામાં જેટલી સફળતા મળે એટલી ઝડપી સફળતા આત્મામાં શરણાગતિના ભાવને સ્થાપવામાં મળે.

ચાલો ત્યારે, આ બેયની સાથે આપણે વાર્તાલાપ શરૂ કરીએ, અને તેમને શાન્ત કરીને શરણાગતિના સર્વોચ્ચ

ધર્મની સાધના કરીએ.

"મનુભાઇ, આટલી બધી કુદાકુદ શા માટે કરો છો? આધ્યાત્મિક-વિશ્વની અંદર તમારું સ્થાન કેટલું ઊંચુ છે તે તમે સમજતા નથી? જરાક વિચાર તો કરો! તમે જરાક પણ આધાપાછા થાઓ તેમાં તો આ વિશ્વમાં ઉલ્કા-પાત મચી જાય અને તમે ગંભીર બનીને તમારા કર્તવ્યને અદા કરતા રહો તો આ વિશ્વની રોનક પલટાઇ જાય. અરે! સ્વર્ગ અને અપવર્ગ (મુક્તિ)ના સુખની છાયા આખા ય વિશ્વ ઉપર પડી જાય. આતમરામ આનંદમાં ડોલી ઊઠે. મનુભાઈ, તમેય તે કેવા છો? કેટલું ઇચ્છયું? કેટલું ખાધું? છતાં તમારૂં પેટ ભરાયું નથી? તમને સારામાં સારું ખાવા મળ્યું તો ય તમે ગંદામાં ગંદુ પણ ખાવાનું છોડતા નથી. આવું તે કેવું કરો છો? આ પાંચે ય ઈન્દ્રિયોને તમારી ગુલામડી બનાવી છે, અને ધાર્યું કામ કરાવો છો, પણ અંતરના આતમરામની તો એમાં ભારે દુર્દશા થઈ જવાની છે તે તમે નથી જાણતા? આ તો જમવામાં જગલો અને કુટાવામાં ભગલો એના જેવું થયું! વગર મફતના વિચારો કરી કરીને તમે તો આત્માનું અધઃ પતન કરી નાંખ્યું, ખેર, હવે તો સરખા રહો. આ મારે પરમેષ્ઠિ-ભગવંતોની શરણાગતિ લેવી છે. તમે થોડી વાર શાન્ત રહો તો મારૂં કામ થઈ જાય તેમ છે.

મનુભાઈ, આ શરણાગતિનો સ્વીકાર એ જ આપણું કર્તવ્ય છે હાં! એને તો એક પળ પણ દૂર ન ઠેલાય! આજે તો એના વિના આખું ય જીવન પસાર કરી નાંખ્યું! છતાં હજુ જો તમે શાન્ત બની જાઓ તો અસીમ ઉપકારીઓને શરણે જઈને મારા કાળા કર્મને અને ભૂંડા ભાવને ધોઈ નાંખું. મારા કલંક ઉતારી નાંખું!

નયનાબેન, તમારી ય આમાં મદદ જોઈશે હાં! તમે ય આજ સુધીમાં મને ભારે ધોકો પહોંચાડયો છે. તમે અબળા છતાં તમારૂં બળ તો બળીયાને ય ધૂળ ચાટતો કરી દે તેવું છે. હશે! આજ સુધીમાં અનેક ભયાનક ભૂલો કરી બેઠા. અધિકાર બહારની ચેષ્ટાઓ છાની છૂપી રીતે કરી ગયા. ભલે. હવે તમે પણ શાન્ત થઈ જશો ને? પરમેષ્ઠિ ભગવંતોના ચરણે મારે જવું છે. તમે જો ઠરીને નમી જાઓ, કશું ય કુતુહલ ન કરો અને કયાંય ન જુઓ તો મારૂં કાર્ય ઝટ સરે તેમ છે! આજ સુધી તમારા ભોગના રંગ રાગમાં ભાન ખોઇ નાંખીને આ મહાન–ભાવને ભજવાનું ભૂલ્યો હતો. પણ હવે માંહ્યલો જાગ્યો છે, કિન્તુ તમારો સહકાર મળે તો જ મારૂં કામ સધાય તેમ છે, કેમકે મારા સમગ્ર જીવનમાં મેં તમને ખુબ જ લાડ લડાવ્યા છે, તમારૂં ધાર્યું બધું પૂરૂં પાડયું છે. તમારૂં ઇચ્છયું બધું લાવી આપ્યું છે. હવે તમે જો એ ઉદ્ધતાઈ ન મૂકો, એ કુટેવો ન છોડો તો મારા જીવનના ઉત્તર કાળની આ

ભાવનાઓના ફળ બેસી શકશે નહિ.

મનુભાઇ! ઓ નયનાબેન! મારૂં આટલું સાંભળો. મેં તમને જીવનભર સુધી પાળ્યા છે. પોષ્યા છે. હવે એના બદલા તરિકે પણ પેલા ભાવની ભક્તિ કરવામાં તમે અનુકૂળતા કરી આપો. જો આટલું નહિ થાય તો મારૂં અંતિમ જીવન પણ બરબાદ થશે, અને જો તમે શાન્ત થઇ જાઓ તો શરણાગતિના ભવ્યતમ ભાવને પામીને મારા અન્તકાળને હું સુધારી લઇશ.

જેનો અંત સારો એનું સઘળું સારૂં. જેનો અંત ખરાબ એનું સારૂં પણ ખારૂં.

ચાલો ત્યારે, મનુભાઈ અને નયનાબેન! હવે તમે થોડી વાર તદ્દન શાન્ત બની જશોને! હું મારી સાધનામાં બેસી જઉં છું. મારા જીવનની ધન્ય પળોમાં પ્રવેશ કરૂં છું."

अरिहंते सरणं पवज्जामि
सिद्धे सरणं पवज्जामि
साहू सरणं पवज्जामि
केवलिपन्नत्तं धम्मं सरणं पवज्जामि.

મારા જીવનના સર્વ સર્વસ્વ! સમગ્ર વિશ્વને સતત ત્રાસ આપી રહેલા રાગ અને દ્વેષની વાસનાઓના વિજયી ભગવંતો! લોકાલોક પ્રકાશી જ્ઞાનના સ્વામી! સાંસારિક સુખ સમૃદ્ધિના પ્રકર્ષના ભોક્તા એવા દેવેન્દ્રના પણ દેવ! જગતના જડ અને ચેતન તત્વનું વાસ્તવિક નિરૂપણ કરનારા

યથાર્થવાદી પરમેશ્વર ! ત્રણેય લોકના ગુરૂદેવ ! વિશ્વના એક માત્ર શત્રુ રૂપ કર્મના ઘાતક અરિહંત ભગવંતો ! આપનો અસીમ ઉપકાર હું વીસરી શકું તેમ નથી.

મને ન તો પરલોકની સમજણુ હતી, ન તો આત્માની ખબર હતી, ન તો કર્મ જેવી વસ્તુનું જ્ઞાન હતું. મારા આ જીવનની પૂર્વે અનંત જીવનોની એક ધારી હારમાળા હતી અને આ જીવનની પછી પણ અનંત જીવનોની શકયતા છે, એ વાતની મને કશી ગંધ ન હતી. અને તેથી જ મેં માની લીધું હતું આ જ મારૂં જીવન ! પાણીમાંથી ઊભો થયેલો પરપોટો પાછો પાણીમાં જ મળી જાય. જીવના સંબંધમાં ય હું આવું જ સમજતો હતો એટલે મને તો પાપનો કોઈ ડર ન હતો ! ધર્મ જેવા તત્વની જરૂર જણાઈ ન હતી.

કૃપાસિન્ધો ! આપે જ મારા જેવા કેટલાયના જીવનની ગળથૂંથીમાં આ વાત સજ્જડ કરી દીધી કે જીવ અનાદિ-કાળથી છે, કર્મ પણ અનાદિકાળથી છે અને જીવ કર્મનો સંયોગ પણ અનાદિકાળથી છે. આ ત્રણ વાત ઉપરથી એ પણ સમજાઈ ગયું કે જગત અનાદિ છે. આપે જ અમને બતાવ્યું કે આ અનાદિ પરંપરા દુઃખમય છે, દુઃખના ફળને દેનારી છે, અને દુઃખની એકધારી પરંપરા ચલાવ-નારી છે.

કરૂણાનિધાન! અમારા અનાદિ કાલીન ત્રાસને નજરે જોઇને આપ શાન્ત બેસી ન શકયા. કૃતકૃત્ય થઈ જવા છતાં આપે અમારા દુઃખોના ઉચ્છેદ માટે અમને ઉપાયો પણ બતાવ્યા.

આપે જ કહ્યું, "આ કારમા સંસારનો વિચ્છેદ વિશુદ્ધ ધર્મથી થાય. વિશુદ્ધ ધર્મની પ્રાપ્તિ પાપકર્મના વિનાશથી થાય, અને પાપકર્મોનો વિનાશ તથાભવ્યત્વાદિ ભાવોથી શકય બને. તથાભવ્યત્વ એટલે કર્મ–સંયોગથી તદ્દન રહિત થઈ મોક્ષ પદની પ્રાપ્તિ કરાવી આપે તેવો આત્મામાં રહેલો અનાદિ–પારિણામિક ભાવ, 'આ સ્વભાવ જો આત્મામાં ન હોય કદાપિ કર્મમુક્ત થવાય નહિ; સિદ્ધિપદ પ્રાપ્ત થાય નહિ.' ભવ્યત્વ બધાયનું સરખુ પણ તથાભવ્યત્વ તો દરેક સંસારી આત્માનું જૂદું હોય. તથાભવ્યત્વ પાકે નહિ ત્યાં સુધી પાપકર્મના વિગમ ન થાય, પાપકર્મ કરવાની વાસનાઓ શાન્ત ન થાય, પાપકર્મની વાસનાઓ શમ્યા વિના શુદ્ધ ધર્મની પ્રાપ્તિ ન થાય, શુદ્ધ ધર્મની પ્રાપ્તિ વિના ભીમ–ભયાનક સંસારનો ઉચ્છેદ ન થાય."

પ્રભો! આજ સુધી 'સંસાર ભયાનક છે' એ વાત જ અમને સમજાણી ન હતી. અમે તો એના ઉપર ઉપરના રંગરાગ અને આડંબરી દેખાવોમાં જ અંજાઈ ગયા હતા. અમને એવી તો સ્વપ્ને પણ કલ્પના ન હતી કે આ દેખાવોની ભીતરમાં તો ભયંકર દુઃખોના લાવા ઉકળી રહ્યા છે.

દેખાવમાં રમણીય જણાતાં વનમાં પ્રવેશી ચૂકયાં, પણ અમે ન વિચાર્યું કે આ વનમાં તો ભયાનક ફણિધર-સર્પો છે, વીકરાળ સિંહ છે, ક્રૂર વાઘોની જમાત પડી પાથરી રહે છે, અત્યન્ત કપટી શિયાળીઆઓ ફરી રહ્યા છે. આ બધું ય આપે અમને બતાવ્યું, આજે અમને સંસારની ભયાનકતા સમજાણી. હવે અમને એટમ બોમ્બ એટલો ભયાનક નથી લાગતો જેટલા ભયંકર દગા-પ્રપંચના કુસંસ્કારો લાગે છે, હવે મનગમતા વિષયોના વિયોગમાં એટલો ત્રાસ નથી થતો જે ત્રાસ આપના વિયોગમાં થાય છે.

તથાભવ્યત્વના પરિપાક વિના અમારો ઉદ્ધાર થાય નહિ. અમારા ધન્ય જીવનનો મંગળમય દિવસ ઊગે નહિ. એટલે આપે તથાભવ્યત્વનાં પરિપાકના ઉપાયોમાં આ ત્રણ વસ્તુઓ બતાવી.

૧. અરિહંત-સિદ્ધ-સાધુ અને ધર્મની શરણાગતિ.

૨. દુષ્કૃતોની ગર્હા.

૩. સુકૃતોનું સેવન (અનુમોદન) આ ત્રણ તત્વનું એકાગ્રતા પૂર્વકનું સતત ચિંતન અને મનન કારમા કર્મનું કાટલું કાઢી નાંખે, ક્રૂર વૃત્તિઓનો સર્વનાશ કરી દે. આત્માને એના વિશુદ્ધ સ્વરૂપમાં લાવી મૂકે. જેના જીવનમાં સંક્લેશ છે, જેને કામ-ક્રોધ પજવી રહ્યા છે, લોભની

વૃત્તિ પીછી મૂકતી નથી, સ્વાર્થ કાજે કોઈ પણ જીવના સુખદુઃખનો જે વિચાર કરતો નથી, કિન્તુ એ જીવો તરફ ઇર્ષ્યા-અસૂયા આદિ ભાવો કેળવે છે, એમને ધિક્કારે છે, અને એ રીતે પોતાની જાતને જે માનસિક ક્લેશોમાં હોમી દે છે એ સંસારી આત્માઓએ તો આ ત્રણ તત્વોનું વારંવાર સેવન કરવું જોઇએ.

શરણાગતિ 'અહં'ને ઓગળી નાંખે, અને નમ્ર બનાવે.

દુષ્કૃતોની ગર્હા નવા પાપ-વિચારોના દુષ્કૃતને પણ ન કરવાની પ્રેરણા આપ્યા કરે.

સુકૃતોનું સેવન એના જીવનમાં અવનવો ઉલ્લાસ ભરે, એના જીવનને માત્ર ધિક્કાર-પાત્ર બનાવીને નિરાશાથી ભરી ન દે. એ ઉત્સાહ એને પ્રતિપળ ધર્મ-માર્ગે આગળ બઢાવે.

કેવું અદ્દ્ભુત માર્ગદર્શન! કરૂણાં સભર હૈયાના સરોવરમાંથી ખળખળ વહી જતું આ પ્રેરણાનું નીર અમારા સંતાપોને હળવા કરી દે છે. કર્મના ભારથી ગભરાઈ ઉઠેલા અમને આશ્વાસન આપે છે.

હિતવત્સલ વિભૂ! આપની આ મંગળ વાણી સર્વનું કલ્યાણ કરો! સર્વનું શ્રેય કરનારી બનો! આપે અમારા કલ્યાણની ભાવના સતત ભાવી. અનંતાનંત પરમેષ્ટિ-ભગવંતોએ દીન-દુઃખિત બનેલા, સંસાર ભાવમાં ભારો

ભાર ખૂંપી ગયેલા; ઇન્દ્રિઓના ગુલામ બનેલા અમારી ઉપર કરૂણા નજર નાંખી, અમારા–ઉદ્ધાર માટે આપે સંકલ્પ કર્યો. એ સંકલ્પને સફળ બનાવવા સમગ્ર વિશ્વનું યથાસ્થિત દર્શન અનિવાર્ય માન્યું. યથાસ્થિત દર્શન વિના સુખ દુઃખના કારણો શે જણાય? કાર્ય કારણ ભાવની કડીઓ શે' સમજાય! ખેર, એ કૈવલ્યની પ્રાપ્તિ માટે આપે ભારે પુરૂષાર્થ કર્યો અને અંતે...અમારા જેવા સર્વના ઉદ્ધારને કરનારી, સર્વના શ્રયને સાધનારી, સર્વના સર્વ દુઃખોની જડ ઊખેડી નાંખનારી મંગળ–વાણી આપના શ્રી મુખેથી વહેવા લાગી. સમગ્ર વિશ્વમાં એ વહી ગઇ. જેણે એ મંગળ–સરિતાના નીર પીધાં એ સર્વના કલ્યાણ થઈ ગયા!

કરૂણા સિન્ધો! આ આપનું સ્વરૂપ મને કદાપિ સમજાયું ન હતું. આપ મારા અસીમ ઉપકારી છો એ વાત મને સ્વપ્ને ય જાણવા મળી ન હતી, અને તેથી જ આપની ઘોર અવજ્ઞા કરી, અને એકાંત હિતકારિણી આજ્ઞાને ઉપેક્ષીને સંસાર ભાવોમાં હું બેધડક ધસી ગયો. મેં મારા જીવનની એકેકી પળ એ પાપોના સ્પર્શે કલંકિત કરી નાંખી. ખેર, હવે ભૂતકાળને શું રડું? આજે આપ સમજાયા છો, એટલે મારૂં દિલ નાચી ઉઠે છે; હવે તથાભવ્યત્વને પકવી દેનારી (૧) શરણાગતિ (૨) દુષ્કૃત ગર્હા અને (૩) સુકૃતોની સેવનાને સ્વીકારીશ, મારા શેષ જીવનમાં આજ મારૂં એકનું એક કાર્ય બની રહો, મને કોઇ સંસાર-ભાવ ન સ્પર્શો, સદૈવ

હું વિકાસના માર્ગે આગેકૂચ કરતો રહું એજ મારી એકની એક કામના છે.

દેવાધિદેવ! આપનું સ્તવન, આપના ગુણોનું કીર્તન, આપનું સાન્નિધ્ય, આપનું ધ્યાન, આપનું ગાન મને અચિન્ત્ય આહ્લાદ આપે છે. આજે તો આપનું કીર્તન-ભજન એજ આપની શરણાગતિ બની રહો. અને આવતી કાલે એમાંથી સક્રિય સાધના રૂપ પ્રકૃષ્ટ શરણાગતિ મને પ્રાપ્ત થાઓ.

આપની આ સ્તવનાથી, આપના ભજનીયાં ગાવાથી આપના નામનો અહર્નિશ જાપ જપવાથી એવું પ્રચણ્ડ બળ ઉત્પન્ન થઈ જાઓ જે મારામાં સમ્યક્ત્વ-ધર્મ લાવી મૂકે, દેશવિરતિ ધર્મ પણ ખેંચી લાવે. સર્વવિરતિના શ્રેષ્ઠ ધર્મને પણ સાધી આપે. અરે! મારા જનમ-જનમના દારિદ્ર ફેડી નાંખે. અને મારી એ વિશુદ્ધ ધર્મસિદ્ધિ, વળી કેઈ આત્માઓના વિશુદ્ધિકરણમાં કારણ બને. એ રીતે સમગ્ર વિશ્વ ઉપર વિશુદ્ધિનો પ્રયોગ વ્યાપતો જાય. એક જ દીપ જલી જાય તો સેંકડો બુઝાયેલા દીપને સ્પર્શ માત્રથી જગવી જાય, એમાંનો એકેકો દીપ વળી સહસ્રોના પ્રકાશ ચોમેર રેલી દે.

યોગીશ્વર! આપના કયા ગુણોનું કીર્તન કરું! અનંત ગુણોના આપ સ્વામી છો, પ્રત્યેક ગુણ સમગ્ર વિશ્વના અદ્ભુત આકર્ષણ રૂપ બની જાય તેવો છે. કેવી આપની

કરૂણા! કેવું આપનું સુખ! કેવું આપનું સર્વજ્ઞત્વ! કેવું આપનું વીર્ય! વિકારી વિશ્વ પણ આ ગુણોના પ્રકર્ષને જોઇને અંજાઇ જાય છે. આપને નમી પડે છે. આપ એમને જીતી લો છો. પણ પ્રભો! બીજા ગુણોથી તો ભલે આપે વિશ્વને જીતી લીધું એમાં તો બહુ મોટી નવાઈ નથી, પણ આપની આ ઉદાર અને શાન્ત મુદ્રાએ જ આખા વિશ્વને દંગ કરી મૂક્યું છે. ધર્મો તો ઘણા જોયા. ધર્મના પ્રણેતાઓ પણ જોયા, કિન્તુ ક્યાંય મારૂં ચિત્ત ન ઠર્યું. ક્યાંક દેવ સાથે દેવી ઊભા હતા. ક્યાંક દેવોના હાથમાં વિનાશક શસ્ત્રો હતા, ક્યાંક પગ નીચે રાક્ષસોને કચડી નાંખવામાં આવ્યાનું દૃશ્ય હતું તો ક્યાંક આંખોમાં ક્રોધનો સાગર ધૂંધવાતો દેખાતો હતો. અરે! ક્યાંક તો દેવોના લિંગનું અત્યન્ત બિભત્સ દર્શન થઈ જતું હતું. ક્યાંય ન હતી એ તારી ઉદારતા ઝરતી દૃષ્ટિ અને ન હતી એ પ્રશમ-રસની શાન્તિ, ન હતી એ પ્રસન્નતા, અને ન હતી એ મુખની ગંભીરતા! કૃપાલો! તારી મુદ્રાના કામણમાં જ હું તો અટવાઇ ગયો છું. તારી મુદ્રાની આ મોહિની મારા મનમાન્યાં સુખોને ય ભુલાવી દેવા સમર્થ બની છે. મને અહીંથી ખસવાનું મન થતું નથી. બસ સદૈવ તારૂં વદન કમળ ટગર ટગર જોયાં જ કરું. તારો દાસ બનીને તને શરણાગત રહું!

માનવ જીવન રૂપ ચિન્તામણિ રત્ન મેળવ્યું. પણ ઇન્દ્રિઓના ભોગમાં લલચાઇને અગણિત માનવોએ એ રત્ન

ઉકરડે નાંખ્યું. એ અમૃતનો કુંભ ઢાળી નાંખ્યો. વિશ્વવંદ્ય! તમને પામ્યા પછી પણ આ ભોગોમાં લલચાઇને જાતને જ ખાડામાં ઉતારી લસલસતા સૌન્દર્ય ભરી ચામડીમાં અમે ભૂલા પડ્યા, રસનાના રાગમાં રગદોળાઇ ગયા, સ્પર્શની મોહિનીમાં મોહાઈ ગયા. જે ભોગો નાશવંત હતા એમાં જ અમે અટવાઈ ગયા અને જે આત્મા અમર હતો એનો લેશ પણ વિચાર ન કર્યો. અદ્ભુત જીવન મળ્યું હતું પણ આ વિષયભોગોના બદલામાં વેચી માર્યું. એનું લીલામ કરી નાંખ્યું.

કેટલી હદ બહારની મુર્ખાઈ થઇ ગઈ! [redacted] કરવા રાખની જરૂર પડી અને ઘરમાં ક્યાંય ન મળી એટલે ગોશીર્ષ ચન્દનના બહુમૂલ્ય લાકડાં બાળી નાંખ્યા અને રાખ મેળવીને રાજી થયા.

બકરા માટે ઐરાવણ હાથી વેચી દીધો! એરંડા વાવવા માટે જગા ન મળી એટલે આંગણે ઊભેલા કલ્પ વૃક્ષને મૂળીયાથી ઊખેડીને ફેંકી દીધું. તુચ્છ વિષયાસક્તિને પૂર્ણ કરવા માટે અમે અમૂલ જીવનની પળે પળ બરબાદ કરી નાંખી. એટલું તો ઠીક, પણ કૃપાલુ! આપની પણ અવગણના કરી. આપની વાણીને ય ઉપેક્ષી અને ઇન્દ્રિયના ભોગમાં આડખીલી રૂપ બનતી એ વાણીને અવ્યવહારૂ પણ કહી દીધી. ધર્મને પણ અમારા વ્યવસાયમાં ફુરસદે કરવાની ચીજ તરિકે સ્વીકાર્યો. જેને માટે સમગ્ર શક્તિ કુરબાન

કરવાની હતી, જેના ચરણે સઘળું ય ધન ન્યોચ્છાવર કરી દેવાનું હતું તે ધર્મને જ અમે ઉપેક્ષ્યો અમારા વિષય-ભોગની મોજ માણવા માટે.

ધર્મનો સ્વીકાર કરવા જઈએ તો આ ભોગ-સુખ અવગણવા પડતાં હતા, તપ અને શીલ, દાન અને ધ્યાન જ અમારૂં જીવન બનતું હતું એ અમને ન ફાવ્યું, એટલે જ અમે જમાનાવાદી બન્યા, દેશ-કાળ જોનારા બન્યા, અને એના નામે ધર્મને ધક્કો મારી દીધો! અમારા જ જીવન સાથે કેટલી ભયંકર રમત રમાઇ ગઈ!

પ્રભો! કેટલાકો તો આથીય આગળ વધ્યા. ભોગોને રોગ કહેનારા આપને ય એમણે વગોવ્યા. આપના તરફ ધિક્કાર વરસાવવા લાગ્યા. આપને ગાળો ભાંડવા માંડયા.

ધન્ય હો તે આત્માઓને કે જેમણે આપને પ્રાપ્ત કરીને જીવન કૃતાર્થ બનાવ્યું, આપના ચીંધ્યા માર્ગે ચાલીને જીવન ધન્ય બનાવ્યું, આપે બતાવેલા ઔષધો લઈને આત્માને તદ્દન નિરોગી બનાવ્યો મારા તેમને અનંતશઃ નમસ્કાર હો! તે પરમ પવિત્ર આત્માઓને અનંત વંદનાવલિ હો! તે વિશુદ્ધ આત્માઓની સતત ઉપાસના પ્રાપ્ત થતી રહો. એ સંયમ-પૂત ચરણોની રજ પણ અમારા માથે પડે તો ય ધન્યતા અનુભવીએ! અરે! જે ભૂમિને તેઓ સ્પર્શ્યા એ ભૂમિ પણ વંદ્ય બની ગઈ. એ ભૂમિને ય અમારા કોટિ નમસ્કાર હો

વિશ્વ વત્સલ વિભૂ! આપનું જીવન, આપનું વચન, આપનું સ્થાપિત શાસન તો અમારે વંદનીય-પૂજનીય છે જ, પણ આપના માત-પિતા કે જેણે આપને જન્મ આપ્યો એ ય વંદ્ય છે. આપનું દેવદૃષ્ય પણ પૂજનીય છે જેણે આપના પુનિત-દેહનો સ્પર્શ મેળવ્યો, એ સુવર્ણ કમલ પણ વંદનીય છે, જે વિશ્વોદ્ધારકના ચરણો ચૂમે છે, એ દેવોના મુકુટ પણ અર્ચનીય છે જેઓ આપના ચરણોમાં નમે છે.

શું કહીએ, વિશ્વેશ્વર! અમને તો નથી આપ મળ્યા, નથી આપના ચરણો ચૂમતા ગણધર-ભગવંતો મળ્યા, નથી તો આપના પ્રશિષ્યો ય મળ્યા કશું ય નથી મળ્યું છતાં ય અમારો જન્મારો સફળ થયો છે, કેમકે આવા જડના વિલાસથી ખદબદી ઊઠેલા વિશ્વમાં પણ આપના વિશુદ્ધ ચૈતન્યના ગુણગાન ગાવાને અમારી જાત તલસે છે, એ ગુણો ગાતાં અમારૂં હૈયું નાચી ઊઠે છે, અમને ભલે કશું ય નથી મલ્યું પણ આપના ગુણોના કીર્તન કરવાની ભાવના મળી છે એજ અમારા માટે ઘણું છે. અમે અમારી જાતને ધન્ય માનીએ છીએ, કૃતપુણ્ય માનીએ છે, કૃતાર્થ માનીએ છીએ, અનાદિ કાળથી જડના જ રાગમાં રગદોળાયાને વિરાગીના ગાણાં ગાવાનો મનોરથ જાગે જ શી રીતે? વીત-રાગ-ભગવંતોના પક્ષપાતનો ભાવ પણ શે જન્મે? એમાં ય આજના પ્રત્યક્ષ-સુખવાદી વિશ્વમાં તો આ વાતો ય હાસ્ય

સ્પદ બને છે ત્યાં વળી વીતરાગના ભજનીયાં તો કેટલા દુર્લભ હોય ?

વિશ્વપતિ ! ગમે તેટલા કાળા કરમ કરીને આવ્યો હોઈશ, અને આ જીવનમાં ય કામ ક્રોધના આકરાં તુફાનોમાં ઝીંકાયો હોઈશ છતાં ય આડા કે સીધા હાથે એવું કાંઇક સત્કર્મ તો જરૂર કરીને આવ્યો છું કે જેના યોગે તારી પ્રતિ મારૂં દિલ ખેંચાયા કરે છે. પાપ કરતાં દિલ ડંખાય છે, પગ ભારે થઇ જાય છે, અને હૈયામાં ચીરાડા પડી જાય છે.

એટલે જ હજી પણ આશા છે જીવનના વિકાસની અને વાસનાના વિનાશની. પ્રભો ! આપનો જરાક સાથ મળી જાય. જરાક ટેકો મળી જાય, જરાક મારી ઉપર નજર પડી જાય તો મરતાં મરતાં ય આપનો આ બાળ કાળા કર્મોનો ભુક્કો બોલાવી દે તેવું સામર્થ્ય ધરાવે છે. વાસનાઓને બાળી નાંખીને ભડથું કરી દેવાની હિંમત ધરાવે છે.

ગરીબ નિવાજ ! કરુણાની એક જ નજર ફેંકો, બે જ મીઠા બોલ સેવકોને કહો, છેવટે સ્વપ્નમાં ય પધારીને દર્શન દઈ જાઓ આટલું તો મારા માટે બસ થઇ જશે. આપનું ધન્ય-મિલન મારામાં અગણિત ઉત્સાહ પૂરી દેશે. પાપ-લીલાઓથી ગઈ કાલ ભલે ભરપૂર હતી પણ આજ તો આંતર-મસ્તીથી ભીંજાએલીજ બની જશે.

પગલે પગલું દબાવતાં એ સંતોના ચરણોમાં મારૂં શીર નમાવતાં મેં જીવનની ધન્યતા અનુભવી હોય ! હા, ખરેખર આવી મસ્તી તો મેં ઘણીવાર અનુભવી છે. જીવનના આ પ્રસંગોને યાદ કરૂં છું અને હૈયું નાંચી ઊઠે છે.

પણ....તરણતારણહાર! આજ જીવનની બીજી પર પળો તરફ નજર કરૂં છું અને ઢગલો થઇને જમીન ઉપર બેસી જઉં છું. લમણે હાથ દઈને સૂનમૂન થઈ જઉં છું. મારી હતાશાનો કોઇ પાર રહેતો નથી. મારા ઉદ્વેગની કોઇ સીમા દેખાતી નથી. આવી ઉજળી બાજુવાળા, એજ મારા જીવનની બીજી બાજુમાં મશીના કાળા કૂચડા ફરી વળેલા દેખાય છે.

એક હાથે મને દાન અપાવ્યું છે, તો બીજા હાથે કારમી લોભવૃત્તિએ સેંકડોના ખીસા કતરાવી નાંખ્યા છે, મારી પાસે જરૂર કરતાં વધુ ધન-ધાન્યાદિ હોવા છતાં મારી અદમ્ય લોભવૃત્તિ તૃપ્ત કરવા જતાં મેં કાંઇ પણ કાળું કામ કરવામાં બાકી રાખી નથી. અનાદિ કાળના આ કુસંસ્કારોએ મને મૂર્ચ્છિંત કરી નાંખ્યો છે. નથી દેખ્યાં મેં જીવોના દુઃખ, નથી જોયાં એમની આંખના આંસુ, નથી જોયાં એમના ચીંથરેહાલ કપડા કે નથી જોયાં એમના ભુખ્યાં પેટ કે શેર માટીનું એનું સંતાન કટકી રોટલા માટે ટળવળતું. જોયું માત્ર મારૂં સુખ! મારી ઈચ્છા ! મારી અદમ્ય વાસના! જીવોના જીવનની મેં અવગણના કરી

એમના દુઃખ તરફ મેં આંખ મીંચામણા કર્યાં અને... રાતને દિ' મારી ઈચ્છાના પેટ પૂરવા મથતો રહ્યો!

એક બાજુ શીલ-ધર્મની વાતો સાંભળી, શીલવાન પુરૂષોના જીવનો સાંભળ્યા અને મને ય એમ થઈ ગયું કે આ શીલ-સત્વ તો હું પણ સિદ્ધ કરૂં. આવું બ્રહ્મચર્ય પાળીને રૌરવ નરકોના દ્વારે ખંભાતી તાળા લગાવી દઉં. મારા જીવનનું સાધ્ય બનાવી દઉં. બસ શીલ-શીલ અને શીલ, તનથી, મનથી, અને વાણીથી. પણ અફસોસની વાત બની કે જ્યાં કોઈ રૂપ-મારી નજરે ચડ્યું કે મન ઉછળ્યું આંખો સ્થિર થઈને ત્યાં જ ચોંટી ગઈ. અનેક પાપ-વિચારોએ મારો કબજો લઈ લીધો. આવું તો અનેકાનેક વખત મારા જીવનમાં બની ગયું. એ વખત મને કશું ય ભાન ન રહ્યું.

પ્રભો! આ શું!

એક બાજુ તારી આજ્ઞાને સાધી લેવાનો ભવ્ય મનોરથ જાગે અને બીજી બાજુ પાપ-વિચારો એ મનોરથના ચૂરે ચૂરા કરી નાંખે. ઉંચે ઉંચે જવાનું અને ઊંડે ઊંડે પટકાવાનું! કૃપાનાથ! આથી જ હું હતાશ થઇ ગયો છું. મેં ઘણી વાર ઉચ્ચ આદર્શો બાંધ્યા છે, અનેક વાર મારા જીવનની ઊંધી દિશા બદલી નાંખવાના દૃઢ સંકલ્પો કર્યા છે, પરન્તુ જેમ જેમ વધુ મજબુતાઇ કરતો ગયો તેમ તેમ વધુને વધુ ઢીલો પડી ગયો છું. કામ-ક્રોધે મને ખૂબ અક-

ળાવી-મૂક્યો છે. લોભે મને ગૂંગળાવી મૂક્યો છે. માયા-પ્રપંચે તો મારૂં સત્યાનાશ કાઢી નાખ્યું છે.

ત્રિભુવનપતિ! મારા જીવનના પાપોની કાળી-કથા કહું તો દુનિયા મને ફીટકારે, મારા ઉપર ધિક્કાર વરસાવે તેવું છે. તે કર્મ-કથા તો હું કહેવાને ય અશક્ત છું.

ધિક્કાર હો મારા કર્મોને! ધિક્કાર હો મારી જાતને! ધિક્કાર હો મારા ભવને!

ક્ષણમાં આંખોના ભવાં ચડી જાય તો, ક્ષણમાં રાજીનો રેડ થઈ જાઉં, ક્ષણમાં જાતને સુખી સુખી માનું, અને ક્ષણમાં એજ જાતને દુઃખી દુઃખી કલ્પું. છે કાંઈ ઠેકાણું મનનું! એની કલ્પનાઓનું! એના તરંગોનું! ક્ષણમાં ક્રોધનો ભરેલો અગ્નિ બની જઉં! ક્ષણમાં ક્ષમાનો સાગર બની જઉં! ક્ષણમાં રોષ, ક્ષણમાં તોષ!

માનવ જેવો માનવ બન્યો એ તો ઠીક પણ મોહ વિજેતા પરમાત્માનો દાસ બન્યો તો ય મોહ મને નચાવે, કુદાવે! ફુટબોલના દડાની જેમ મારી ફેંકાફેંક કરે! અને તેમ છતાં મારી કરૂણ દશાનું મને ભાન ન થાય! જીવનના ઉત્તર-કાળમાંય મોહથી કરાતી મારી ક્રૂર મશ્કરીઓનો મને ખ્યાલ સુદ્ધાં ન આવે! વિશ્વના ચોગાનમાં મારી બુદ્ધિમત્તાની હું શાબાશી લઈ રહ્યો છું, કુનેહ વૃત્તિને ફુલ હાર પહેરાવું છું! ઓહ! શું થશે મારૂં! હજુ પણ હું તો પાપ-કર્મોમાં નીડરતા અને શૂરવીરતા પ્રગટ કરી રહ્યો

છું. મારા આંતર ઘરમાં જ જે મોહે ધમસાણ મચાવી દીધું છે એની સામે હું આંખ પણ ઊંચી કરી શકવા કાયર છું! આખા દેશમાં ખ્યાતનામ બનેલા ઘરમાં જ મારી આ અવદશા! અને છતાં તેનો મને વલવલાટ પણ નથી! તેનું દુઃખ નથી! તેનો અજંપો નથી!

તારક દેવાધિદેવ! વાનર કરતાં ય વધુ ચંચળ છું, એક ક્ષણ પણ તારા નામ જાપમાં સ્થિર રહી શકતો નથી. ભેંસ કરતાં ય વધુ ગંદો છું. પાપ વાસનાના કાદવોમાં જ ગળાબુડ પડી રહ્યો છું. વાઘ અને સિંહ કરતાં ય વધુ ક્રૂર છું, પેટ ભરાએલું હોય તો પણ કોઈ શિકારને જતો કરવા તૈયાર નથી. શિયાળ કરતાં ય વધુ કપટી છું, ધર્મીના બિલ્લા લઈને આખા ય જગતને ઠગી રહ્યો છું. ગમે તેમ હશે, ગમે તેવો હોઇશ, મને તેનું ઝાઝું આશ્ચર્ય નથી. આશ્ચર્ય તો એ જ વાતનું થયા કરે છે કે ત્રિભુવન પતિ દેવાધિદેવને મેળવ્યા. અત્યંત બલપ્રદ એમની નિર્મળ વાણી પ્રાપ્ત કરી. પછી પણ આ મોહરાજા મારી પાસે મનથી વાણીથી, અને કાયાથી કુકર્મ કરાવી ગયો!!! આ તે શી રીતે બને!

અમૃતનો કળિયો પણ લઈ લીધો હોય પછી વિષનો કુંભ ગટગટાવી જઈએ તોય એ વિષ શું કરવાનું હતું!

પણ મારા સંબંધમાં આ શું બન્યું! કૃપાનિધિ! આ વાત મને ન સમજાવો! મોટી મોટી આશા લઈને મેં

આપની વાણીના પાન કર્યાં હતા. આજે એ આશા ધૂળમાં મળી રહી છે, મારૂં જીવન ખારૂં-ખાટું થઈ રહ્યું છે. હવે તો આ કલ્પાંત પણ મારા માટે તો અસહ્ય બની ગયું છે. આપના જેવા તારકને મેં માથે સ્વીકાર્યા આપના જેવા રક્ષકને મેં મારૂં જીવન ધન સોંપ્યું, અને રત્નત્રયી સોંપી અને છતાં પેલો બદમાશ ડાકૂ-મોહ મારા રત્નત્રયને હરી જાય? ઓફ! તો હવે મારા રક્ષક કોણ બની શકે! શું મારે એમ માનવું કે આપ પણ એની તાકાતની સામે પાછા હટી જાઓ છો! ના, ના, એવી કલ્પના તો આપના સ્વરૂપનો અજાણ્યુ જ કરી શકે. તો પછી મારે શું સમજવું? શુ કરવું? કયાં જવું? કોની પાસે ફરિયાદ કરવી? કયાં જઈને ધા નાંખવી? હવે તો હું તદ્દન હતાશ થઇ ગયો છું. મને કાંઈ સૂઝ પડતી નથી. મારૂં માથું ઘૂમ થઈ ગયુ છે, હૈયું ભારે થઇ ગયું છે.

ભગવંત! આપના ચરણો પકડ્યાં પહેલાં તો હું આખી પૃથ્વી ઘૂમી વળ્યો હતો. સાગરોમાં નજર ફેંકી હતી. ગુફાઓમાં ય ઘૂમી આવ્યો હતો, ઊંચા આભમાં ય નજર તાણી હતી અને અતલ પાતાળમાં ય જઈ આવ્યો હતો, જ્યાં જ્યાં મને કોઈએ કહ્યું કે તારા રત્નોના રક્ષક આ દેવ બનશે ત્યાં હું દોડી ગયો હતો. મેં એ બધાય દેવ-દેવીને ચકાસી લીધા હતા. મારા ગજા પ્રમાણે એમની પરીક્ષા કરી લીધી હતી. એમના જીવન, એમનું સ્વરૂપ, અને એમની

મૂર્તિ એ ત્રણ મારી પરિક્ષાના સાધન હતા. આ ત્રણ જ એ કહેવાતા સુવર્ણનો કસોટી-પત્થર હતો.

કૃપાકુંભ! સખેદ જણાવવું પડે છે કે એ બધા ય સુવર્ણ પહેલે જ ધડાકે નકલી ઠર્યા હતા. કોઇના જીવન-ચરિત્રો જ એવા હતા કે સાંભળતાં જ મને તો એમ થઈ ગયું કે મોહનો તમાચો ખાઈ ખાઈને અધમુવા થઈ ગયેલા, એના ગુલામ બની બેઠેલા મોહથી જડ બનેલા એ મારા રત્નોનું રક્ષણ શી રીતે કરવાના હતા? કોઇના સ્વરૂપ જોયાં તો અત્યન્ત વિચિત્ર દેખાયા! જેમાં કશોય ઢંગ ધડો ન દેખાય એવા દેવ દેવી મારૂં શું ઉકાળવાના હતા? કેટલાકની મૂર્તિઓ જોઈને ત્રાસ થઈ ગયો! સર્વત્ર કામ-ક્રોધના તુફાન દેખાયા. એ તુફાનમાં અટવાઇ ગયેલા આ દેવ-દેવીઓ જણાયા મોહના ગુલામો મને શી રીતે મોહવિજેતા બનાવે!

મને કોઈ રક્ષક ન મળ્યો! રત્નત્રયી મળી, અને એનો રક્ષક ન મળો! હું તો થાક્યો, ટાંટીયા ઘસતો, લથડતે પગે, ભારે હૈયે પાછો ફર્યો. છેવટે માર્ગમાં મને મળી ગયા મારા પ્રાણ સમા આપ! મારૂં જીવન! મારૂં સર્વ સર્વસ્વ! મેં જોયું આપનું જીવન જેમાં મોહરાજાની સામે ભીષણ સંગ્રામ જોયો! મેં જોયું આપનું સ્વરૂપ! ત્યાં છલોછલ ભરેલી હતી વીતરાગતા! નીતરતી હતી કરૂણા! આંખમાં હતી નરાતાળ નિર્વિકારતા! હોઠમાં

હતું અસીમ પ્રેમ વહાવતું મોહક સ્મિત! ન મળે કોઇ આી ખોળામાં, ન મળે વિકાર આંખની એકાદ પાંપણમાં! મોહ વિજેતા જ મારા રત્નોનું રક્ષણ કરી શકે! એનું માત્ર નામ સ્મરણ જ મોહને ભગાડી મૂકવા બસ થઈ પડે! અને...મારા રક્ષક તરિકે, મારા અનન્ય તારક તરિકે, મારા જીવનના પ્રાણસમા મેં આપને સ્વીકારી લીધા હતા. અશરણશરણ! આ છે મારી જૂગ જૂની વાત! મારે તો હવે આપને એ પૂછવું છે કે શું આપની હાજરીમાં જ આપના લક્ષ-લક્ષ જપનમાં જ, આપના ભજનીયાં ગાવામાં જ પેલો મોહ મારા રત્નો લઈ જાય ખરો! ઇન્દ્રના વજ્રથી પણ અમોઘ મારી શ્રદ્ધાને ઉઠાવી જાય એમ બને ખરૂં! કાજળની વર્ષાથી પણ ન ખરડાતાં મારા નિર્મળ જ્ઞાનને હરી જાય! ૨૦૦ મેગાટન બોમ્બ પણ જેનો કણિયો ન ખેરવી શકે તેવું લોખંડી ચારિત્ર્ય ઘડી-બે ઘડીમાં એ રેંસી પીસી નાંખે!

પ્રભો! આ કલ્પના પણ હું કરી શકતો નથી, મને તમ્મર આવી જાય છે!

મારે એ દોષ આપના શિરે નાંખવો નથી. આપ તો મારા તરણ તારણહાર છો એમાં મને કોઇ સંદેહ નથી; પરન્તુ મારો અગાધ પરિશ્રમ છતાં જ્યારે આ મોહ મને થપ્પડ મારે છે, મારી ક્રૂર મશ્કરી કરે છે, મને વિકારી બનાવી મૂકે છે ત્યારે આપની ઉપર રોષ આવી જાય છે

કે આપ કેમ મારૂં રક્ષણ કરતા નથી. દાસનું ભક્ષણ થતું હોય તે વખતે ય સ્વામી એનું રક્ષણ ન કરે, અને માત્ર જોયા જ કરે તો એ સ્વામી પણ કેવું ? ખેર, ભવોદધિતારક ! આપની સંપૂર્ણ કરૂણા-ભરી નજર મારી ઉપર હોવા છતાં મારી જ ક્યાંક ભૂલ થતી હશે કે જેથી હું આ રીતે મોહની જાળમાં ફસડાઈ પડું છું. મારૂં જ કોઈ દુષ્ટ-તત્ત્વ મને શાપ દઈ રહ્યું હશે. પછી આપ શું કરી શકો ?

સૂર્ય ચોમેર પ્રકાશ રેલાવતો રહે પણ ઘૂવડ જ ન દેખે તેમાં સૂર્યનો શો દોષ!

ગમે તેમ હોય, પણ મારા નાથ! આપના સિવાય આ વિશ્વમાં મારૂં કોઇ નથી. મારી તીજોરીમાં સેંકડો રત્નો પડયા હશે પણ એ બધા કરતાં ઘણી વધુ કિંમત આ ત્રણ રત્નોની છે, એ હું બરોબર સમજુ છું. હું સાંસારિક રંગ રાગમાં ગમે તેટલો ખૂંચી જાઉં છું, તેમ છતાં મને તો આપે બતાવેલા માર્ગ ઉપર જ ભારે પક્ષપાત છે. હું આપનો અવ્વલ પક્ષપાતી છું મારી અનાદિની અવળી ચાલ ભલે મને અવળે રસ્તે ઢસડી જતી હોય પણ મારૂં મન, મારી નજર તો તે તરફ છે જ નહિ. એ ચોંટી છે માત્ર આપનામાં. અને માટે જ હું આપને એટલું કહેવાનો અધિકાર ધરાવું છું કે હે કૃપાલુ! મેં આપના સરણ પકડયા છે. એ ચરણ હું કદી છોડવાનો નથી, ગમે તેટલી આપત્તિઓમાં. અરે! મૃત્યુ સામે આવીને આંટા મારશે તે

ઠરીને બેસવા ભાગ્યશાળી બન્યો છું. તારી કૃપાથી જ સ્વઘરની ગંદકી તરફ મારી નજર ગઈ છે. તારી કૃપાથી જ પરઘર તરફ ઉપેક્ષા ભાવ આવવા લાગ્યો છે. અને તારી જ કૃપાથી તારા સ્વરૂપને સમજી શક્યો છું. તો હવે થોડી વધુ કૃપા ઉતાર, મારા નાથ! જરૂર, વિચારમાં તો વિવેક બુદ્ધિ આવી જણાય છે, પણ વર્તનમાં જે અફાટ અવિવેક ભર્યો છે તે હવે હટી જાય તેવું કાંઈક કરી દે. કોઈ જાદુઈ લાકડી ફેરવી દે કે વિચાર અને વર્તન એક થઈ જાય. આજે તો મન મટે જવા ફૂદાફૂદ કરે છે ત્યારે ટાંટીયા ઉંબરા સુધી પણ પહોંચતા નથી. થોડી કરૂણા વરસાવે તો મારૂં કામ થઇ જાય તેમ છે. સાગર ખુશ થાય અને બે રત્નોની બક્ષિસ આપી દે તેથી કાંઈ સાગરને રત્નોની ખોટ પડી જતી નથી તો મારા અંતર્યામી! તું તો સાગરનોય સાગર! તારા દાસની ઉપેક્ષા કેમ કરે છે?

પણ હા એક વાત પૂછી લઉં કે આપ તો ઉદાસીન બન્યા છો; પણ હું આપને પૂછીશ કે આપ કોનાથી ઉદાસીન બન્યા છો! જે જડ, જીવ જીવનનું સત્યાનાશ કાઢે છે એ જડથી જ! કે જીવથી પણ! જીવ તો બિચારો કરૂણાને પાત્ર છે કે જે બિચારો જડના આકર્ષણમાં ફસાઈ જઈ, માર ખાઇ ખાઈને અધમુઓ થઈ ગયો છે!

એટલે ભલે આપ જડ પ્રતિ ઉદાસીન હો પણ જીવ પ્રતિ તો ઉદાસીન નહિ જ ને? આપના સિવાય

આ વિશ્વમાં કૃપા સભર કોણ છે? અને સાથે એ પણ કહી દઉં કે મારા જેવો કૃપાપાત્ર પણ બીજો કોણ હશે? અત્યન્ત બેઢંગી સ્થિતિમાં જેવો હું ફસાયો છું તેવા કદાચ કોઈ ફસાયા નહિ હોય. મેં જે દુષ્કર્મો કર્યાં છે એવા કોઇએ નહિ કર્યાં હોય. મેં જે પ્રપંચો ખેલ્યા છે એવા કોઈએ નહિ ખેલ્યા હોય. 'હું સહુનું ખાઉં અને મારૂં ખાય તેનું નખ્ખોદ જાય' એવી ભાવનાઓ સતત ભાવનારો મારા જેવો અભાગીયો કોણ હશે! આપના જેવા તરણ તારણહારની અવજ્ઞા કરનારો મારા જેવો નરાધમ તો આ વિશ્વમાં બીજો કોણ હશે?

હે પતિતપાવન! જો આપ કૃપાતત્પર છો તો હું કૃપાપાત્ર છું. આપ મારી ઉપર અવશ્ય કૃપા ઉતારો. મારા જીવનની સઘળી વિષમતા ટાળી નાંખો. મારી પાપ-વાસનાઓને શાન્ત કરો. મારી ચિત્ત-વૃત્તિને નિર્મળ કરો. મારા પ્રતિ નો ઉદાસ ન જ રહો.

દિનબંધો! આપની શરણાગતિમાં તો આપનું કીર્તન હોય, સ્તવન હોય, પણ મને લાગે છે કે શરણાગત જો પોતાના દુષ્કૃત્યોને શરણ્યની પાસે પ્રગટ ન કરે, પોતાના અંતરનો શુભ અનુમોદનનો ભાવ પણ ન જણાવે તો એ સાચો શરણાગત નથી શરણાગતે તો અંતરના વિકાર-રોગો જણાવવા જોઈએ, અને સુકૃતાનુમોદન રૂપ નીરોગિતાનું તત્વ પણ બનાવવું જોઇએ. આ સમજણથી, અને સાથે

સાથે તથાભવ્યત્વનો પરિપાક કરવાના હેતુથી જ આપની પાસે મારા દુષ્કૃતોની ગર્હાદિ કરવા સહજ રીતે પ્રેરાઈ જાઉં છું.

મેં પૂર્વે જ કહ્યું છે કે મારા જીવનમાં અજ્ઞાન અને વિપરીત જ્ઞાનના યોગે મેં અગણિત પાપો કર્યા છે. જડના રાગ કરવામાં મેં બાકી રાખી નથી, તેમ જીવો પ્રતિ દ્વેષ કરવામાં કમીના રાખી નથી. મારી ઇચ્છાઓનું ખપ્પર પૂરવા ખાતર મેં શું નથી કર્યું એની જ મને ખબર નથી. અનુભવે જાણ્યું છે કે આ ઇચ્છાઓનું ખપ્પર તળીયા વિનાનું છે; એમાં ગમે તેટલું નાંખીએ તો ય એ કદી પુરાય નહિ, એથી જ આજે પણ આ ઇચ્છાઓ શમી નથી. મારે જોઈતી હતી માત્ર સાડા ત્રણ હાથની જગ્યા પણ મારી ઇચ્છાઓ તો સાડા ત્રણ માળમાં સાડા ત્રણસો મહેલમાંય રહી શકી નથી. મારે જોઈતું હતું પેટ પૂરતું ખાવા પણ ઇચ્છાઓ તો પ્રતિપળ ગમે તેટલું ખવડાવવા છતાં ભૂખીને ભૂખી જ રહી. કેમ જાણે છપ્પનીયાં દુકાળમાંથી ન આવી હોય! હજુ એની ભૂખ મટતી નથી. અતૃપ્તિની આગ હવે તો વિરાટ ક્ષેત્રમાં વ્યાપી ગઈ છે. આકાશ સમી અનંત ઇચ્છાનો અંત લાવવા માટે મેં કમર કસી છે. અને એ અંત પણ એને તૃપ્ત કરીને લાવવાનો જાણે મેં નિર્ણય ન કર્યો હોય એ રીતે હું સમગ્ર જીવન, સમગ્ર જીવન-શક્તિનો વ્યય કરીને સઘળું ય મારા ઘરમાં ઠાલવતો જ આવ્યો છું

પણ ...અફસોસની વાત છે કે આપે જણાવેલી પેલી કપિલ બોધકથા હજુ મને સમજાતી નથી.

અશરણશરણ! આ ઇચ્છાઓ પૂર્ણ કરવાના મિથ્યા ગ્ર મારી ઘોર ખોદી નાંખી છે. મેં સાંભળ્યું હતું કે ઈચ્છા શાન્તિ ભોગથી નથી કિન્તુ ત્યાગથી છે, પરન્તુ મેં એ પણ વાર એ વાતને લક્ષ્યમાં જ લીધી ન હતી. આ મારૂં શરીર ક્ષીણ થયું, મારી શક્તિઓ હણાઈ, ગા કરમાયા, ચામડીઓ લચી પડી, દાંત પણ પડવા લાગ બધાયને કાળની થપ્પડ લાગી. બધાય ઘરડા થયા પ ઘરડી ન થઈ મારી ઈચ્છાઓ, એ તો જેમ કાળ જાય તેમ જુવાન થતી જાય છે. હવે શું કરવું? જીવન પૂરૂં થ જશે, ઈચ્છાઓ અધૂરી રહી જશે. અધૂરી ઇચ્છાની વાર નાઓ જીવનોના જીવન સુધી મારી કમ્મર ભાંગી નાંખશે મને દુઃખી દુઃખી કરી મૂકશે

એકેકી ઈચ્છાએ પોતાની પૂર્તિ માટે મારી પાસે પા કરાવ્યા છે કાંઇ! અને તેય કેટલા! અગણિત પાપો, અ તે પણ અધમાધમ કોટિના.

પ્રભો! મને સમજાતું નથી કે મેં આ અવળો મા કેમ અપનાવ્યો? ખેર, ભલે અપનાવ્યો પણ એ માં ફાવટ નહિ આવે એવું સમજ્યા પછી પણ મેં આંધળુકી કરીને કેમ દોડયે જ રાખ્યું? આપના ગગન ભેદી અવા આજ ય.. "સબૂર! સબુર! રૂક જાઓ!" છતાં ય હું કે

ન અટક્યો! મેં આપ કરૂણા સાગરની પણ શ્રાથી અવગણના કરી!

જીવનના આરે આવીને ઊભો છું. હવે મારી દયા કોણ ખાશે? મરીશ ત્યાર પછી પણ મારા માટે બે સારા બોલ કોણ બોલશે? આડા હાથે કરી દીધેલો થોડો અમથો ધર્મ અને બહુ જ વ્યવસ્થિત રીતે કરેલા કાળા કામ એ બેમા કોણ ગવાશે!

નિરંજન! આપ તો સર્વજ્ઞ છો, આપનાથ' કશું ય અજ્ઞાત નથી. આજે તો હવે આ બધાય પાપોનું મિથ્યા દુષ્કૃત દેવા રૂપે આપને મન–વચન અને કાયાથી જણાવું છું કે હવે એ મારા પાપો મિથ્યા થાઓ. હૈયાના વિશુદ્ધ ભાવથી ફરી જણાવું છું કે એ મારા સમગ્ર દુષ્કૃતો મિથ્યા થાઓ. મારા આત્માના પ્રદેશે પ્રદેશેથી પોકાર કરીને હજી એકવાર જણાવું છું કે મારા બધા ય પાપો મિથ્યા થાઓ. ફરી કદી પણ એ પાપ–ક્રિયા હું ન કરૂં. એ પાપ–વાસના પણ ન ભાવું. એ પાપ–વિચાર વાણીમાં ય ન લાવું. મારો ભૂતકાળ ગમે તેટલો પાપથી ખરડાયેલો હોય પણ મારા વર્તમાનમાં એ પાપ કદી નહિ થાય, અને મારા ભાવિના અકબંધ ઉજ્જવળ કાળમાં એ પાપનો પડછાયો પણ નહિ પડે એવો હું દઢ સંકલ્પ કરૂં છું.

મારા સઘળાય દુષ્કૃતો મિથ્યા થાઓ. મિથ્યા થાઓ. મિથ્યા થાઓ.

મન-વચન અને કાયાના ત્રિવિધ યોગ પૂર્વક તદ્દન નિર્દંભપણે મિથ્યા દુષ્કૃત કર્યા સિવાય હવે મારી પાસે બીજો કોઇ માર્ગ રહ્યો નથી.

જગદીશ્વર! હું માનતો હતો કે આ બધા ય મારું શરણુ છે. મારો વાળ વાંકો થાય તેમ નથી પણ મને આજે જ સમજાયું કે મારા આ પાપમાં કોઈ ભાગીદાર થવાનું નથી. એ તો મારે જ જવાનું દુર્ગતિના ખાડાઓમાં, અને મારે જ ત્યાં ભોગવવાનું ભયંકર દુઃખ કે જેનો વિચાર કરતાં પણ હૈયું ધ્રુજી જાય, છાતીના પાટીયાં બેસીજ જાય! આ વિશ્વમાં જે અશરણ્ય હતા એમને શરણ્ય માની બેઠો અને એમની પાછળ ભટકતો રહ્યો, એમને જ જોતો રહ્યો. મારા સુખના સાધન તરિકે આ અજ્ઞાને જ મારા જીવનને ખુવાર કરી દીધું. શરણ્ય હતા આપ, છતાં આપને તો મેં માત્ર પત્થરનું પૂતળું જ માની લીધા. અરે! ઘરમાં પડેલા નયા પૈસાની કશીક કિંમત મેં માની પણ એટલી ય આપની કિંમત હું ન સમજ્યો.

અકારણ વત્સલ! બહુ ભયંકર ભૂલો કરી ચૂકયો છું. અઘોર અજ્ઞાને મારા જીવનને રવાડે ચડાવી દીધું છે. છેલ્લી કોટિની ભયંકર અવસ્થા પ્રાપ્ત થયા પછી શારીરિક શક્તિના બે પાંચ બુંદ જ બાકી રહ્યા પછી, ભોગ-સાધનો ખખડી ગયા પછી, અને જીવનનો બહુ જ થોડો સમય બાકી રહ્યા પછી તારા શરણે આવ્યો છું. મારા પાપ-કર્મોની ગંદ

રી રહ્યો છું. આપ મને હુસી ન કાઢશો, મને અવગણી નાંખશો, મને ધક્કો ન મારશો. કેમકે જેટલા જોસથી અને જેટલા ઝનૂનથી મે સમગ્ર જીવનમાં પાપો કર્યાં છે, એ પાપો તરફ ધસી ગયો છું એથી પણ વધુ બળપૂર્વક અને એથી પણ વધુ સત્વ સાથે એ પાપોથી પીછેહઠ કરીને સંપૂર્ણ પીછેહઠ કરવાનો દૃઢ ભાવ રાખીને હું આપના શરણે આવ્યો છું.

શરણ્ય તો શરણાગતની શરણાગતિનો ભાવ જ જુએ છે. એ શરણાગતનો ભૂતકાળ ન ઉકેલે. એને તો ભૂલી જ જાય! ગળી જ જાય!

દિનબન્ધો! મારા સર્વ પાપો મિથ્યા બનજો. મારા જીવનમાં અરિહંત ભગવંતો પ્રતિ, સિદ્ધ ભગવંતો પ્રતિ, ઉપાધ્યાય ભગવંતો પ્રતિ, સાધુ ભગવંતો પ્રતિ, સાધ્વી ભગવંતો પ્રતિ, બીજા પણ માનનીય અને પૂજનીય ધર્મના સ્થાનો અને પાત્રોને વિષે જન્મ-જન્માંતરોના માતા-પિતાને વિષે બંધુ-મિત્ર-ઉપકારીઓ વિષે, સમ્યગ્દર્શનાદિ રત્નત્રયીના આરાધકો કે અનારાધકો વિષે, કે બીજા કોઈ પણ વિષે અજ્ઞાનથી કે અવિધિથી ન આચરવા જેવું આચર્યું હોય, ન ઇચ્છવા જેવું ઇચ્છયું હોય, એવું જે કોઈ સૂક્ષ્મ કે બાદર પાપાનુબંધી પાપ; મનથી વચનથી કે કાયાથી: કર્યું હોય, કરાવ્યું હોય; કે અનુમોદ્યું હોય, રાગથી દ્વેષથી કે મોહથી; આ જન્મમાં કે જન્માંતરમાં; એ સઘળું ય નિંદા

પાત્ર છે માટે હું નિંદું છું. દુષ્કૃત છે માટે એની ગર્હા કરું છું. હેય છે માટે તેને છોડી દઉં છું. કલ્યાણ-મિત્ર સમા ગુરૂ-ભગવંતોના વચનથી આ વાત મને બરાબર સમજાણી છે. વીતરાગ ભગવંતોની એ વાણી એમ જ છે એ વાત મને શ્રદ્ધા પૂર્વક ઠસી ગઇ છે. મારા લોહીના બુંદે બુંદમાં એ શ્રદ્ધા રમી ગઈ છે. મને એમાં કશો ય સંદેહ નથી. માટે એ અનંત ઉપકારી વીતરાગ ભગવંતોની સાક્ષે હું મારા દુષ્કૃત્યોની ગર્હા કરૂં છું આજ સુધી જેને દુષ્કૃત્ય માનતો ન હતો તેને હવે હૃદયથી દુષ્કૃત્ય માનું છું. જેને હેય માનતો ન હતો તેને હૃદયથી હેય માનું છું. ફરી ફરીને મને કહેવાનું મન થઇ જાય છે મારા એ સઘળા પાપો મિથ્યા થાઓ. મિથ્યા જ થાઓ. મિથ્યા જ થાઓ કદી પણ એ પાપો ફરી ન થાઓ. મારા જીવનનો આ સુવર્ણ દિન છે. મારા આધ્યાત્મિક જીવનની આ યાદગાર પળો છે, મારા ભવ-ચક્રની આ ધન્યતમ સાધના મને વારંવાર પ્રાપ્ત થાઓ. આ સાધના મારા જીવનને પવિત્ર કરો. કૃતાર્થ કરો. ધન્ય બનાવો.

ભવસાગરમાં ડૂબતા મારા જીવનને ઉગારી લેનાર એ દેવાધિદેવ અને એ ગુરૂદેવો સાથે મને વારંવાર મેળાપ થાઓ એમના મેળાપની પ્રાર્થના પણ વારંવાર થયા કરો. એમના તરફ મને રોજ બહુમાન ઉત્પન્ન થાઓ. મારે હવે કશું જોઇતું નથી. મારૂં મૃત્યુ આજે આવો, આવતી કાલે આવો કે વર્ષો પછી આવો. મારે તો મારા મોતની છેલ્લી પળ

સુધી આપની શરણાગતિનો ભાવ જોઈએ. દુષ્કૃતની ગર્હા જોઇએ અને સુકૃતનું અનુમોદન જોઈએ.

આ અનંત સંસારમાં જે કોઈ ધર્માત્માએ જે કાંઈ સુકૃત કર્યું હોય તે બધાયની હું અનુમોદના જ કરતો રહીશ. મેં અભાગીઆએ તો મારા જીવનમાં એકલા દુષ્કૃતો જ આચર્યાં છે, દુષ્કૃતો કરીને ય એની શાબાશી લીધી છે. એવા પાપ કરવામાં કશી બાકી રાખી નથી. ખેર! તેમ છતાં જેણે જેણે અનંત વિશુદ્ધાત્માઓના પગલે પગલું દાબ્યું છે, એ બધાએ જે જે સુકૃત કર્યાં છે એ બધાય સુકૃતોની હું ભાવભરી અનુમોદના કરૂં છું.

અનંતાનંત અતીત અનાગત અરિહંતોના ભવ્યતમ અનુષ્ઠાનોની હું અનુમોદના કરૂં છું.

અનંતાનંત ભૂત-ભાવિ સિદ્ધ ભગવંતોના સિદ્ધ ભાવની ખૂબ-ખૂબ અનુમોદના કરૂં છું.

અનંતાનંત આચાર્ય ભગવંતોના પવિત્ર પંચાચારની અનુમોદના કરીને કૃતાર્થ બનું છું.

અનંતાનંત ઉપાધ્યાય ભગવંતોની શિષ્યાદિને સૂત્ર પ્રદાન કરવાની ક્રિયાની ભારોભાર અનુમોદના કરૂં છું.

અનંતાનંત સાધુ ભગવંતોની મોક્ષ-સાધક કઠોર એવી સાધુ-ક્રિયાની અંતરથી અનુમોદના કરૂં છું

સર્વ કલ્યાણ કામી શ્રાવકો-શ્રાવિકાઓ, દેવો અને

ભિખારીના હાથમાં ચિંતામણિ આવી જાય તે વખતનો એનો આનંદ શી રીતે વર્ણવી શકાય ?

દુઃખીઆરાનો હાથ ચક્રવર્તી ઝાલે ત્યારનો એનો આનંદ તો વર્ણનનાતીત જ હોય ને ?

ભલે હવે મૃત્યુ આવતું. મૃત્યુનો મને કશો ય ડર નથી. જેની વાસનાઓના મૃત્યુ થતા નથી એના મૃત્યુને પરલોકના ભયની આગાહીઓજ ભયંકર બનાવી મૂકે છે. કાયાના મૃત્યુ થતાં પહેલાં જે શરણ્યને શરણાગત બનીને વાસનાઓના મોત લાવી દે છે એને તે વળી મૃત્યુના ભય શા ?

અરે ! વાસનાના મૃત્યુ સિવાય બીજા મૃત્યુ જ કયા છે ?

જન્માંતર પ્રાપ્ત કરવો, કાયા-પલટ કરવી એ તો ફાટેલા કપડાંને મૂકીને નવું કપડું પહેરવાની એક ક્રિયા માત્ર છે.

કાયિક મૃત્યુના તે ડર હોતા હશે !

નિર્ભયને તો વળી મોત હોતા હશે !

વાસનાઓના શમન કરી દેનારને તે કોઇ ભય રહી જતો હશે !

જગદ્બંધ-વિભૂતિ ! મારી વાસનાના ખપ્પરો ભરવામાં મેં અનેક જીવોને દૂભવ્યા છે. પીડ્યાં છે. એમને

વાસ આપ્યો છે. અરે! નાના નાના કીડી કુંથુઆ જેવા જંતૂઓને કે પૃથ્વી-પાણી આદિના જંતૂઓને તો ખતમ જ કરી નાંખ્યા છે. એ બધાય અપરાધોને હું ખમાવું છું. હું એમનો ગુન્હેગાર છું. આ તકે તેમની બધાયની માફી માંગું છું. વળી મારા નિમિત્ત પામીને જેમણે કાંઈ પણ અપરાધ કર્યો હોય (જેમાં હું દોષિત ન હોઉં) તે બધાય મને ખમાવી દે તેમ પણ હું ઇચ્છું છું. મારી ભૂલ ન છતાં હું તેમને ક્ષમા આપું છું. મારે હવે સર્વ જગજ્જંતુ સાથે મૈત્રી છે.

મારૂં કોઈ દુશ્મન નથી. હવે આ વિશ્વમાં હું અજાત શત્રુ બનું છું. મારા દુશ્મન તરિકે હોય તો એક માત્ર કર્મો છે. અને એથી પણ આગળ વધીને કહું તો એ કર્મોને જન્મ આપનારા મારા મન-વચન-કાયાના વ્યાપારો છે. દુષ્ટ ચિંતનાદિ રૂપ આ દુશ્મનો મારો કેડો મૂકતા નથી હજી પણ મને પજવ્યા વિના રહેવાના નથી. પણ મને ખબર છે કે મનોવિજેતા-મોહ વિજેતા-આપના શરણે ચાલી આવ્યો છું એટલે હવે તો એ દુષ્ટ અધ્યવસાયાદિ મારૂં કશું ય બગાડી શકે તેમ નથી.

જે મનોમંદિરમાં આપ બિરાજમાન થયેલા છો ત્યાં દુષ્ટ ચિંતન શી રીતે હોઈ શકે? જે વાણીમાં આપનું ગાન વણાઈ રહ્યું છે એ વાણીમાં દોષો શી રીતે પ્રવેશી શકે? જે કાયા આપને ઝૂકી રહી છે એ કાયા અહંના નાટકમાં અક્કડ બનીને શી રીતે ઊભી રહે!

નાથ! મારે તો આપની શરણાગતિમાં બધું ય કામ સીધું ઊતરી જાય છે. હવે આ વિશ્વમાં મારૂં કોઈ નથી. હું એકલો જ છું. હું કોઈનો નથી. મને કોઈની જરૂર પણ નથી. મારે જરૂર છે આપની, આપના માર્ગની ઓળખ આપતા અને ધર્મ સાધનાને મૂર્ત બનાવીને મારા આદર્શ રૂપ બનતા સાધુ ભગવંતોની. સાધક અવસ્થાને પાર કરી ગયેલા સિધ્ધ ભગવંતોની અને પ્રાણ સમા ધર્મ તત્વની.

એજ મારી જરૂરીઆત.

એજ મારૂં શરણ.

મારા માટે વિશ્વ મરી પરવાર્યું છે.

હું વિશ્વ માટે મરી પરવાર્યો છું.

મારી નજરમાં અરિહંતાદિ જ છે.

મારા મનમાં એમનું જ રટણ છે.

મારી વાણીમાં એમનું જ કીર્તન છે.

હે વિશ્વોપકારક દેવાધિદેવો! આપને શરણે આવ્યા પછી મારી સઘળી દીનતા ભાગી ગઈ છે. મને કોઈ વાતની કમીના નથી.

એક વખત એવો હતો કે જ્યારે તું સમજાયો ન હતો ત્યારે મારા પૂર્વ-પુણ્યના યોગે મને ઘણી સુખ-સામગ્રી મળવા છતાં હું દીનતા અનુભવતો હતો. કેમકે મને મળેલું ધન દેખાતું ન હતું. પણ ન મળેલી દુનિયાની

દોલત જ દેખાતી. મને મળેલા માનને હું ગણતો ન હતો કિન્તુ આવી પડતા જરાતરા પણ અપમાનને હું સાંખી શકતો ન હતો. આથી ભોગ-સુખ મળવા છતાં એના સુખ હું માણી શક્યો નથી.

એક બાજુ અતૃપ્તિનો વિરાટ સાગર ઘૂઘવાટ કરતો હોય ત્યાં અલ્પ-તુચ્છ તૃપ્તિના ખાબોચિયાની માલિકીમાં શો આનંદ આવે !

એટલે મારી પાસે સ્વર્ગના ભોગો આવી પડે, છતાં જો અંતરમાં અતૃપ્તિના વિકાર પડ્યા હોય તો મને આજે રોમ રોમ વૈભવમાં ય સુખની ઝાંખી પણ શી રીતે થાય.

પ્રભો! આ વાતની મને જાણ ન હતી બહારનું બધું ય સુખ સાધન મળી જાય પણ જો અંતરમાં સંતોષ શાન્તિ-તૃપ્તિ આદિ ગુણોનો વસવાટ કરી લેવામાં ન આવે તો એ જ બહારના સુખ સાધનો મને જ ખાવા ધાય; મને જ ત્રાસદાયક બને; એ સાધનોના ઢેરમાં ખડકાયેલા મારે એમાં જ ગૂંગળાઈને; રીબાઈને સડવું મરવું પડે

જીવનના ઉત્તર કાળમાં આ તત્વ જ્ઞાન પ્રાપ્ત થયું છે એજ મારા માટે તો આનંદની બાબત બની ગઈ છે. હજુ સઘળી બાજી મારા હાથમાં છે. કુવામાં દોરડું ઉતરી જાય પણ જો એક વેંત જેટલું ય હાથમાં રહી ગયું હોય તો, આખું ય પાછું કાઢી શકાય છે. એક વેંત સમા મારા જીવનના શેષ કાળમાં એવી ઉત્તમ આરાધના કરી લઉં કે મારી હારની બાજી જીતમાં ફેરવાઈ જાય.

દુઃખી જન વત્સલ! હવે તું મળ્યો છે. મને મારી આરાધનામાં પૂરો વિશ્વાસ છે. ભલે અંગ ગળી ગયું હોય, માથે પળિયા આવી ગયા હોય, મોં બોખું થઇ ગયું હોય ચામડીઓ લચી પડી હોય, ગળા ઉપર લટકતું માથું ધ્રૂજી રહ્યું હોય....એ બધું ય શક્તિ વિહોણું થવા છતાં તારા તત્વજ્ઞાને, તારા આલંબને મારા અંતરમાં કોઈ નવી જ શક્તિનો સંચાર થયો છે. એના બળ ઉપર તો હું એક ભવના નહિ કિન્તુ ભવોભવના સંચિત પાપ-કર્મોનો, પાપ વાસનાઓનો કચ્ચરઘાણ કાઢી નાંખીશ.

એ વાત સાચી છે કે શારીરિક બળની મદદથી શકય બનતાં એવાં બાહ્ય કઠોર તપ હું કદાચ ન કરી શકું, કે ઉગ્ર વિહાર ન કરી શકું, કે પુત્રાદિને પરાધીન એવો હું ઉત્તમ કક્ષાનું દાન ન કરી શકું પણ તો ય શું થઈ ગયું? મને જે આપ મળ્યા છો એ એવા કરૂણાનિધાન મળ્યા છો કે હવે આવા ગળીયા બળદ જેવાને ય એનું કલ્યાણ સાધી લેવામાં કશોય વાંધો આવે તેમ નથી.

રાજપાટનો ત્યાગ આપે કર્યો, આપે કઠોર તપ તપ્યો અને ઘોર-પરીષહ સહ્યા, આપે ઉગ્ર સાધનાઓ સાધી, અને એની ફલશ્રુતિ રૂપે આપે સર્વોચ્ચ કોટિનું સિદ્ધપદ પ્રાપ્ત કર્યું. હવે મારા જેવાના કલ્યાણ માટે તો આપનું આલંબન તો અજબ ગજબનું કારણ બની ગયું.

આપના જેવા ઉગ્ર વિહાર, ઘોર તપ, કે ઉચ્ચ ત્યાગ તપ

કોઈ કારણે અમે ન કરીએ તોય આપનું આલંબન માત્ર અમને તારી દેવા સમર્થ બની જાય છે. આપની સાથે એકતાન થઈ જઈએ, એટલામાં જ કર્મોની બેખડમાં સુરંગો ચંપાઈ જાય છે...અને અસંખ્ય ભવોના સંચિત કર્મોનો એક જ ક્ષણમાં ભુક્કો બોલાઈ જાય છે. આપનું ગાન ગાઈએ અને પુણ્ય કર્મના ઢેરના ઢેર ખડકાઈ જાય છે, આપનું કીર્તન, આપનું ભજન, આપના ચરણનું સ્પર્શન પણ વિદ્યુતના પ્રચણ્ડ બળ જેવું છે. એ વખતે આત્મા ઉપર એવા સખત ઝાટકા લાગે છે કે બાઝી પડેલા, ચોંટી પડેલા, ખૂબ સારી રીતે જામી પડેલા, આત્મા સાથે એકમેક જેવા થઈ ગયેલા કર્મો ઊખડી ઊખડીને બહાર ફેંકાઈ જાય છે. પાપ–વાસનાઓ તો બળીને ખાખ થઇ જાય છે.

ત્રિભુવનપતિ ! સિધ્ધપદ મેળવીને આપ તો અનંતાનંત જીવોનાં તારક બન્યા. આપના આલંબનને પામીને અનંતાનંત જીવો તીર્થંકર પદને પામી ગયા, આપના જ આલંબને અનંતાનંત સાધુ–ભગવંતો ઘોર અને ઉગ્ર સાધનાના કઠોર માર્ગે કદમ ભરી શક્યા. એ બાહ્ય અભ્યંતર આપત્તિઓને હંફાવી શક્યા અને વિજેતા બની વિજયશ્રીને પણ વરી ગયા.

આપના આલંબનનું આ અદ્‌ભુત કામણ !

અને અમારા જેવાનું ય કામ ગઈ ગયું ને ! અરિહંત સિધ્ધ અને સાધુ ભગવંતોના આલંબને અમે ય કર્મોની ભારે શૃંખલાઓમાંથી ઉગરી જવાના.

ધર્મ આપે સાધ્યો; ઊચ્ચ પદો આપે મેળવ્યા,
અને અમે તો આપને નમ્યા કે તર્યા ! આપને સ્પર્શ્યા કે
વિજયશ્રી વર્યા !

આપ કૃપાલુ ભગવંતોએ ઊચ્ચ કોટિની ધર્મ-સાધના
પ્રાપ્ત ન કરી હોત તો આ ઊચ્ચ પદોની પ્રાપ્તિ ન થાત.
ઊચ્ચ પદોની સિદ્ધિ વિના અમે કોને નમન કરતે, કોના
ચરણ ચૂમતે, કોની શરણાગતિ લેતે ? જેવા તેવાના નમ-
નાદિમાં અમારા કથાય ભલીવાર ન આવત. અમારા દારિદ્ર
તો આપના જ નમનાદિથી ટળી શકે. એ શક્તિ તો
આપને જ વરી છે.

પરમાત્મન્ ! સત્વહીન એવા અમને તો
આપનો ધર્મ ખરેખર ફળી ગયો. આપે નિર્દેશેલા
કલ્યાણકર માર્ગે કદાચ અમે ન જઈ શકીએ તો ય
આપને નમન-વંદન કે આપનું અર્ચન જ આજે તો અમારા
માટે મુક્તિનો માર્ગ બની ગયેલ છે. સંસારના ત્રિવિધ
તાપોથી સંતપ્ત બનેલા અમારા માટે તો આપનો ધર્મ
પરમ-શાન્તિ આપનારો બની જશે. કેવી મજાની વાત !
કે આપ સૂર્યશા નથી પણ દીપકશા છો. સૂર્ય તો પ્રકાશ
આપ્યા કરે પણ કોઈને ય સૂર્ય ન બનાવે, દીપક પ્રકાશ
આપે અને જે કોઈ એનું સ્પર્શન કરે એટલા માત્રથી જ
એને દીપક બનાવી દે.

લોકપ્રદીપ! માટે જ તો અમે આપને ભજીએ છીએ!
આપનુ ધ્યાન કે આપનું ગાન જો અમને આપ સમાન

બનાવી શકતું હોત તો અમારા માટે એ ગાનતાન વ્યર્થ હતા, પણ તેમ નથી. આપના એ ગાન–તાન તો અમને ય આપ સમાન બનાવી શકે છે.

દુઃખી જન વત્સલ વિભુ ! આ વિચાર પણ મારા માટે તો અત્યન્ત સ્વચ્છ આનંદનું અનોખું સાધન બની ગયો છે. આજે તો હું છાતી ઠોકીને કહી શકું છું કે મારા દુર્ભાગ્યે કે મારા અવળા પુરૂષાર્થે મારૂં જીવન આપત્તિઓથી વીટળાઈ જાય, મારા ઘરમાં લાખ–લાખ નાગ ફરતા રહે, ચારે બાજુથી મને ફટકા પડતા રહે, અરે ! "કાલે ખાવું શું ?" એ પ્રશ્ન પણ મનમાં ખડો થઈ જાય, મારા અંતિમ દિવસોમાં સ્વજનો પણ મને ધિક્કારે, મારી સેવા ન ઉઠાવે, મારી સામું પણ ન જુએ તોય...મારા નાથ ! હવે હું દીન ન બનું. મને આ વાતનો જરા ય શોક નહિ થાય એટલું જ નહિ બલ્કે આપત્તિઓને પચાવવાની તક મળ્યાનો આનંદ થશે.

જ્યાં સુધી મારી પાસે આપનું સ્મરણ છે, મારા હોઠોમાં આપનું નામ રમી રહ્યું છે, મારા શ્વાસમાં ય આપ રમી રહ્યા છો ત્યાં સુધી હવે હું કદાપિ દીન બની શકનાર નથી. દીનતા જેવી વસ્તુનું અસ્તિત્વ જ મારા મનમાંથી ભુંસાઈ ગયું છે. પરમેષ્ટિ ભગવંત મળ્યા પછી [illegible] ! હવે તો ત્યારે જ પોક મૂકીને રોઈશ કે

જ્યારે મારી પાસેથી આપ ચાલ્યા જશો, ત્યારે જ ભીંત સાથે માથું અફાળીશ, ત્યારે જ ખાવાનું બંધ કરીશ, અરે ! ત્યારે જ અફીણના બે ટુકડા મોંમા મૂકી દઈશ જ્યારે મેં આપને ગુમાવી દીધા હશે ! મારા આરાધ્ય દેવ! આપને આ સેવકની વિનમ્ર પ્રાર્થના છે કે આવું તો કદીય ન બનજો, મારા માથે મેરૂ જેટલી આપત્તિઓ એક સાથે તૂટી પડજો, સ્વયંભૂરમણ સાગરના પાણીનાં ટીપા જેટલા દુઃખ આવી પડજો પરન્તુ આપનું સાન્નિધ્ય કદી ન હટજો. આપની સાથે બંધાએલી પ્રીત અતૂટ રહેજો એમાં તો કદી ભંગ ન પડજો.

મારી પાસે આપ છો તો વિશ્વનું સઘળું ય સુખ મારા ચરણે છે ! મારી પાસે આપ નથી તો મારા પ્રાણ નથી, મારા જેવો દુઃખીઆરો વિશ્વમાં કોઈ નથી. આજે મારા આનંદનો પાર નથી. શરણાગતિના ભાવમાં કેટલું બળ છે એ અનુભવથી સમજાયું છે. જેણે પાપો કરવામાં પાછી પાની કરી નથી, એવા તુચ્છ આત્માને પણ આ શરણાગતિનો ભાવ કેટલું આશ્વાસન આપે છે ! કેટલી અદ્‌ભુત શાન્તિ આપે છે ! એટલું જ નહિ કિન્તુ એ ભાવ જ એની ખરી મા બને છે. એના અસંખ્ય જીવનોના ભાવ દારિદ્ર ફેડી નાંખે છે. કરેલા પાપોના ફળરૂપે ભાવીમાં છવાઈ ગયેલા ઘોર અંધકારને એક જ પળમાં ફેંચકી લે છે, જીવન જીવવા જેવું બનાવી આપે છે.

કરૂણા સાગર ! હે અરિહંત ભગવંતો હું આપના ચરણોનું ભાવ શરણુ સ્વીકારૂં છું.

અનંત ઉપકારી હે સિદ્ધ ભગવંતો ! આજે હું આપને શરણે આવીને મારા જીવનને ધન્ય બનાવું છું. કઠોર સાધના પંથના યાત્રી હે સાધુ ભગવંતો! આપના આદર્શ જીવનનું શરણું સ્વીકારી હું ભારે ખુમારી અનુભવું છું.

સમગ્ર વિશ્વની માતા રૂપ હે ધર્મ-માતા ! તારા ખોળે આવીને મારા સઘળા સંતાપ ઠારી નાંખું છું. મારામાં આજે મને કોઈ વાતની કમીના નથી. મારો દીનતાનું નામ નથી મને દુઃખનો લેશ નથી. મારૂં જીવન ધન્ય બન્યું છે. મારો આનંદ અમર્યાદ બન્યો છે. મારૂં આજે જ મારી જન્મદાત્રી માતા રત્નકુક્ષી બની છે. મારી જન્મભૂમિ ગૌરવશાલી બની છે. કુળ પવિત્ર થયું છે

બસ...મારા સુખનો કોઈ પાર નથી. મુક્તિના [illegible] સુખ મને મળો કે ન મળો મારે તો [illegible] જ પૂર્ણ છે. મુક્તિ મળો કે ન મળો. પણ [illegible]

કુસંસ્કારના ઝેર ગટગટાવીને, ઢીંચી ઢીંચીને પીધા છે છતાં તારી શરણાગતિનું અમૃત ચાખ્યા પછી તો હું એ ઝેર પીવાની કુટેવ અંતર ભૂલી જ ગયો છું; પણ તેમ છતાં ક્વચિત્ કદાચિત્ એ ઝેર તરફ નજર થઇ જાય તો રીસાઈ ન જઇશ. મને તરછોડી ન દઇશ. મારી આટલી અરજ છે, સેવક ભાવથી આટલું ફરી ફરી વિનવું છું કે શરણે આવેલાને કોઈ પણ સંયોગમાં કાઢી ન મૂકીશ.

આજે શરણાગતિ મેળવીને મેં મારા જીવનના પાપ તોડ્યા, પાપ-વાસનાઓ તોડી પણ એથી ય મોટી સિદ્ધિ તો મેં એ મેળવી છે કે મેં આજ કુસંસ્કારોના અનુબંધ તોડી નાંખ્યા. તેં જ મને સમજાવ્યું છે કે, માનવ-જીવનનું પહેલામાં પહેલું સર્વ સામાન્ય કર્તવ્ય જો કોઇ હોય તો જન્માન્તરોથી ચાલી આવતી કુસંસ્કારોની પરંપરા (અનુબંધ) ને તોડી નાંખવાનું, અને શુભ-પરંપરાને આગળ ધપાવવાનું છે. શુભ પરંપરા આગળ ધપે નહિ તો ધર્મની સાધક ઉત્તમ સામગ્રી ફરી-ફરી મળે નહિ.

શરણાગતિ-દુષ્કૃતોની ગર્હા અને સુકૃતોની અનુમોદના અશુભ-પરંપરાને સંપૂર્ણ રીતે ખેર વિખેર કરી નાંખે છે. નષ્ટ-વિનષ્ટ કરી નાખે છે. શુભ-પરંપરાઓની સાંકળ સાથે નવા શુભ અંકોડાઓ ગોઠવતી જાય છે

શરણાગતિના ભાવનું વારંવારનું સેવન ઉત્તમ ઔષધ વિધિપૂર્વક સેવનની જેમ એકાંતે કલ્યાણકર બને યાવત્ નિર્વાણ પદનું સાધક બને છે.”

સરોવર સમું, અનંત જ્ઞાન પુંજ સ્વરૂપ—આ જગદ્ગુરુનું ચૈતન્ય એના આરાધકને તેને તેજ ક્ષણે સુખ શાન્તિ કેમ ન ચખાડી આપે !

મારા જીવન સુકાની! આપના સ્વરૂપની વિચારણા જ્યારે જ્યારે કરૂં છું ત્યારે, આપના તરફ મારૂં હૈયું ભાવ ભર્યું બની જાય છે શિર એકદમ ઝુકી પડે છે. આપની મહાન સિદ્ધિને અનંતશઃ વંદના. હવે આપના સ્મરણ વિના હું કેમે કરી રહી શકું તેમ નથી.

આજ આપ મારી પાસે નથી. જ્યાં આપ છો ત્યાં પણ આપના હૃદયમાં મારો વાસ નથી. મારા જેવા તુચ્છને તો, આપના પવિત્ર અંતરને ખૂણે ખૂણે પણ સ્થાન શાનું મળે?

ખેર, એ બધું ભલે ન મળે. પણ મારા હૃદયમાં જો જો આપ વસી જાઓ તો મારે બીજા કશાની જરૂર નથી. એક જ વાર મારા અંતરની ઝુંપડીમાંથી દોષોની ધૂળ દૂર કરી નાંખું, ગુણોના નીરનો છંટકાવ કરી દઉં, વિરતીના સુગંધી પુષ્પોના છોડ રોપી દઉં અને....પછી મારી કુટિરમાં જો આપ પધારી જાઓ, સદાને માટે સ્થિર થઇ જાઓ તો હું તો એમ જ માનીશ કે મારે ત્યાં સમગ્ર વિશ્વના સુખ ઊમટયા છે, મારે ત્યાં ત્રણેય લોકના સુખ ઊભરાયા છે!

જે અંતરમાં આપની પધરામણી થાય તે અંતરમાં મોહની તો શી ગુંજાયશ હતી કે તે પ્રવેશી શકે! તે અંત-

રમાં ન મળે કોઈ વિકાર, ન મળે કોઈ વાસના, ન મળે શોક, કે ન મળે સંતાપ, ન મળે આધિ કે ન મળે ઉપાધિ.

પ્રભો! આજે તો આ દાસની ઝુંપડી સાફ થઈ ગઈ છે. ગુણોની સુગંધિ પણ મહેક મહેક કરી રહી છે. આપ પણ પધારી ગયા છો. અને આપની પ્રીતમાં સેવક પણ ભાન ભુલ્યો છે. એના મનોમંદિરમાં હવે બીજા કોઈને પ્રવેશ મળી શકે તેમ નથી. કેમકે આપનો સેવક કુલીન છે. ખાનદાન છે. પોતાના માથે સ્વામી તો એક જ રાખશે.

પણ હવે આપ ન જશો. આપની પ્રીત અભંગ બનજો. મારા અંતરમાં આપ રહો, અને મારા જીવનમાં આપની આજ્ઞાનું અહર્નિશ આરાધન રહો. આપની આજ્ઞાનું સતત પાલન રહો. એનું પાલન જ મારા જીવનનું એકનું એક કર્તવ્ય બની રહો. એનું આરાધન જો મને એ મુક્તિથી પણ અધિક આપની ભક્તિ આપે, પછી મારે શું જોઈએ? ભક્તિનો ભોગ આપીને મારે કશું ય જોઈતું નથી, અને ભક્તિનો યોગ મેળવીને તો મને કશી જ ઈચ્છા રહેતી નથી. વળી આપની અવજ્ઞા તો મારા ઘોર-સંસારનું કારણ છે. આપની વિરાધના કરનારા રૌદ્ર દુઃખોનો દંડ મેળવે છે. કર્મસત્તા એનો કેડો મૂકતી નથી

દેવાધિદેવ! એ દુઃખોનો તો મને ડર નથી, એ દુઃખોને હું રોતો નથી. કિન્તુ આપના જેવા એકાંત કરૂણાશાલી, એકાંત ઉપકારીની અવજ્ઞા કરવા સુધીના ધિક્કાર મને

પ્રાપ્ત થઇ એનો જ ત્રાસ થાય છે. માનવ બનેલો હું આ કૃતજ્ઞતાને ન ઓળખી તો હું માનવ નથી પણ પશુ છું પુચ્છ વિનાનું બાંડુ પ્રાણી છું. નથી તો હું માનવમાં, કે નથી તો પશુમાં મારો નંબર.

હવે આપની અવજ્ઞા કરવાનું મન કદી દિલ ન થાઓ...સંસારના તુચ્છ ભોગ સુખોમાં લલચાઇને આપની આજ્ઞાને હું કદી પણ ન અવગણું, આટલું તો હવે મુજ-જીવનમાં જરૂર બની રહેજો.

આપની આજ્ઞામાં એક જ બાબત છે...આશ્રવ સંસાર વર્ધક હોવાથી હેય છે...સંવર, મોક્ષનું કારણ હોવાથી ઉપાદેય છે...,આપે નીરૂપેલા સમગ્ર દર્શનની વાતનો સાર આટલામાં જ સમાઈ જાય છે. બાકીનું બધું ય આ શુધ્ધિ જ્ઞાનના વિસ્તાર રૂપ છે.

જીવનના જંગલી સુખોને જતા કરીને જેમણે આ સુધ્ધિ જ્ઞાનને આવકાર્યું, અપનાવ્યું, જીવનમાં ઉતાર્યું તે પુણ્યાત્માઓને ધન્ય હો. જેમણે જીવનની પળે પળ આપની આજ્ઞાના યોગ અને ક્ષેમમાં વીતાવી તે ભવ્યાત્માઓને મારા પુનઃ પુનઃ વંદન હો. આપની આજ્ઞાનો યોગ સાધીને અનંતાનંત આત્માઓ મુક્તિ પદને પામ્યા. ભક્તિ ભાવને વર્યા. જ્યાં સુધી એ આજ્ઞાનો યોગ જે કોઇને ન થયો એમના દારિદ્ર ન ટળ્યાં, એમના ત્યાગ અને તપ કાયકષ્ટ બન્યા, એમના ધ્યાન નિષ્ફળ ગયા, એમના સંસાર-ત્યાગે પણ એમને અતોભ્રષ્ટ-તતોભ્રષ્ટ કરી મૂકયા.

જ્યાં સુધી આજ્ઞા યોગ પ્રાપ્ત થાય નહિ ત્યાં સુધી જીવનું જીવન શરૂ થાય નહિ જીવના જીવન વિનાના જડ-જીવન તો અનંતા કર્યા છતાં ય દુઃખોથી મુક્ત ન થયા. હવે ક્યારે એ જીવ-જીવન પ્રાપ્ત થાય. ક્યારે એ આજ્ઞા-યોગ પ્રાપ્ત થાય? ક્યારે એના ક્ષેમની (રક્ષણની) પ્રાપ્તિ થઈ જાય! ભૂતકાળમાં જે કોઈ અનંત સુખના સ્વામી થયા તે બધાએ જડ-જીવનને ફગાવ્યા હતા અને જીવ-જીવન અપનાવ્યા હતા. ભવિષ્યમાં પણ જેમને અનંત સુખના સ્વામી થવું હશે તે બધાય જડ-જીવનને દફનાવશે અને જીવ-જીવનનો આરંભ કરશે. વર્તમાનમાં મારે પણ એ મુક્તિ જોઈતી હોય, મુક્તિ ન મળે ત્યાં સુધી શરણ્યની મદ-મસ્તી ભરી ભક્તિનો ખપ હોય તો હવે અંતરથી જડ-જીવનને ધિક્કારવું જોઈએ. શક્ય એટલું દફનાવવું જોઈએ અને જીવ-જીવનના એક માત્ર પક્ષપાતી બનવું જોઈએ, શક્ય એટલું જીવ-જીવન આસ્વાદવું પણ જોઈએ

પ્રભો! આપની આજ્ઞાના યોગથી જ કર્મ પિંજરે તોડી શકાય તેમ છે, એ આજ્ઞા યોગથી જ પાપ-વાસન ઓના સર્વનાશ નોતરી શકાય તેમ છે તો મને એ આજ્ઞા યોગનો કટ્ટર પક્ષપાત પ્રાપ્ત થાઓ. એની શીઘ્ર પ્રાપ્તિ થાઓ. એજ મારૂં સર્વસ્વ બની રહો.

મોટા મોટા રાજવીઓ તારો આજ્ઞા-યોગ સાધી રાજર્ષિ બન્યા, શાલિભદ્રજી જેવા ગુપ્ત ગભર આત્માઓ

આજ્ઞા યોગ સાધીને પરમર્ષિ પદ મેળવ્યું, સ્થૂલભદ્રજી જેવાએ પણ પોતાનું શ્રેય સાધ્યું, મારા નાથ! આપે બતાવેલા ઈલમને તો અગણિત આત્માઓએ અપનાવ્યો. જેણે આ ઈલમ સાધ્યો તેણે પોતાનું કલ્યાણ સિદ્ધ કરી લીધું. એમના પૂર્વ જીવનોમાં ગમે તેવા વાસનાના ઝંઝાવાતો ઝીંકાતા હતા, ગમે તેવા માયા પ્રપંચો ખેલાતા હતા. ભયં-કર રણ-સંગ્રામો પણ રમાઇ ગયા હતા, તોય...આપના આજ્ઞા યોગને પ્રાપ્ત કરતાં જ તે બધું ય જાણે માફ થઈ ગયું હતું. આજ્ઞાને વફાદાર રહેવાની એક જ તમન્નાએ સઘળું ય પાતક ધોવાઈ ગયું હતું. એ સઘળી કુટેવો વીસરાઇ ગઈ હતી

કેવું પ્રચણ્ડ સામર્થ્ય હશે તારી આજ્ઞામાં! આજ્ઞા-કારક તારામાં!

હે વિશ્વવત્સલ! મને તો આવું કશું ય પ્રાપ્ત થયું નથી. પણ તેમ છતાં આજે મને જે શરણાગતિનો ભવ્ય-ભાવ પ્રાપ્ત થયો છે તે મારી નિરાશાના વાદળોને જરૂર વિખેરી નાંખશે, મારામાં કોઇ દૈવી બળનો સંચાર કરશે, મારો કેડો ન મૂકતી વાસનાઓ હવે નાસભાગ કરી મૂકશે. મારા અંધકારમય જીવનમાં આજે પ્હો ફાટયો છે. આવતી કાલે અરૂણોદય થશે અને પછી ભવ્ય-સાધનાનો સૂરજ ઝગમગાટ કરતો ડોકાશે. મારા જીવનમાં પ્રકાશ પાથરશે.

પ્રભો હવે તો એ જ ઇચ્છું છું કે સદૈવ આપના ચરણોમાં મારૂં મસ્તક મૂકી રાખું. દેવોના રાજા સમા આ હું ને-મારી અકડાઈને-ઓગાળી નાંખવા આપના ચરણોમાં બસ ઝુકી જ રહું સદૈવ આપની ચરણ રજ: મારા શીર ઉપર પ્રાપ્ત કરીને ધન્યતા અનુભવું.

અને...મારી આંખો તો મારી સામે મરકી રહેલું મુખારવિંદ જોયા જ કરે, મારી એક આંખ આપને મળ્યાના હર્ષના આંસુ વેર્યા જ કરે. એ આંસુના પ્રવાહમાં મારો આત્મા ઝબોળાય, અને પવિત્ર થઇ જાય. શુદ્ધ બની જાય. મુક્ત થઇ જાય બસ મારા આંતર મળો ધોવાઈ જાય, અને બીજી આંખ....આપને નીરખીને રોયાં જ કરે અને સતત એ વિચાર કર્યા કરે કે, હું કેવી અભાગણી દેવાધિદેવ મળ્યા હતા છતાં ત્યાં ન ચોંટી અને જ્યાં ત્ય ડાફાંડોળીયા માર્યા કર્યા! જે તે જોયા કર્યું! જે તે વાંચ કર્યું! મારી અખૂટ શક્તિને મેં બરબાદ કરી! આ અ ભોલા નાથ મળ્યા પછી જડ-ચામડાં જોવા હું કયાં ગઇ ઓહ! મારૂં સત્વ બરબાદ કર્યું, મારી શક્તિઓ ન પામી!

આ વિચારે રડતી જ રહે બીજી આંખ. એન નીરનો પ્રવાહ હર્ષના આંસુના પ્રવાહમાં ભળે અને અંતરના તાપ ઠારી નાંખે. મારી વાસનાના મળ ધોઇ ન

અને મારૂં શીર પણ આપના ચરણોમાં માત્ર જ ન રહે હો! પણ તારા ચરણોમાં આળોટયા કરે

કરતાં અટકાય તો ભલે અટકાય. એની અટકાઈને જરા
વાગશે તો મારૂં કામ થઈ જાશે.

એ શીરે તો કોઈને નમવાનું ઈચ્છયું જ નથી, ક્યાંક
નમવું પડ્યું તો ય પરાણે નમ્યું છે. એને હવે પ્રાયશ્ચિત
મળવું જ જોઈએ. એ આપના ચરણોમાં આળોટતાં અટ-
ળાતું ભલે રહે! અને અનેક ઘા પણ ભલે લાગતા રહે.
લોહીની ધારાઓ પણ ભલે વહેતી રહે. આ તો મારા
પાપ-જીવનનું સાચું પ્રાયશ્ચિત્ત બની રહેશે.

પ્રભો! શું કહું આ તારા દર્શનથી આજે તો મારા
રોમાંચ ખડા થઈ જાય છે. એ રોમે રોમે, તારા ઉપરની ભક્તિથી
છલકાઈ જતાં હૈયાં વસ્યાં છે, એટલાં હૈયે પણ આજે મને
તૃપ્તિ નથી. મારો આનંદ હવે સમાતો નથી. પ્રભો! જગા
આપ, ક્યાં સમાવી દઉં એ અમિત આનંદને! આજ સુધી
મને તારી મૂર્તિના જ દર્શન થતા હતા, આજે મને જાણે તારા
સાક્ષાત્ દર્શન થાય છે. ઓ, પ્રભો! આજે મારી સઘળી
વાસનાઓ નિર્મૂળ થઈ જાઓ, મારા પાપ-મળો ધોવાઈ
જાઓ. મારામાં શુભ-ભાવોનો પ્રવેશ થાઓ. મારામાં સર્વ.
જીવો પ્રતિ મૈત્રી જાગો. ગુણીના ગુણ જોઈને પ્રમોદ ઉત્પન્ન
થાઓ, દુઃખી ઉપર કરૂણા થાઓ. દોષી ઉપર દ્વેષ ન થાઓ.
પણ ઉદાસીનતા પ્રાપ્ત થાઓ. મારા અંતરમાં હવે કોઈ જ
પાપ-વિચાર ન જાગો.

મને આજે ચક્રવર્તિના ચક્રવર્તી મળ્યા છે. ત્રિલોકના
સ્વામી મળ્યા છે, વિશ્વના દારિદ્ર ફેડી નાંખનાર દેવાધિદેવ
પ્રાપ્ત થયા છે. શા માટે હું એ માંગણી ન કરૂં?

પ્રભો! સેવકની યાચના નિષ્ફળ ન બને હાં! આજે જ મેં સમગ્ર સંસાર ઉપરથી મારૂં દિલ ઉઠાવી લીધું છે, આપની પાસે એને મૂકી દીધું છે. એટલે હવે આપ મારી લગીરે ઉપેક્ષા ન કરશો. બસ, હવે તો આપના મોહક મુખારવિન્દના દર્શન કરતી મારી આંખો સ્થિર થઈ જાઓ. એક મટકું પણ ન મારો. શા માટે આટલો પણ સમય આપનું દર્શન ચૂકી જવું! બેભાન હતો ત્યારે આંધળુકીયા કરીને દોડ્યો હતો સુખ લેવા દુઃખના બજારમાં; ઘમ્મર વલોણાં કર્યા હતાં છાસ લેવા પાણીમાં: ૫૦-૫૦ વર્ષ વહી ગયા છતાંય છાશ ન મળી! પાણીમાં તે છાશ મળે! કસ્તૂરી ડુંટીમાં જ હતી પણ બિચારા હરણીયાને એની ખબર નહિ એટલે સુગંધીની શોધમાં દોડ્યા જ કર્યું. ક્યાંથી આવે છે સુગંધ? બધું જોઈ કાઢ્યું. જોવા જેવું એક જ સ્થાન ન જોયું. પરિણામે ભૂખ્યો, થાક્યો-પાક્યો મર્યો! સુખ તો હતું આત્મામાં અને મેં માની લીધુ જડમાં. બધું ફેંદી વળ્યો. જડમાં ક્યાંય સુખ ન દેખાયું આપ જો માર્ગમાં ભેટી પડ્યાં ન હોત તો મારે ય પેલા હરણીયાની જેમ મરવાનું હતું. એક જ વાર નહિ, લાખ-લાખ વાર. અનંતી વાર. પ્રભો! ઘણા સદ્ભાગ્યે આપ મળી ગયા. હવે તો આપને કેમ વીસરૂં! આપનો કેડો કેમ મેલું! આપનો ઉપકાર કેમ ભૂલું! હવે એ આંખ મટકું મારીને આપનું દર્શન ખુવે તે ય મને પોસાય તેમ નથી. હવે તો મારા નાથ, ભવોભવ મને આપ મળજો! આપના ચરણોનું

શરણ મળજો! આંખો મળજો મટકું ન મારે તેવી, અને આપને જ જોયા કરે તેવી, આપને જોઈ જોઈને નાચે તેવી, હાથ મળજો, તે પણ આપની જ સેવામાં, આપના ચરણોની સ્પર્શનામાં જ ધન્યતા અનુભવે તેવા. કાન મળજો, પણ આપના અનન્ત ગુણોનું પાન કરવામાં મસ્તાનીયત માણે તેવા

મારા ઉપકારી ભગવંત! આ આંખે, હાથે, અને કાને તો કાળાં કામ કરવામાં બાકી રાખી નથી. ખેર, અભડાઈ ગયો છું, પાપના પંકથી, અભડાઈ ગયું છે મારૂં સમગ્ર જીવન, અભડાયો છે આ દેહ. હવે એને તો અહીં જ બાળી દેવા મૂકી દઈને હું મારી જાતને લઈને ચાલી નીકળીશ. હવે આ ખોળીયું તો મારા માટે ત્રાસ રૂપ બન્યું છે. આ હાથ જોઉં છું અને યાદ આવે છે એનાથી કાતરી નાંખેલા ખીસ્સાં? એ કાનને અડું છું અને યાદ આવે છે નિન્દા-કુથલીના રસ માણવાની એની જૂગજૂની કુટેવ, હૈયું જોઉં છું અને સ્મરણમાં આવી જાય છ અનેકનું બગાડીને જાતનું સુધારવાના પાપ કાર્યોમાં ખર્ચી નાંખેલી એની હિંમત.

મારા દેવ! એટલે આ શરીર તો વોસરાવી જ દેવું છે. એનાથી મને જે કાંઈ આપનું દર્શન-કીર્તન પ્રાપ્ત થયું છે એનો જો કોઈ લાભ છે તો એના બદલામાં હવે મને સુંદર મજાનો પવિત્ર દેહ મળજો; અને મારી ભાંવના મુજબના આંખ, કાન, વિ. મળજો. અરે! ભલેને કદાચ મારી જીભ તોતડું બોલે તેવી હશે પણ જો તે તારા ગુણ ગાવામાં જ

કડવા થઈને પણ કોઈએ મને એ સાચી વાત ન કહી. અને કદાચ કોઇએ કહ્યું હશે તો મેં ન સાંભળ્યું. સંસારના રંગ રાગમાં, સંયોગોની પક્કડમાં જાણીને આવી ગયો, અને આખુંય જીવન બરબાદ કરી નાંખ્યું! કોઇ દિવસ મેં મારા અનંત ઉપકારીઓનો દિલ દઇને વિચાર ન કર્યો, ત્યાગ તપ કર્યાં કે દાન દીધા પણ તે ય ઘણીવાર તો લૂખાં હૈયે! સંતપ્ત ચિત્તે! વિશ્વમાં જેનો જોટો ન મળે તેવો પાષાણ શિલ્પીને મળ્યો હોય, એમાંથી પોતાના રાજાની બેનમૂન મૂર્તિ કોરી કાઢીને એને રીઝવવો હોય અને સાત સાત પેઢીના દારિદ્ર ટાળી દેવા હોય એ વખતે પાષાણમાંથી રાજાની મૂર્તિ કોતરતાં શિલ્પીના હાથનું એકેકું ટાંકણું શી રીતે પડે! એમાં કેટલી સાવધાની હોય! ચિત્તની કેટલી સ્વસ્થતા હોય! જરાક આઘી પાછી આંખ ગઈ, મન ક્યાંક આડું ઊતર્યું, હાથ જરાક ધ્રુજી ગયો તો ટાંકણું અવળું પડી જાય. પત્થરની કાંકરી આડી ઊડી જાય. મૂર્તિ બેડોળ બની જાય. આશાનો કિલ્લો તે જ ક્ષણે કડડડભૂસ કરતો તૂટી જાય!

શિલ્પીને મળેલા પાષાણ જેવું જ મારૂં જીવન! એથીય અમૂલ્ય આ જીવન! અને મેં આંધળા બનીને, બેભાન બનીને, ઉદ્ધત અને ઉચ્છૃંખલ બનીને આ જીવન પાષાણ ગમે તે રીતે તોડી-ફાડી નાંખ્યો! હવે ફરી ક્યાંથી મળશે એ જીવન!

ખેર, ભૂતકાળ સમજાયો છે, એ જ આનંદની વાત છે. હવે રડવાની કાંઈ જરૂર નથી, બાકીમાં ધર્મમગ્ન જીવન

જીવવાની ભાવના ફલિત કરવી હોય તો વર્તમાનને પ્રતિપળ ઉજળો રાખવાનો નિર્ણય મારે કરી લેવો જોઈએ. શેષ જીવનમાં ક્યાંય પણ ડાઘ ન પડી જાય, બહિર્મુખતામાં ફસાઈ ન પડાય એનો દૃઢ સંકલ્પ કરી લેવો જોઈએ. આટલું થશે તો ભાવી ઉજ્વળ છે.

અંતમાં, હે અનંતના સ્વામી! આપની પાસે હવે એટલીજ પ્રાર્થના છે કે આપના પ્રભાવથી મને સંસાર પ્રતિનો વિરાગ-ભાવ પ્રાપ્ત થજો માર્ગાનુસારીપણું પ્રાપ્ત થજો, ઈષ્ટ ફલની સિદ્ધિ થજો. હું લોક વિરૂદ્ધનો ત્યાગ કરનારો થઉં, ગુરૂજનની સદૈવ સેવા ભક્તિમાં તત્પર રહું. હંમેશા કાંઈને કાંઈ પરાર્થ કરતો રહું, મારા જીવનની આંટીઘૂંટીને ઉકેલતા ગુરૂઓનો શુભ-યોગ મને મળતો રહે, અને....આપના કલ્યાણકારી વચનની સેવા સદૈવ પ્રાપ્ત થાય. આપના ચરણોનું જે શરણું સ્વીકાર્યું છે તે હવે કદી ન ટળે.

પ્રભો સદૈવ આપના ચરણ કમલની નજીક આ ભમરાને વાસ આપજો.

આપના ગુણ-ગુંજનમાં એ મસ્ત રહેશે. આપના ચરણોની ભક્તિમાં એ લીન રહેશે. શરણ્યના શરણે ગયેલો ભમરો જીવન જીવી જશે અને કંઈકના જીવન જીવાડી જશે.

अरिहंते सरणं पवज्जामि
सिद्धे सरणं पवज्जामि
साहू सरणं पवज्जामि
केवलिपन्नत्तं धम्मं सरणं पवज्जामि

જો દેહમાંથી રશ્મિ ન છૂટતા હોત તો આ વાત બની શકતી હતી?

છાશવારેને છાશવારે છાપે ચડતી જાતિસ્મરણની વાતો વીતરાગ-સર્વજ્ઞ ભગવંતોના સત્ય વચનની સાબિતિ નથી શું?

આજના ટેલિવિઝનનું મૌલિક તત્વ કોઈ નવી શોધ નથી! અને આઈન્સ્ટાઈનનો સાપેક્ષ-વાદ તો અમારા દેવાધિદેવના શાસનના પ્રાણ સમા સ્યાદ્વાદનો એક અંશ માત્ર છે. એ વતની આજના જગતને ક્યાં ખબર છે?

અમારા વીતરાગ-સર્વજ્ઞ ભગવંતોએ વગર લેબોરેટરીએ આવી તો કેટલીએ વાતો કહી દીધી છે. અને તે ય અનંતાનંત તારકોએ. એકમતે! એક અવાજે. હવે એ વચનની સત્યતા માટે આથી વધુ શું કહી શકાય!

છતાં કમનશીબીની વાત છે કે એ તારકો પ્રતિ વિશ્વાસ જાગતો નથી.

ભાત ચડી ગયો છે કે નહિ એનો નિશ્ચય કરવા માટે માત્ર ચાર દાણા જ દાબી જોવાના હોય છે. એ ૪ દાણાના કાચા-પાકા ઉપર આખાય તપેલાના ભાતનો નિશ્ચય થઈ જ જાય.

અનેક અગમ-અગોચર જેવી બાબતોને વૈજ્ઞાનિકોએ સિદ્ધ કરી આપીને દેવાધિદેવના વચનની સત્યતા વિશ્વમાં જાહેર કરી આપી છે.

હવે બધા જ વિષયની સત્યતા સ્વયમેવ સ્વીકાર્યી હોવી જોઈએ. ભાતના દરેક દાણાને દાબીને તપાસવાનો ન હોય.

છતાં દેવાધિદેવના વચન ઉપર કેમ ઝૂકી જવાતું નહિ હોય? પરલોક કેમ દેખાતો નહિ હોય! કર્મનો ભય કેમ થતો નહિ હોય!

હા. સમજાયું.

આવું બધું એક અવાજે સ્વીકારવા જાય તો વિષય--વાસનાનુ શું થાય! ભોગ-લાલસાઓ મરી જ પરવારે! સંસારના રંગરાગ આપોઆપ સુકાવા માડે.

આ જ નથી પાલવતું ભવાભિનંદી જીવોને! માટે જ નથી પાલવતી પેલી અડોલ શ્રદ્ધા.

૨ : વિશ્વોદ્ધારક તીર્થાધિપતિ :-

અશરણ અસહાય જગતને જોઈને દેવાધિદેવનો આત્મા કકળી ઊઠ્યો.

ક્યારે સર્વને આ ત્રાસમય દશામાંથી મુક્ત કરૂં? પણ ઉપાય શો? આ વિરાટ પ્રશ્ન એ ધન્ય આત્માને વીંટળાઈ વળ્યો.

પણ....એ મહામાનવે સમાધાન મેળવી લીધું.

પગ ઉપર કુહાડો માર્યો.

મહાભિનિષ્ક્રમણ આદર્યું!

ગૃહસ્થાવાસ છોડ્યો ત્યારે સમજાયું કે હજી તો એ મહામાનવ કર્માવાસમાં આબાદ ફસાયેલા છે!

ત્રિભુવનના ઉદ્ધારની આડે આવતા પાપી કર્માણુની છાતીને ચીરી નાંખવા એ મહામાનવે વાઘનખ પહેર્યાં અને ભયાનક કર્માણુઓને ભેદીને ખતમ કરી દીધા!

પ્રકૃતિએ ઊંચા સાદે જાહેર કર્યું, 'મહામાનવનો કર્માવાસ ભેદાઈ ગયો!

ચૌદ રાજ લોકમાં પ્રકાશ પ્રકાશ થઈ ગયો!

ગઈ કાલનો મહામાનવ આજે મહાદેવ બન્યો! કૈવલ્યનો પ્રકાશ પ્રાપ્ત થઈ ગયો! સર્વના ઉદ્ધાર કાજે શાસનની સ્થાપના કરી.

દેવોએ ચરણ ચૂમ્યાં, દેવીઓએ ટગર-ટગર એમના દર્શન કીધાં! માનુષીએ ઓવારણાં લીધા, માનવો પ્રભુના અનન્ય ભક્ત બન્યા!

પ્રકૃતિ પણ સર્વાંગે એમના ચરણે આળોટવા લાગી!

આત્મા પરમાત્મા બન્યો!

પણ....હજુ એ સાધનાની વણઝાર ચાલી જ જાય છે. સર્વના ઉદ્ધારનું સ્વાભાવિક કાર્ય તો હજુ ય સંપૂર્ણ રીતે આરંભાયું નથી.

સંસારાવાસમાં એ પ્રકાશનો પૂંજ હજી જકડાઈ રહ્યો છે! પણ... એક વાર જગતને પુણ્ય-દુઃખના કારણોની કડીઓ

બતાવતા-બતાવતા જ એ આત્મા સંસારાવાસમાંથી મુક્ત બની ગયો.

આજે ક્યાંય અજવાળા ન થયા! સર્વત્ર એક સામટો અંધકાર વ્યાપી ગયો!

વિશ્વોદ્ધારક તો ભલે અંતિમ બંધનમાંથી મુક્ત થયા, પણ અમારા તો પ્રાણ ગયા! અમારો આધાર ગયો!

આખું ય વિશ્વ શોક-સાગરમાં ડૂબી ગયું! ભક્તોને માથે તો જાણે વીજ પડી દેવો અને દેવેન્દ્રો દોડી આવ્યા. વિશ્વોદ્ધારકના કાન્તિમય નિશ્ચેષ્ટ શરીરને જોઈને ત્યાં જ ઢગલો થઈ ગયા! માનુષીના શ્વાસ અદ્ધર થઈ ગયા! દેવીના હૈયાં થીજી ગયા.

સહુ ધ્રુસ્કે ધ્રુસ્કે રોવા લાગ્યા.

સમગ્ર પ્રકૃતિ જાણે ઉદાસ થઈ ગઈ. કરમાઈ ગઈ.

પશુ, પંખી, ફળ, ફુલ, નદી નાળા બધા ય સૂનમૂન બની ગયા! વાયુ પણ થંભી ગયો!

વિશ્વોદ્ધારક ચાલ્યા ગયા! પણ........શાસનનું નાવ સંસાર સાગરમાં મૂકતા ગયા! જે એમાં બેસે એને એ જરૂર તારે. હેમખેમ પાર ઉતારે! પણ ક્યાં સુધી! એકવીસ હજાર વર્ષ સુધી જ ને! સમગ્ર ક્ષેત્રોના સર્વ કાળના સર્વ જીવોના ઉદ્ધાર-સામર્થ્યનું શું! હા. એમનું સિદ્ધ પદ જ એ પ્રશ્નના ઉત્તર રૂપે જાણે બની ગયું છે.

માત્ર ભરતક્ષેત્ર માંથી નહિ પણ કોઈપણ આર્ય-

ક્ષેત્રમાંથી, કોઈ પણ આત્મા, સિદ્ધ બનેલા એ અરિહંત-ભગવંતનું વાસ્તવિક આલંબન લે કે પરમાત્મા બને!

માત્ર થોડા સમય પૂરતી આ વાત નથી. આ તો અનંત-અનંત કાળ માટેની વાત છે, અને તેથી જ પરમાત્મા સર્વનું શ્રેય કરનાર કહેવાય છે.

૩: પરલોક દૃષ્ટિ :

આપણું વર્તમાન માનવ જીવન એટલે ડાલ કાર્નેગીનો એર-ટાઈટ કમ્પાર્ટમેન્ટ નથી: કે જેની પૂર્વે કાંઈ ન હતું, પછી પણ કશું ય નથી.

નથી એ પાણીનો પરપોટો. જે પાણીમાંથી ઉત્પન્ન થાય અને પાણીમાં જ મળી જાય.

આવું જ જો જીવનનું અસ્તિત્વ હોત તો સદ્ધર્મ જેવી કોઈ ચીજની જરૂર ન હોત.

પણ આ જીવનની પૂર્વે અનંત જીવનો હતા અને પછી પણ કેટલાય જીવનોની હારમાળા સંભવિત છે માટે જ દેવાધિદેવે નિરૂપેલા વાસ્તવિક ધર્મની સાધના કરી લેવાનું અનિવાર્ય છે.

પરલોક દૃષ્ટિ જેટલી સ્વચ્છ, એટલી જ ધર્મસાધના સ્વચ્છ.

પરલોકનો ભય ધર્મમાં પ્રીત જગાડે.

'પરલોક છે' એ વાતને જે આત્મસાત્ કરી લે

છે એને માટે ધર્મ સાધનાનો કાંટાળો-કઠોર માર્ગ પણ સુંવાળો પુષ્પની પાંખડીઓ ' કોમળ બની જાય છે.

મૃત્યુનો પડદો ચીરી નાંખીને પરલોકને સતત જોયા કરો. તમારી આંખ સામે જેટલા સ્પષ્ટ અને સ્વચ્છ આ શબ્દો દેખાય છે એથી ય વધુ સ્વચ્છ અને અસંદિગ્ધ દર્શન પરલોકનું કરતા રહો.

આંખ સામે લસલસતું રૂપ દેખાય અને જીભને મનગમતો સ્વાદ મળી જાય તે વખતે જીવ મુંઝાઈ જાય છે એ રૂપ-રસમાં ક્ષણ ભર માની લઈએ કે એ રૂપ-રસ સુખદ વસ્તુ છે પણ તેથી શું તેનો સ્વીકાર કરી લેવો? એના ભોગથી નીપજનારા ભયાનક પરિણામોની આગાહી કરતું જિન-વચન, એ તરફ વધતા આપણને પાછો ધક્કો ન મારી દે? તાલપુટ વિષના એક જ કણવાળો દુધપાકનો કટોરો ગમે તેટલો મીઠો લાગે છતાં એને મોંએ અડાડવાની કલ્પના પણ ન કરી શકનાર અહીં કેમ ભાન ભૂલતો હશે? પરલોક દૃષ્ટિનો અભાવ જ કારણ નહિ હોય!

૪. ઈચ્છા-રોધનો અભ્યાસ :-

દેવાધિદેવના વચનનો કટ્ટર પક્ષપાત એની ઉપર અસીમ બહુમાન તો ચારે ય ગતિમાં સુલભ છે. પરન્તુ એ વચન બહુમાનમાથી નિષ્પન્ન થતું ઈચ્છારોધનું ફળ તો સામાન્યતઃ માનવ ગતિમાં જ શકય છે. એટલે બીજે બધે અછત છે, ઈચ્છા-રોધના ફળવાળા વચન-બહુમાનની.

આછતવાળી વસ્તુને જ આ જીવનમાં મેળવી લેવામાં ડહાપણ છે.

ડગલેને પગલે ઇચ્છા-રોધ કરતા રહીએ. કોઈવાર ચાનો કપ છોડી દઈએ તો ક્યારેક ચોપડેલી રોટલી છોડી દઈએ, તો ક્યારેક અમુક દ્રવ્યથી વધુ વાપરવાનો ત્યાગ કરી દઈએ.

આવી જાતના નાનકડા ઇચ્છા-રોધથી પણ વિષયાસક્તિના મૂળીયાં ઢીલાં પડી જાય છે.

વારંવાર બહાર ખેંચાતો એક રોપ બદ્ધમૂલ બની શકે નહિ, અંશતઃ કરમાઈને છેવટે ખલાસ થઈ જાય.

નાનકડાં ઇચ્છારોધમાં ય આવું જ બને છે આવો ઇચ્છારોધ એટલે શુક્લ પક્ષમાં પ્રવેશેલો બીજનો ચાંદ. જે આપોઆપ પુર્ણિમાનો ચાંદ બનશે. અંધકારમય જીવનમાં ચોમેર પ્રકાશ પાથરશે.

વહેલામાં વહેલી તકે બીજનો ચાંદ ઉગાડી દેવાનું કર્તવ્ય આપણે હલ કરીએ.

૫. વિષ ઉતારતી નોળવેલ

કહેવાય છે કે જ્યારે નોળિયો સાપ સાથે લડે છે ત્યારે નોળવેલ સૂંઘતો રહે છે લડતો-લડતો ગમે તે રીતે સાપને નોળવેલ પાસે ખેંચી લાવે છે. પછી એનો વિજય અફર બની જાય છે. સાપના તીવ્ર દંશથી નોળીયાના શરી-

રમાં વ્યાપી જતું ઝેર નોળવેલ સુંઘવાની સાથે ઊતરી જાય છે

વિષયાસક્તિના દારૂણ વિષ ઉતારી નાંખવા માટે જ જિન-બિમ્બ અને જિનાગમની નોળવેલ ઠેર ઠેર ઉગાડેલી જોવા મળે છે. વિષયાસક્ત જીવો આ નોળવેલને સતત સુંઘતા રહે તો શું આસક્તિના વિષ ઊતરી ન જાય ? એટલું જ નહિ પણ એ વિષના ઘૂંટેઘૂંટ પીવાની અનાદિ દુર્બુદ્ધિ પણ નષ્ટ ન થઈ જાય? જીવનું કલ્યાણ નજદીકમાં જ આવી જઈને આંટા મારતું ન દેખાય?

૬ સંગ્રહખોરી: ભયંકર પાપ:-

સાંભળ્યું છે કે જગતમાં હલકું ઘાસ કહેવાય છે. પણ શું આ ઘાસથી ય હલકી યાચક વૃત્તિ નથી કે જે જીવનને દીન-હીન બનાવી દે છે?

અને આનાથી પણ બદતર અત્યન્ત હલકી સંગ્રહખોરી નથી-કે જે બીજાના જીવનોનું અસ્તિત્વ જ વીસરાવી દે છે -જે સેંકડો હત્યારોની કબરો ઉપર બેસીને આનંદ માણે છે?

૭. વિકાસનું અજ્ઞાત પાસું :-

માનસ શાસ્ત્રીઓ માનવ મનના બે વિભાગ પાડે છે... જેમાં એક મનને જાગ્રત મન (Conscious) અને બીજા મનને સુપ્ત (Sub-Conscious) મન કહે છે.

આહ્લાદક હોય અને શબ્દ ચાહે તેટલો મધુર હોય પણ એ બધું ય નાશવંત છે એનું શું? ક્ષણિક વસ્તુમાં રાચનારને એક ક્ષણ પછી જ રોવું પડશે તેનું શું?

નાશવંતતાનું અસહ્ય કલંક સર્વત્ર લાગી ચૂક્યું છે.

માનવની નજરે આ વાત ચડી જાય તો એ બધા ય પર્યાયોથી પાછો હટી જાય. નશ્વરને ભેટવા જતાં જે ઈશ્વર ભૂલાયો હતો તે પાછો મનોમંદિરમાં આવી જાય. નહિ તો હવેલી લેતાં ગુજરાત ખોયા જેવું થાય!

નાશવંતતાના કલંકને હૃદયથી જોયા વિના વિરાગ ટકી શકતો નથી. વીતરાગ ભજી શકાતો નથી.

૯ અશુભ વૃત્તિને નીવારવાના ૪ માર્ગ :-

કેટલાક માને છે કે જીવનમાં જે કોઇ ભોગ વૃત્તિ જાગે છે તે બધીને તેનો ભક્ષ્ય આપીને જ શાન્ત પાડી દેવી જોઇએ.

બીજા કેટલાક એમ કહે છે કે નહિ, એમ તો કદી ન થાય. વરૂ-વૃતિને ભક્ષ્ય આપીએ તેમ તે વધુ ભૂખી થાય. વધુને વધુ માંગણી કરતી જાય. જેને પહોંચી વળતાં કમર વાંકી થઇ જાય. માટે એમ ન કરતાં એ વૃત્તિઓને સજ્જડ રીતે દાબી જ દેવી જોઇએ

આ માર્ગ પણ તદ્દન અયોગ્ય છે. વૃત્તિઓનું દબાણ કરો તો અવસર આવતા બમણા વેગથી જ ઉછળવાની.

ચિત્તને પૂર્ણ શાન્તિ આપવા માટે તો વૃત્તિના અપશસ્ત વિષય દૂર કરીને ત્યાં પ્રશસ્ત વિષય ગોઠવી દેવો જોઈએ; અથવા તો મનમાં ઘર કરી ગયેલી તુચ્છ સમજણનું ઉન્મૂલન કરવું જોઇએ.

કંચન કે કામિની ઉપરના રાગની વૃત્તિ ત્યાંથી ઉઠાવી લઈને દેવાધિદેવ ઉપર સ્થિર કરી દેવામાં આવે તો એ જ રાગ પ્રશસ્ત બનીને ચિત્તને સ્વચ્છ આનંદ આપે.

અથવા એ કંચન કે કામિનીના સંબંધમાં આપણા મનમાં ઘર કરી ગયેલી ખોટી માન્યતાઓનું વિસર્જન કરી દેવું જોઈએ તે માટે ધન-મુર્ચ્છાથી થતા કારમા નુકશાનો, સ્રીના રૂપમાં છુપાયેલા અશુચિ પદાર્થો વિગેરેનું સૂક્ષ્મ ચિંતન કરવુ જોઈએ. એ બધાયમાં રહેલી નાશવંતતાને વિચારવી જોઈએ.

આ બે છે વૃત્તિના વિસર્જનના શ્રેષ્ઠ માર્ગ ભોગવી લેવાથી કે દાબી દેવાથી વૃત્તિનું વિસર્જન શક્ય નથી. એથી તો એ વૃત્તિઓ વધુ મજબૂત પગદંડો જમાવવા સમર્થ બને છે.

બાળકને ઉધરસ થઇ છે. છતાં અજ્ઞાનને લીધે પીપર-મીંટ ખાવાની તીવ્ર ઇચ્છા જોર કરે છે....જો એના પિતા એને પીપરમીંટ ખવડાવી દે અથવા તો આંખ લાલ કરીને એની વૃત્તિને કચડી નાંખે તો તે ગંભીર ભૂલ કરી બેસે છે. કેમકે આ બેય માર્ગે બાળકની વૃત્તિ વધુ સતેજ બને

આપણે આરાધનાના માર્ગે આગળ બઢવું છે? તો ભૂલોને જોતાં અને કબૂલતાં શીખી લેવું પડશે.

ભૂલને ભૂલ રૂપે સ્વીકારનારને એનો ભારે ડંખ અને અજંપો હોય છે. એ ભૂલને વહેલી તકે દૂર કરવા તલપતો હોય છે. એ તલપ જ એની ભૂલને અવશ્ય દૂર હડસેલી દે છે એટલી દૂર કે ફરી એનું દર્શન પણ ન થાય!

આગળ વધવા માટેની આ એક જ શરત છે. 'ભૂલ થાય તો તેને દિલથી કબૂલતા જાઓ.

૧૨. કલ્યાણ મિત્રનો સંગ

ધર્મને રંગે પૂરા રંગાઈ જવાની ઉચ્ચ સ્થિતિને પ્રાપ્ત કરવા પૂર્વે અનેક કક્ષાઓમાંથી પસાર થવું પડે છે પણ એ બધી કક્ષાની પણ પહેલા-સૌ પહેલા-જરૂર કલ્યાણ મિત્રના સત્સંગની.

તમને જો કોઈ કલ્યાણ મિત્રનો સંગ થઇ જાય તો તમે નક્કી સમજજો કે હવે તમારૂં જીવન પ્રગતિને પંથે ઝપાટા બંધ કૂચ કરતું જશે. આગળ આગળની સઘળી કક્ષાઓમાંથી તમે આપોઆપ પસાર થતા જશો.

પરગામ જવા માટે જરૂર છે માત્ર ગાડીમાં બેસવાની ટિકિટની. ટિકિટ લઈને ગાડીમાં બેઠા એટલે બધું ય આપણી સરકારના માથે. નદી-નાળાં ઓળંગી આપવાના, અને ખાડા-ટેકરાં એણે જ કુદાવી આપવાના. મુસાફરે તો કશુંય નહિ

કરવાનું. એ ઘસઘસાટ ઊંઘી જાય તોય ગ્રાલે નદી-નાળાં વિગેરેને પાર કરવાની કશી ચિંતા એના માથે નહિ.

આવું જ સત્સંગની ટિકિટમાં છે. એકવાર કલ્યાણ મિત્રનો સંગ થયો, એ સંગનો રંગ લાગી ગયો; એટલે આગળનું બધું ય કામ ટપોટપ થવા માંડે. આરાધનામાં ઉલ્લાસ ન આવતો હોય તો ઉલ્લાસ આવવા લાગે, તપ કરવા તરફ અરૂચિ હોય તો રૂચિ પેદા થવા લાગે, દેવાધિદેવને ભેટતા કોઈ સંવેદન ન થતું હોય તો તે ય થવા લાગે, દાન દેવાની ભાવના જાગે, શીલ પાળવાના મનોરથ થાય, એવું તો ઘણું ઘણું નવુ રાચરચીલું અંતરના મંદિરમાં ગોઠવાતું જાય, અને જૂની, જૂગપુરાણી-ભવપુરાણી દોષોની ધૂળ, બહાર ફેંકાવા લાગે,

ચોમેર નવો પ્રકાશ પથરાઈ જાય.

નવી દૃષ્ટિ લાધી જાય

સમગ્ર સંસાર જુદા જ રૂપમાં દેખાવા લાગે.

નવું જીવન મળે.

કલ્યાણ મિત્રનો સંગ અજ્ઞાન ટાળે સાચી સમજણ મેળવી આપે.

સમજણ આવી એટલે કલ્યાણ મિત્રનું કાર્ય પૂરું થયું. કેમકે બાકીનું બધું કાર્ય સમજણથી થતું જ જાય. કશું ય કહેવું ન પડે. માર્ગ ચીંધવો ય ન પડે.

સમજદાર માણસને મોક્ષ હથેલીમાં દેખાય.

સદૈવ કલ્યાણ મિત્રના સંગી બનજો.

૧૩. આપત્તિનો સ્વીકાર કરીએ; સામનો નહિ.

પ્રતિકુળતાને રોશો નહિ. એનાથી ડરશો નહિ. નાસભાગ કરશો નહિ.

જીવનનું નક્કર ઘડતર કરનાર આ પ્રતિકુળ સંયોગો છે.

જીવનને સુંદર ઘાટ આપવા માટે પ્રતિકુળ-સંયોગોમાં ઝંપલાવ્યા વિના નહિ ચાલી શકે.

અનુભવોનું નક્કર જ્ઞાન, જીવનનું વાસ્તવિક ભાન, જગતનું સ્વચ્છ દર્શન, પ્રતિકુળતા વહોરી લીધા વિના તો શક્ય જ નથી.

નદી સાગરને મળે છે ત્યારે આડા ઊભા રહેલા પત્થરોથી એ ડરતી નથી, ખડકોને ભેદી નાંખતા જરાય પાછી પાની કરતી નથી. ત્યારે જ તે સાગરને મળવાના કોડ પૂરા કરે છે ને!

અષાઢી વાદળોના થર જોઇને સૂરજ ભડકી ઊઠતો નથી. પણ એના પ્રકાશ-બળ ઉપર એ મુસ્તાક હોય છે. અને તેથી જ તો વાદળોને પલાયન કરી મૂકે છે ને?

"માળી મને ચૂંટી લેશે તો?" એ ભયથી પુષ્પ કદી કરમાઈ જતું નથી. એ તો જન્મે છે સોયથી વીંધાવા અને ઇજા પામવા છતાં ય બહેકાવે છે સુગંધિ. ખીલવાનો એનો સ્વભાવ છે. ખીલવામાં જ એ જીવનનો આનંદ મેળવે છે.

મરી જવું એ તો ટાળી ન ટળે, એવી જીવનની તદન સાહજિક બાબત છે. એની તે ભડક હોય! ભડકી

જઈને ખીલવાને બદલે મુરઝાઈ જવું એ કરતાં મરી જવું બહેતર નથી !

માનવે પણ ખીલતાં જ રહેવું હોય તો પ્રતિકૂળતાઓનો સામનો ન કરતા સ્વીકાર કરતા શીખી લેવું જોઈએ અહીં લાચાર બનશો તો મુંઝાઈ જશો. જીવનના વાસ્તવિક આનંદ કૂપ ઢોળાઈ જશે

સઘળા ય દુઃખો વચ્ચે જીવન 'હોલી ડે' જેવું લાગે તો જ જીવન એ જીવન કહેવાય.

તો હવે દેવાધિદેવ-ચીધ્યા માર્ગે ચાલીને પ્રતિકુળતાને હસતે મોંએ વેઠી લેશોને ! બહાદૂરી હોય તો પ્રતિકુળતાની આગથી નાસવાના બદલે એ આગના ભડકા વચ્ચે બેસીને હિમાલયની ટાઢનો અનુભવ કરતાં શીખી જજો. એમાં જ આપણો સંપૂર્ણ વિજય છે.

૧૪. વ્યક્તિ અને સમષ્ટિ :–

વ્યક્તિત્વને ઝળકાવવાનો કદી પક્ષ ન કરશો. 'અહં' અને 'મમ' નો ભૈરવ નાદ વ્યક્તિત્વની ઉપાસના માટે તમને પડકારશે. પણ તમે એનાથી બીશો નહિ એની સુફી-યાણી સલાહથી લલચાશો નહિ. એકલતાના આનંદમાં અટવાઈ જશો નહિ.

ઉપાસના તો સ્વત્વની કરજો.

સ્વત્વની ઉપાસના સત્વ ખીલવે. સાત્વિક આત્મા સ્વાર્થને અચૂક વીસરે.

સ્વત્વ તમને તમારાપણું ભુલાવશે; અને સમિષ્ટનું એક અખંડ અંગ બનાવશે.

વ્યક્તિત્વના રંગ રાગમાં વાસનાઓ પડી પાથરી રહે. સમષ્ટિના જીવનમાં અનાસક્તિ સર્વત્ર વ્યાપી જાય.

સાગરમાં સમાઈ ગયેલું જલ-બિંદુ જીવન ટકાવી શકે છે, સોનેરી કિરણોના સંગે એ જીવનને ચમકાવી પણ શકે છે. પણ એજ જલબિંદુ સાગરને તિરસ્કારીને જૂદું પડી જાય તો? જીવનનું અસ્તિત્વ રફેદફે ન થઈ જાય! એજ સુવર્ણકિરણ એનો ભોગ ન લઈ લે! પછી ચળકાટની તો વાત જ ક્યાં કરવી!

સાંભળ્યું છે ને?-"વ્યક્તિ મટી હું બનું વિશ્વમાનવી, માથે ધરૂં ધૂળ વસુન્ધરાની"

૧૫. વિયોગમાં આનંદ!

ઇષ્ટ-સંયોગોમાં તો અનાદિ-કાળથી આનંદ માનતા આવ્યા છો. હવે વિયોગમાં ય હસતા–મરકતા શીખી જાઓ તો?

એ વખતે રોવા-કૂટવાની માંડવાળ કરો તો!

રોટલો ને છાશ ખાતાં ય એવી શાન્તિ-તૃપ્તિ મળશે જેની ઇર્ષ્યા ઇન્દ્રો પણ કર્યા વિના નહિ રહે.

વિષયોના સંયોગમાં તો સકળ સંસાર સુખ માને છે. વિયોગમાં આનંદ તો માત્ર મુમુક્ષુ જ માની શકે. વાસ્તવિક મસ્તીનો અનુભવ પણ વિષય-વિયોગમાં જ છે.

૧૬. વાંચન કળા :—

નિત્ય ધર્મ-ગ્રન્થનું વાંચન કરો. કેટલા પાના વાંચવા! એ નિયમ ન રાખશો. પણ કેટલો સમય વાંચવું એ નિયમ જરૂર રાખજો. ઘણું વાંચી જવાથી બહુશ્રુત બની શકાય પણ અંતરમાં જે સ્પર્શના થવી જોઈએ, જે આંદોલન જાગવું જોઈએ તે તો નક્કર વાંચનથી જ થાય. માટે એક માસમાં પાંચ ધર્મ ગ્રન્થ વાંચવાને બદલે એક જ ધર્મ-ગ્રન્થ પાંચ વાર વાંચવાનો મહાવરો પાડો.

આપણે જોઈએ છે સ્વચ્છ સમજણ કે જે આપણા જીવનનો સર્વતોમુખી વિકાસ સાધી આપે.

આવી સમજણ તો એકનું એક વારંવાર વાગોળવાથી જ આવી શકે તેમ છે.

રોટલી એક પણ ખાધેલી લોહી બનાવે તે કામની વીસ રોટલી ખાઈ જઈએ અને લોહીનો છાંટો ય ન બને તે વીસ રોટલી આપણા માટે તો પેટના પથરા સમી જ ને?

વાંચો. વિચારો અને ફરી ફરી વાગોળતા રહો. પછી શી ગુંજયશ હતી એ રાગાદિ શત્રુઓની કે તમને કનડી શકે? અરે! તમારી સામે જોવાની પણ હિંમત કરી શકે!

૧૭. નિર્ગ્રન્થ જીવન :—

જૈન સાધુમાં અને તમારામાં કેટલો ફરક છે તે તમે કદી વિચાર્યું છે?

૧૮ દુઃખનું કારણ આસક્તિ:-

એક માણસ છે, માનસિક રીતે ઘણો દુઃખી છે અને કશું ય ચેન પડતું નથી. દુઃખ નિવારણ માટે ખૂબ ફર્યો, ઘણે ઠેકાણે જઇ આવ્યો. ઘણાને મળી આવ્યો.

ડૉક્ટર પાસે ગયો, તેણે કહ્યું પેટનો બગાડ જ તમારા માનસિક દુઃખનું નિદાન છે.

માનસશાસ્ત્રીએ કહ્યું 'તમારી નિરાશા-ગ્રન્થિ તમને પીડે છે.' તાન્ત્રિકે કહ્યું, 'તમને શનિ નડે છે.' સન્યાસીએ કહ્યું, 'પ્રભુની ખફા મરજી ઉતરી છે.' જોષીએ કહ્યું, 'ગુરૂ નબળો બન્યો છે; કેમકે ગુરૂ ઉપર શનિની દૃષ્ટિ છે અને રાહુ પણ ત્રિકોણ દૃષ્ટિથી ગુરૂને જુએ છે.'

ખોપરી ખોપરીની વાત જુદી.

દુઃખમાં ઘટાડો ન થયો. અંતે આવ્યો ઉપાશ્રયે. વીતરાગના વિરાગી સેવક-મુનિ પાસે. માંડીને કહી નાંખી વીતક કથા!

મુનિએ પ્રત્યુત્તરમાં શું કહ્યું તે જાણો છો! એમણે એવી વાત કરી જે સાંભળતાં જ પેલા માણસનું સમાધાન થઇ ગયું. અને એ આનંદમાં આવી ગયો. મુનિના ચરણમાં લોટી ગયો. આશિષ લઇને મુનિ-ચીંધ્યા માર્ગે ચાલી નીકળ્યો.

શું કહ્યું મુનિએ?

કે વિષયોની નરી ગુલામી-વિષયાસક્તિ-સમગ્ર દુઃખોની જનેતા છે. વિષયાસક્તિને જન્મ આપનાર અજ્ઞાન સમગ્ર દુઃખનું મૂળ છે અને એ વિષયો તરફની અનાસક્તિ-વૃત્તિ-ઓનું શમન-સર્વ સુખનું મૂળ છે. જ્યાં સુધી અંતરમાં વૃત્તિઓનો વરૂ બેઠો છે, એનો ભક્ષ્ય માંગ્યા કરે છે ત્યાં સુધી તો જગતનું સમગ્ર સુખ ચરણે આળોટે તો ય સુખનો લવ પણ ન મળે. આ વરૂ સદાને માટે શાન્ત થઈ જાય ત્યારે જ જીવન સુખ સભર બની શકે. વરૂ વૃત્તિની તાત્કાલિક શાન્તિ ન થાય તો ક્ષણિક એવું સંસાર-સુખ પણ મળી શકતું નથી. સંપૂર્ણ શાન્તિ વારંવાર ભક્ષ્ય આપવાથી શક્ય નથી, પણ સમજના ઊર્ધ્વીકરણથી જ શક્ય છે.

સર્વ સુખનું મૂળ વરૂ વૃત્તિના શમનમાં કે સમજણના ઊર્ધ્વીકરણમાં છે. દુઃખ માત્રનું મૂળ એ વરૂ વૃત્તિના ભોગમાં કે દબાણમાં છે.

ગંગોત્રીના નીર સમી સંત-વાણી વિશ્વમાં વહેતી ન ...ાય તો આ વિશ્વ ક્યાં જઈને અથડાય!

... સ્વાર્થ અને પરાર્થ

...ાપે છે નીર, આંબો આપે છે આમ્ર, ચંદન ...ળતા, અને ધૂપ-સળી આપે છે સુગંધ, સર...મ સૂર મગજને તાજગી બક્ષે છે, પવનનો ...હૃદયને આનંદ આપે છે, વૃક્ષોની ઘટા છાંયડી

આપે છે, આકાશનો ચાંદ ઠંડક આપે છે, દીપક બળીને પ્રકાશ આપે છે બધા ય જગતને કાંઈને કાંઈ આપે છે. હું શું આપું છું?

ઘસાઈને–છોલાઈને બળીને પણ એ બધાએ આપ્યે જ રાખ્યું, આપવાનું ન વીસાર્યું, કશાય સ્વાર્થ વિના સહુને આપ્યું.

મેં શું આપ્યું?

શું મેં મારા જીવનમાં કશું ય નથી આપ્યું?

ના. ના. એવું તો ન હોય!

પણ એ હકિકત છે કે મેં કશું ય નથી આપ્યું. તો શું મેં બધાયનું બધું લીધે જ રાખ્યું છે! બદલામાં ય કશું દીધું નથી!

ભૂલ્યો! હું જાતે જ ભિક્ષુ છું ને! મારી પાસે શું હોય! શરીર ઢાંકવાના બે ચીંથરા અને સુવા માટે એક કટકો!

અંતરમાંથી અવાજ આવ્યો, "ખબરદાર! આમ છટકી જવાની વાત કાં કરે!

રખે ભૂલતો કે તું ભિક્ષુ છે પણ ભિખારી તો નથી જ. માટેસ્તો ભિક્ષા લેવા છતાં દાતા તને નમે છે. તું દાતાને નહિ.

તારી પાસે છે જવાહીરનો અખુટ ખજાનો. જગતને જેમ આપતો જાય તેમ તે વધતો જ જાય!

આ જવાહીરનો ખજાનો એટલે સમ્યગ્જ્ઞાનનો ભંડાર. તને જે મળ્યું છે એ તો કોઈને નથી મળ્યું. એક તુચ્છ જીવન-જોગી રહેવાની જરૂરિઆત ભલે બીજાને મળી હોય પણ તારી પાસે તો જીવનોના જીવનના દેદાર બદલી નાંખે તેવું ધન પડ્યું છે. સમગ્ર જગતની દરિદ્રતાને તોડી નાંખનાર તત્વ જ્ઞાન તારી પાસે છે.

કર્મરાજાની ચાલબાજીને એ ઉઘાડી પાડી દે છે, મોહરાજને એ મૂઠીમાં પીસી નાંખે છે, વાસનાઓને પગ તળે કચડી નાંખે છે અને જેની પાછળ જગત ઘેલું બન્યું છે એ કંચન-કામિનીના સુખને એ બદતર ગણાવે છે. એને થૂંકે છે. લોકોત્તર આનંદમાં ડોલાવે છે. અજેય વૃત્તિઓ ઉપર પણ વિજય મેળવી આપે છે.

છતાં ય તું શાન્ત બેઠો છે!

ઓ મુર્ખ! આપવા છતાં ય વધતું જાય તેવું આ ધન, કોઈને આપી દેવાનો તને મનોરથ થતો નથી!

કોઈના જીવનના અંધારા ઉલેચી નાંખનારી આ ટોર્ચ લાઈટ ક્યાંય ધરવાને તૈયાર નથી!

ધિક્કાર હો તારી મજબૂરીને!

હું તને પૂછું છું કે, શું તે તત્વજ્ઞાન ઉપર તારી એકલાની માલિકી છે! સબૂર, જો તેમ માનતો હોય તો તે તારી ગંભીર ભૂલ છે. આ તત્વજ્ઞાન તારૂં નથી, સમગ્ર

છે. લાવ, સર્વત્ર દોડી જાઉં સહુને આપી દઉં. હવે તો આપ્યા વિના મારાથી રહી શકાય તેમ નથી.

૨૦. પળ પળના મૂલ:—

ઓ મુમુક્ષુ! માનવ જીવનની પળ પળને સમજીને વાપરજે હોં! બહુ કિંમતી છે એ પળો. સમભાવની એકેકી પળમાં લગલગ બે કરોડ પલ્યોપમના દેવાયુની ભેટ ધરાય. એ પળમાં ગણાતા નમસ્કાર તો સાગરોપમોના નારકાયુના પાપ તોડી નાંખે, એ પળોની નવકારશી અનેક આપત્તિઓને વિદારી નાખે, એ પળમાં પરમેષ્ઠિને કરેલો ભાવ-નમસ્કાર ભવ જંજાળને ચીનગારી ચાંપી સળગાવી નાંખે.

ભાઈ, પળ પળની કિંમત આંકજે. જે કાર્ય તેત્રીસ સાગરોપમમાં સર્વાર્થ સિદ્ધના દેવ નથી કરી શકતા એ કાર્ય અહીં કાચી સેકન્ડમાં થઈ જાય છે. માટે જ કહું છું કે બીજી ગતિમાં ય સુલભ એ વિષય-કષાયની વાસનાઓ પાછળ આંધળુકીઆ ના કરતો. મળશે કદાચ પુણ્યના સથવારે તત્કાલ કોઈ સુખ, પણ અંતે તો એ જશે, અને પાછળ મૂકતું જશે સાગરના નીર જેટલું કર્મ. અબજો ભવો સુધી આકાશમાં ઊછાળીને ધરતી ઉપર પટકી પટકીને મારે તેવું તીવ્ર રસ-વાળું ચીકણું કર્મ. એ તો ઠાક પણ વાસનાના સંસ્કારની તો એવી જડ નાંખી દેશે કે માર ખાઈ-ખાઈને-મોત સેવી સેવીને-પેલું કર્મ ખપશે ત્યારે ય આ સંસ્કારોએ એવા તો બીજા કર્મોના અનંત સાગરોનું ઉત્પાદન તૈયાર કરી દીધું હશે!

૨૩. રે, માનવ ! તારી મુર્ખતા :-

'ધર્મલાભ' કહેતા કે મહારાજશ્રી પધાર્યા.

શેઠે પૂછયું, "આ સમયે કેમ પધારવું થયું ગુરૂદેવ!" મહારાજશ્રી બોલ્યા, "થોડી રાખનો ખપ છે."

એમાં તે શી વાર! ઝટ દોડ્યા રસોડામાં, પણ રસોડું તો બુઝર્ગ માણસના માથાની ટાલની જેમ ચમકારા મારતું હતું. ક્યાંય કશું ય ન મળે!

અરે! મારે ત્યાં ચપટી રાખ માટે મહારાજશ્રી પધાર્યા અને હું ન આપી શકું! કેવી વાત! શેઠના મનમાં જરાક ગભરામણ થઈ, કાંઈક થડકારો અનુભવ્યો. વિચારોના ઘમ્મર વલોણાં શોરબકોર કરવા લાગ્યા.

એકાએક શેઠને કાંઈક યાદ આવ્યું ! ચપટી મારતાકને ચાલ્યા....દિવાનખાના તરફ.

તિજોરી પાસે આવીને અટક્યા. ખીસ્સામાંથી ચાવી કાઢી. તીજોરી ખોલી.

સો-સો રૂપિયાની નોટોનું એક મોટું બંડલ બહાર કાઢયું.

શેઠની બધી પ્રવૃત્તિ, એમના મુખ ઉપરનો એક પછી એક પલટાતો ભાવ, બહુ જ ગંભીરતાપૂર્વક સાશ્ચર્ય વદને મહારાજશ્રી જોઈ રહ્યા હતા.

: અંત સમયની આરાધના :

મૃત્યુની નજદિકમાં આવી ચુકેલા માંદા માણસની પાસે તેના સંબંધીએ અંતિમ આરાધન કરાવવા સારુ સદ્‌ગુરુને બોલાવવા.

પથારીમાં પડેલો માણસ ગુરુદેવને વંદના કરે. જ્ઞાનનું પૂજન કરે, વાસક્ષેપ કરાવે અને કહે. "ભગવન્! અવસરોચિત કાંઈક ફરમાવો મારા અંતિમ સમયને સાર્થક કરાવીને મારું જીવન સફળ બનાવો." તે વખતે ગુરુવર્ય જીવનની આરાધના કરી લેવા માટે ફરમાવે છે.

મહાનુભાવ, તમારા જીવનમાં લાગેલા સઘળા અતિચારોનું તમારે આલોચન કરવું જોઈએ, વ્રતો ઉચ્ચરવા જોઈએ, સર્વ જીવરાશિ સાથે ક્ષમાપના કરવી જોઈએ, અરિહંતાદિ ૪નું શરણું સ્વીકારવું જોઈએ અને દુષ્કૃત-ગર્હા તથા સુકૃતાનુમોદન કરવા જોઈએ.

હવે તે ભવ્યાત્મા આ રીતે ગુરુવર્યની સમક્ષ પાપ આલોચનાદિ કરે.

હે ભગવન! જ્ઞાન, જ્ઞાની કે જ્ઞાનના સાધનોની મેં જો કાંઈ આશાતના કરી હોય, મારા સામર્થ્ય છતાં જ્ઞાનીને વસ્ત્ર-પાત્રાદિ ન આપ્યા હોય તે સર્વ દુષ્કૃત મિથ્યા થાઓ.

સુદેવ-સુગુરુ-સુધર્મની સદ્દહણા સમ્યક્ પ્રકારે ક્યારે પણ ન કરી હોય, જિનેશ્વર દેવની પ્રતિમાની, તીર્થોની કે

જિનમંદિરમાં કોઈ પણ પ્રકારની મેં અશાતના કરી હોય, ભક્તિ બહુમાન વિના પુજા કરી હોય, દેવ દ્રવ્યનું ભક્ષણ કર્યું હોય અથવા તો એ ભક્ષણ અન્યત્ર થતું જોઈને, નિવારવાનું સામર્થ્ય છતાં ઉપેક્ષા કરી હોય તો તે સઘળું દુષ્કૃત મિથ્યા થાઓ. આરાધક સાધુ–ભગવંતોની કોઈ અશાતના–નિંદા કે હિલનાદિ કર્યા હોય, સાધુ થવા ઇચ્છનાર કોઈ મુમુક્ષુને અન્તરાય કર્યો હોય, ચારિત્ર્ય–ધર્મની લેશ પણ નિન્દા કરી હોય, કોઈ ચારિત્રી ઉપર આળ ચડાવ્યું હોય તે સઘળા દુષ્કૃત મિથ્યા થાઓ.

કોઈ તપસ્વીની કે કોઈના તપની મેં નિન્દા કરી હોય, શક્તિ છતાં તેમનું બહુમાન ન કર્યું હોય, મોહાદિને વશ થઈને તપ કરતાંને અન્તરાય કર્યો હોય તે સર્વ દુષ્કૃત મિથ્યા થાઓ.

એકેન્દ્રિયથી માંડીને પંચેન્દ્રિય સુધીના કોઈ પણ જીવનો વધ કર્યો હોય, કોઈનું પણ તાડનતર્જન કર્યું હોય, બળદ આદિ મુંગા પશુને ખીલે બાંધી ત્રાસ દીધો હોય, માર્યા હોય, ભૂખ્યા રાખ્યા હોય, મન–વચન કે કાયાથી બીજી પણ જે કાંઈ હિંસાદિની દુષ્ટ પરિણતિ વિગેરે કરી, કરાવી કે અનુમોદી હોય–તે સઘળું દુષ્કૃત મિથ્યા થાઓ.

ક્રોધ, લોભ–ભય કે હાસ્યથી, અથવા પરવશપણાથી કે અજ્ઞાનતાથી હું કાંઈ જાહું બોલ્યો હોઉં, જાણીને કોઈ ઉપર આળ ચડાવ્યું હોય, કોઈની ગુપ્ત વાત પ્રગટ કરી

: અંત સમયની આરાધના :

મૃત્યુની નજદિકમાં આવી ચૂકેલા માંદા માણસની પાસે તેના સંબંધીએ અંતિમ આરાધન કરાવવા સારુ સદ્ગુરૂને બોલાવવા.

પથારીમાં પડેલો માણુસ ગુરૂદેવને વંદના કરે. જ્ઞાનનું પૂજન કરે, વાસક્ષેપ કરાવે અને કહે. "ભગવન્! અવસરોચિત કાંઇક ફરમાવો મારા અંતિમ સમયને સાર્થક કરાવીને મારૂં જીવન સફળ બનાવો." તે વખતે ગુરૂવર્ય છેવટની આરાધના કરી લેવા માટે ફરમાવે છે.

મહાનુભાવ, તમારા જીવનમાં લાગેલા સઘળા અતિચારોનું તમારે આલોચન કરવું જોઇએ, વ્રતો ઉચ્ચરવા જોઇએ, સર્વ જીવરાશિ સાથે ક્ષમાપના કરવી જોઇએ, અરિહંતાદિ ૪નું શરણું સ્વીકારવું જોઇએ અને દુષ્કૃત-ગર્હા તથા સુકૃતાનુમોદન કરવા જોઇએ.

હવે તે ભવ્યાત્મા આ રીતે ગુરૂવર્યની સમક્ષ પાપ આલોચનાદિ કરે.

હે ભગવન્! જ્ઞાન, જ્ઞાની કે જ્ઞાનના સાધનોની મેં જે કાંઇ અશાતના કરી હોય, મારા સામર્થ્ય છતાં જ્ઞાનીને વસ્ત્ર-પાત્રાદિ ન આપ્યા હોય તે સર્વ દુષ્કૃત મિથ્યા થાઓ.

સુદેવ-સુગુરૂ-સુધર્મની સદ્દહણા સમ્યક્ પ્રકારે ક્યારે પણ ન કરી હોય, જિનેશ્વર દેવની પ્રતિમાની, તીર્થોની કે

જિનમંદિરમાં કોઈ પણ પ્રકારની મેં અશાતના કરી હોય, ભક્તિ બહુમાન વિના પુજા કરી હોય, દેવ દ્રવ્યનું ભક્ષણ કર્યું હોય અથવા તો એ ભક્ષણ અન્યત્ર થતું જોઈને, નિવારવાનું સામર્થ્ય છતાં ઉપેક્ષા કરી હોય તો તે સઘળું દુષ્કૃત મિથ્યા થાઓ. આરાધક સાધુ–ભગવંતોની કોઈ અશાતના– નિંદા કે હિલનાદિ કર્યા હોય, સાધુ થવા ઇચ્છનાર કોઈ મુમુક્ષુને અન્તરાય કર્યો હોય, ચારિત્ર્ય–ધર્મની લેશ પણ નિન્દા કરી હોય, કોઈ ચારિત્રી ઉપર આળ ચડાવ્યું હોય તે સઘળા દુષ્કૃત મિથ્યા થાઓ.

કોઈ તપસ્વીની કે કોઈના તપની મેં નિન્દા કરી હોય, શક્તિ છતાં તેમનું બહુમાન ન કર્યું હોય, મોહાદિને વશ થઈને તપ કરતાંને અન્તરાય કર્યો હોય તે સર્વ દુષ્કૃત મિથ્યા થાઓ.

એકેન્દ્રિયથી માંડીને પંચેન્દ્રિય સુધીના કોઈ પણ જીવનો વધ કર્યો હોય, કોઈનું પણ તાડનતર્જન કર્યું હોય, બળદ આદિ મુંગા પશુને ખીલે બાંધી ત્રાસ દીધો હોય, માર્યા હોય, ભૂખ્યા રાખ્યા હોય, મન–વચન કે કાયાથી બીજી પણ જે કાંઈ હિંસાદિની દુષ્ટ પરિણતિ વિગેરે કરી, કરાવી કે અનુમોદી હોય–તે સઘળું દુષ્કૃત મિથ્યા થાઓ.

ક્રોધ, લોભ-ભય કે હાસ્યથી, અથવા પરવશપણાથી કે અજ્ઞાનતાથી હું કાંઈ જુઠું બોલ્યો હોઉં, જાણીને કોઈ ઉપર આળ ચડાવ્યું હોય, કોઈની ગુપ્ત વાત પ્રગટ કરી

હોય, ખોટા ત્રાજવા-તોલા રાખ્યા હોય, ખોટા દસ્તાવેજ કર્યા હોય-તે સઘળું દુષ્કૃત મિથ્યા થાઓ.

ધન ધાન્યાદિની ચોરી કરી હોય, તેમ કરતાંને મેં સહાય કરી હોય, રાજ્ય વિરુદ્ધ ચોરીઓ કરી હોય તે સઘળું દુષ્કૃત મિથ્યા થાઓ.

કુમારી, વિધવા આદિ પરસ્ત્રી સાથે મૈથુન સેવ્યું હોય, બળાત્કાર કર્યો હોય, અનેકવિધ કામચેષ્ટા-કામકથા વિગેરે કર્યાં હોય, દેવ, તિર્યઞ્ચ કે મનુષ્ય સંબંધી કામનો તીવ્ર અભિલાષ કર્યો હોય, પારકાના છોકરા-છોકરી પરણાવ્યા હોય, તેવા સંબંધમાં સંમતિ આપી હોય, ભાગ લીધો હોય, અનુમોદના કરી હોય તે સઘળું દુષ્કૃત મિથ્યા થાઓ.

જરૂર કરતાં વધુ પડતા ધન-ધાન્યાદિનો પરિગ્રહ કર્યો હોય, જરૂરી વસ્તુ ઉપર પણ માયા-મૂર્છા કર્યા હોય-તે સઘળું દુષ્કૃત મિથ્યા થાઓ.

આ પાંચે ય અણુવ્રતો સ્વીકાર્યા પછી પણ જ્યાં ક્યાં ય પણ અતિક્રમાદિ લાગ્યા હોય તો તે સઘળું દુષ્કૃત મિથ્યા થાઓ.

એજ રીતે દિક્પરિમાણાદિ ગુણ-વ્રતોના સંબંધમાં જે કોઈ અતિચારાદિ લાગ્યા હોય તે સઘળું દુષ્કૃત મિથ્યા થાઓ.

વિશેષથી, મેં સેવેલા કર્માદાનના પાપ-ધંધાઓને હું ધિક્કારૂં છું, અઢારે પાપ-સ્થાનકના સેવનને ધિક્કારું છું,

મારી સઘળી માનસિક-વાચિક અને કાયિક દુષ્ટ પ્રવૃત્તિને ધિક્કારું છું-નિન્દુ છું, એની ગર્હા કરું છું.

શ્રી પંચ-પરમેષ્ઠિ ભગવંતોની સાખે વારંવાર કહું છું મારા સઘળા દુષ્કૃતો મિથ્યા થાઓ. મિથ્યા થાઓ, મિથ્યા થાઓ.

હું ફરી જણાવું છું કે મિથ્યાત્વ-વાસનાથી મૂઢ થઈને મન-વચન કે કાયાથી કોઇ કુમતનું સેવન કર્યું હોય, વીતરાગ-સર્વજ્ઞ ભગવંતોના ધર્મની નિંદા કિલના કરી હોય, કોઇના દુષ્કર્મમાં નિમિત્ત બન્યો હોઉં તિર્યંચોને ત્રાસ આપનાર શસ્ત્રો મેં તૈયાર કર્યા હોય, રાજકીય અમુક પક્ષે રહીને પર-પક્ષની જાન-હાનિ વિગેરેમાં આનંદાદિ અનુભવ્યા હોય તે સર્વ દુષ્કૃતોની પુનઃ પુનઃ નિંદા-ગર્હા કરું છું. મારા સઘળા દુષ્કૃતો મિથ્યા થાઓ. તજ્જન્ય સર્વ કર્મનો ક્ષય થાઓ. ક્ષય થાઓ.

તેની સાથે, મેં મારા જીવન દરમિયાન જિનભવન કરાવ્યું હોય, પ્રતિમા બેસાડી હોય, શ્રી જિનાગમ લખાવ્યા હોય, તીર્થોના સંઘ કાઢ્યા હોય, સંઘ-પૂજા કરી હોય, સાત ક્ષેત્રમાં જે કાંઈ દાન દીધું હોય....બીજું પણ જે કાંઈ સુકૃત કર્યું હોય તેની આ પળે ખૂબ ખૂબ અનુમોદના કરું છું. એવા સુકૃતો મને વારંવાર પ્રાપ્ત થાઓ. સુકૃત-સેવનની પરંપરા ચાલ્યા કરો.

વળી, શ્રી અરિહંત ભગવંતોની માર્ગદર્શકતાની શ્રી સિદ્ધ ભગવંતોના સિદ્ધત્વની, શ્રી આચાર્ય ભગવંતોના

પંચાચારની, શ્રી ઉપાધ્યાય ભગવંતોના અધ્યયન-અધ્યાપનની, સર્વ સાધુ ભગવંતોની સઘળી મોક્ષ-સાધનાની, સર્વ શ્રમણોપાસકોના સઘળા સુકૃતોની, સર્વ સમ્યગ્દૃષ્ટિના, સર્વ માર્ગાનુસારી આત્માના સઘળા ય શુભ સેવનની પુનઃ પુનઃ હૃદયથી અનુમોદના કરું છું.

હવે મને શ્રી અરિહંતાદિ ૪ નું શરણું હોજો. જેમણે પોતાના અંતિમ ત્રીજા ભવમાં સર્વ જીવના ઉદ્ધારની પ્રકૃષ્ટ ભાવના ભાવી તે અનંતાનંત તારક-તીર્થંકર ભગવંતોને શરણે હું જાઉં છું.

તે વીતરાગ-સર્વજ્ઞ ભગવંતો મારું શરણું હોજો જેમણે સમગ્ર સંસાર ઉપર વિજય મેળવી ચૂકેલા કામ-ક્રોધ ઉપર પણ વિજય મેળવી ઘાતી કર્મોનો ક્ષય કરી વીતરાગ-ભાવ પ્રાપ્ત કર્યો. જેઓ અષ્ટ-કર્મથી મુક્ત થયા છે તે અશરીરી શ્રી સિદ્ધ ભગવાન મારું શરણું હોજો.

હું તે અનંતાનંત સિદ્ધ-પરમાત્માને ભાવ ભરી વંદના કરું છું જેમને હવે કદાપિ સંતાપભર્યા આ સંસારમાં આવવાનું નથી.

શ્રી અરિહંત દેવના ધન્ય માર્ગની પ્રભાવના કરતાં, એમના પ્રતિનિધિસમા આચાર્ય-ભગવંતો મારું શરણું હોજો.

પંચાચારનું કઠોર પાલન કરતાં, એકાંત હિતકરણશીલ, શાસન-સંરક્ષક, અનંતાનંત આચાર્ય ભગવંતોને શરણે જઈ આજે મારી જાતને હું ધન્ય બનાવી રહ્યો છું.

આશ્રિતોને સન્માર્ગની સમજણ આપતા, સમગ્ર સંસારની વાસનાના વિષ ઉતારતા ગારૂડી-મન્ત્રનું દાન કરતાં ઉપકારી ઉપાધ્યાય ભગવંતો મારું શરણું હોજો.

સ્વયં સતત અધ્યયનશીલ બનીને વીતરાગ-વાણીનું મંથન કરીને મુમુક્ષુને તત્વનું દાન દેતં, એના જીવનમાં આધ્યાત્મિક આનંદનો સાગરને હિલોળે ચડાવતા અકારણ-વત્સલ ઉપાધ્યાય ભગવંતોને હું અંતરથી નમું છું.

સ્વજનોના સ્નેહ-પાશને તોડી નાંખી, કઠોર સાધનાના પથે ચાલી નીકળેલા, સાધનાને પચાવીને એનો મસ્ત આનંદ અનુભવતા, ગુરૂચરણોમાં રહીને તદ્દન નિર્ભય બની ગયેલા, મોક્ષ-માર્ગના સફળ યાત્રી સાધુ ભગવંતોનું મને શરણું હોજો.

ત્યાગી, વિરાગી, દેવાધિદેવના સાચા શરણાગત શ્રી સાધુ ભગવંતોને મારી પુનઃ પુનઃ વંદના હો.

કેવલિભાષિત ધર્મ મારૂં શરણું હજો.

સમગ્ર સંસારના દ્રવ્યભાવ દારિદ્રને ફેડતી, સુખના સાચા રાહે સહુને દોરી જતી, એકાંતહિતકારિણી, એકાન્ત હિતવત્સલ ધર્મમાતા મારું શરણું હોજો.

શ્રી અરિહંતાદિ ચાર જ આ લોકમાં સર્વોત્તમ તત્ત્વ છે. એ ચાર મંગલમય છે, મંગલકારી છે, અને મારા અનન્ય શરણભૂત છે. મારે હવે બીજું કોઈ શરણ નથી. મેં આ શરણાગતિ હૃદયથી સ્વીકારી છે.

હવે મારી દીનતા દૂર થઈ છે. રોગોની મને પરવા નથી કેમકે મને ત્રાસ આપવાની તેમની તાકાતને સખ્ત પરાજય આપવા જેવું બળ મને પ્રાપ્ત થઈ ચૂક્યું છે. મૃત્યુ મને ડરાવી શકે તેમ નથી કેમકે મારી વાસનાઓના મૃત્યુ થઈ ગયા છે. હવે કાયાના મોતમાં હું માનતો નથી.

શ્રી અરિહંતાદિના શરણે ગયો છું હવે પરલોકનો મને ભય નથી, મેં સર્વ દુષ્કૃતોની ગર્હા કરી છે, સુકૃતોનું અનુમોદન કર્યું છે. એટલે કોઇ પણ આપત્તિ મારા માટે સંપત્તિરૂપ બની જનાર છે. હવે મારા જીવનમાં આપત્તિ જેવી કોઇ વસ્તુનું અસ્તિત્વ જ રહ્યું નથી.

મેં કર્તવ્યભૂત સઘળું કર્યું છે, અકર્તવ્યભૂત સઘળું વોસરાવ્યું છે, મારા છેલ્લા શ્વાસે આ શરીરને પણ વોસરાવી દઉં છું.

મારું જીવન પવિત્ર બન્યું છે. ધન્ય બન્યું છે. મંગલમય બન્યું છે.

સંયોગમાં આનંદ માણીને આ જીવે વિયોગમાં પોક મૂકીને દુઃખની પરંપરા વધારી છે. પરન્તુ હવે હું સઘળા બંધનો તોડી નાંખું છું. અત્યારે મારા આત્માના કોઇ પણ પ્રદેશમાં સંસારિક સંયોગનો આનંદ ફરકતો નથી. હું છું ભાવ-સંયમની સાધનાને ઝંખતો યોગીઃ સર્વના વિયોગમાં આનંદ માનતો મસ્ત માનવ.

હું એકલો છું. મારૂં કોઇ નથી.

અરિહંત દેવ જ મારા દેવ છે.

નિર્ગ્રન્થ જ મારા ગુરૂ છે.

કેવલિ ભાષિત ધર્મ જ મારો ધર્મ છે. મારો પ્રાણુ છે. સર્વ જીવ-રાશી સાથે મેં આ ભવમાં કે પૂર્વના અનંતા ભવોમાં જે કાંઇ અપરાધ કર્યો હોય તેની માફી માંગું છું. તેઓના પણ અપરાધની હું માફી આપું છું.

મનથી મેં જે કાંઈ પાપ સેવ્યું હોય, વાણીથી જે કાંઈ દુષ્કૃત કર્યું હોય, કાયાથી જે કાંઇ કુકર્મ આદર્યું હોય તે સર્વ મિથ્યા થાઓ. મિથ્યા થાઓ. મિથ્યા થાઓ.

શ્રી અરિહંતાદિ મારું શરણુ હો.

મન્ત્રાધિરાજ શ્રી નમસ્કાર મારા રોમેરોમમાં પરગમી જાઓ. સહુ મને એ મહામન્ત્રનું શ્રવણુ કરાવો. મારા અંતિમ શ્વાસ સુધી મારું ચિત્ત એમાં જ રમતું રહો.

(અહીં ગુરૂવર્ય પંચ-મહાવ્રત ઉચ્ચરાવે, અને સાથે સાગારી અનશન કરાવે.)

અ..........રિ..........

અ..........રિ..........હં..........ત.

અ..........રિ..........હં..........ત.

અ..........રિ..........હં..........ત.

—: સંપૂર્ણ :—

તમે આ પુસ્તક સાદ્યંત વાંચી ગયા?

તમને એમ લાગ્યું કે આ પુસ્તકનું વાંચન જીવનની આજ સુધી અણવિકસિત રહેલી દિશામાં નવું જ ખેડાણ કરાવી શકે તેમ છે?

પુસ્તક પૂર્ણ કરતાં તમને એવો ભાસ થાય છે કે, આજે મને કોઈ નવો જ પ્રકાશ પ્રાપ્ત થયો! નવું જ બળ મળ્યું?

તમને એમ લાગ્યું ને, કે વર્તમાનકાળના ભીષણ વાતાવરણમાં તો અપૂર્વ શાન્તિ આપનાર આ પુસ્તક પાસે ને પાસે જ રાખી મૂકવું જોઈએ. વારંવાર એનું મનન કરવું જોઇએ?

તો આજે જ, જીવનના ઉત્તરકાળમાં અતી ઉપયોગી બનતા પ્રકાશનની (નીચે આપેલા પ્રાપ્તિ સ્થાનોમાંથી ગમે તે એક સ્થાનેથી) ઓછામાં ઓછી પાંચ નકલ મંગાવી લો. અને તમારા મિત્ર–મંડળમાં તેની પ્રભાવના કરો.

—: પ્રાપ્તિ સ્થાન :—

સોમચંદ ડી. શાહ	ભુરાલાલ પંડિત	સેવંતીલાલ વી. જૈન
જીવન નિવાસ સામે,	સરસ્વતી પુસ્તક ભંડર	મોતીશા જૈન દેરાસર,
પાલીતાણા.	હાથીખાના-રતનપોળ,	પાંજરાપોળ, માધવ-
	અમદાવાદ.	બાગની પાછળ,
		મુંબઇ-૪.